

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαριάνθη Οικονομάκου · Μάριος Στυλιανού · Ράλια Θωμά · Αλέξανδρος Μιχαήλ
Κυριακή Αμαραντίδου · Τσαμπίκα Μακρογιάννη · Αμαλία Παπαδάκη · Θανάσης Γιάνναρης

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
η γλώσσα μας

Βιβλίο
μαθητή /
μαθήτριας

1.

ΣΤ' δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Μαριάνθη Οικονομάκου • Μάριος Στυλιανού • Ράλια Θωμά • Αλέξανδρος Μιχαήλ
Κυριακή Αμαραντίδου • Τσαμπίκα Μακρογιάννη • Αμαλία Παπαδάκη • Θανάσης Γιάνναρης

Η γλώσσα μας
ΣΤ΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βιβλίο μαθητή / μαθήτριας

Α΄ τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια

Αλεξανδρή Αικατερίνη

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αξιολογητής

Γραικός Νικόλαος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογητής

Θειόπουλος Κωνσταντίνος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνική Εμπειρογνώμονας

Μοσχόβου Ελισάβετ

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρική Εμπειρογνώμονας

Παπαδάτου Ψημάρη Χαραλαμπία

Πτυχιούχος Γραφιστικής

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ

Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη Διδακτικών Βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαριάνθη Οικονομάκου • Μάριος Στυλιανού • Ράλια Θωμά • Αλέξανδρος Μιχαήλ
Κυριακή Αμαραντίδου • Τσαμπίκα Μακρογιάννη • Αμαλία Παπαδάκη • Θανάσης Γιάνναρης

Η γλώσσα μας
ΣΤ΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βιβλίο μαθητή / μαθήτριας

Α΄ τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας | ΣΤ΄ Δημοτικού | Α΄ τεύχος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ **Μαριάνθη Οικονομάκου**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια
Πανεπιστημίου Αιγαίου, Επιστημονική Υπεύθυνη
Μάριος Στυλιανού, Σχολικός Σύμβουλος
Ράλια Θωμά, Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
Αλέξανδρος Μιχαήλ, Εκπαιδευτικός
Κυριακή Αμαραντίδου, Εκπαιδευτικός, Δρ Ιστορίας
Τσαμπίκα Μακρογιάννη, Επίκουρη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου
Αιγαίου
Αμαλία Παπαδάκη, Εκπαιδευτικός
Θανάσης Γιάνναρης, Μέλος ΕΔΙΠ ΕΚΠΑ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ **Δημήτρης Χαλκιάπουλος**, Γραφίστας

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ **Σοφία Ζώρα**, Γραφίστρια

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ **Ευαγγελία Γουτιάνου**, Εικονογράφος - Γραφίστρια

ΑΝΑΠΤΥΞΗ **Συγγραφική Ομάδα**
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ **Στέφανος Γιασιράνης**, Εκπαιδευτικός, Δρ Παιδαγωγικής

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ **Σταυρούλα Αντωνοπούλου**, Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΥΘ **Δημήτρης Σεμιτέκολο**, Γραφίστας - Σχεδιαστής Ιστοσελίδων

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ - **Ελένη Καραντζόλα**, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Λίγα λόγια για το βιβλίο μας

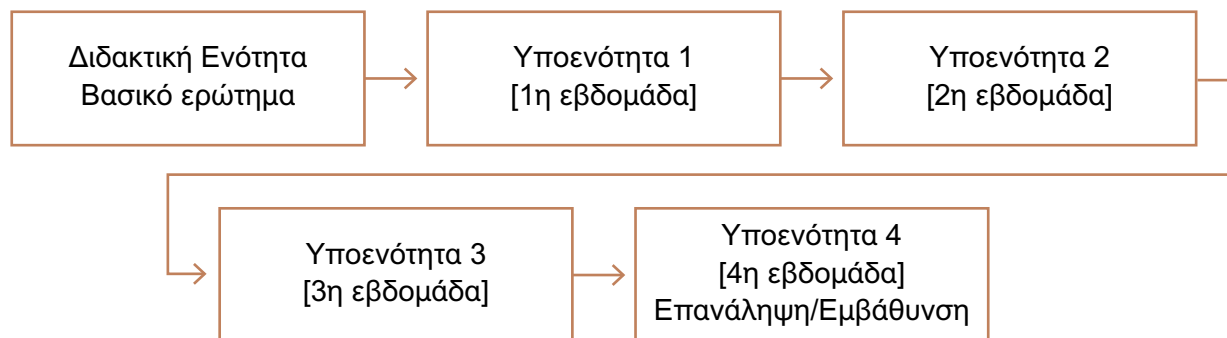
Το βιβλίο της Στ΄ τάξης φιλοδοξεί να μας ταξιδέψει στον κόσμο της ελληνικής γλώσσας. Θα μας δοθεί η δυνατότητα, μέσα από κείμενα που συναντάμε στην καθημερινότητά μας, να γνωρίσουμε καλύτερα τις λειτουργίες της, να αξιολογήσουμε κριτικά τα νοήματα που εκφράζει και να αναπτύξουμε την ικανότητά μας να επικοινωνούμε, να ερευνούμε, να εκφραζόμαστε, αλλά και να συνεργαζόμαστε για να επιλύσουμε προβλήματα ή να πετύχουμε έναν κοινό στόχο.

Ποιοι είναι οι στόχοι του βιβλίου μας;

Μέσα από τη γνωριμία με τις θεματικές ενότητες του βιβλίου μας, μαθαίνουμε να εφαρμόζουμε κατάλληλες στρατηγικές, για να κατανοούμε το περιεχόμενο των κειμένων, προφορικών και γραπτών, και να συνθέτουμε δημιουργικά τα δικά μας κείμενα, ώστε να ικανοποιούμε τις επικοινωνιακές μας ανάγκες. Συγχρόνως, χτίζουμε προοδευτικά τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας συνειδητοποιώντας πώς λειτουργούν απλές και πιο σύνθετες δομές της ελληνικής γλώσσας και εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό μας με νέες λέξεις ή φράσεις. Μαθαίνουμε, επίσης, περισσότερα για την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και για τον τρόπο έκφρασης των ανθρώπων ανάλογα με το μέρος όπου ζουν, μέσα από ομαδικές εργασίες. Έτσι θα μπορούμε να περιγράψουμε με άνεση πώς γράφονται και προφέρονται οι λέξεις και να εκφραζόμαστε με διαφορετικούς τρόπους. Μέσα από την ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων θα μνηθούμε, τέλος, στην αισθητική απόλαυση της λογοτεχνίας και θα ξεκλειδώσουμε τα μυστικά των εκτεταμένων, έντυπων ή ψηφιακών, βιβλίων.

Πώς είναι οργανωμένες οι ενότητες του Βιβλίου μας;

Το Βιβλίο μας αποτελείται από το Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας (ΒΜ) και το Τετράδιο Εργασιών (ΤΕ). Το ΒΜ χωρίζεται σε Διδακτικές Ενότητες (ΔΕ) (Σχήμα 1). Κάθε διδακτική ενότητα μάς θέτει ένα βασικό ερώτημα! Για να βρούμε την απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα μελετήσουμε διαφορετικά κείμενα, θα συζητήσουμε στην τάξη και θα κάνουμε πολλές διαφορετικές δραστηριότητες.

Σχήμα 1: Οργάνωση Διδακτικής Ενότητας

Το ΒΜ περιλαμβάνει 9 Διδακτικές Ενότητες και αποτελείται από 3 τεύχη. Τα 2 περιλαμβάνουν από τρεις ολοκληρωμένες ενότητες, ενώ στο 3ο τεύχος θα συναντήσουμε σχέδια εργασίας (project) και εκπαιδευτικό υλικό για τις Επετείους και τις θρησκευτικές εορτές που γιορτάζουμε στο σχολείο μας. Τα σχέδια εργασίας θα μας δώσουν την ευκαιρία να συνεργαστούμε, να παρουσιάσουμε ομαδικές εργασίες που ταιριάζουν με τα ενδιαφέροντά μας και να προετοιμαστούμε για το Γυμνάσιο! Στο τέλος κάθε ενότητας, θα ταξιδεύουμε στον κόσμο των βιβλίων, θα συναντούμε ιδέες και δραστηριότητες για προτεινόμενα λογοτεχνικά βιβλία που μπορούμε να επεξεργαστούμε στην τάξη ή να διαβάσουμε στον ελεύθερο χρόνο μας, ανάλογα με τη θεματική που μας ενδιαφέρει περισσότερο.

Το ΤΕ μας είναι χωρισμένο σε δυο τεύχη και περιλαμβάνει δραστηριότητες για τα γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα που συναντάμε στα κείμενα του ΒΜ μας. Τα φαινόμενα αυτά παρουσιάζονται με απλό τρόπο σε πίνακες ή πλαίσια με ενδεικτικά παραδείγματα. Έτσι, στο ΒΜ ανακαλύπτουμε ένα γραμματικό ή λεξιλογικό φαινόμενο μέσα σε κείμενα, ενώ στο ΤΕ βρίσκουμε την περιγραφή του και βλέπουμε πώς χρησιμοποιείται σε διαφορετικά είδη κειμένων.

Όλα τα βιβλία μας επικοινωνούν και συνομιλούν μεταξύ τους, για να μας βοηθήσουν να βρούμε τις απαντήσεις μας στα ερωτήματα των ενοτήτων! Για αυτό θα συναντάμε συχνά μία πινακίδα που θα μας μεταφέρει κάθε φορά στο σημείο που χρειάζεται.

Πώς θα απαντήσουμε στα ερωτήματά μας;

Η σειρά των βιβλίων μας είναι πλούσια σε κείμενα, ιδέες και δραστηριότητες για να μας ωθήσουν να ανταλλάξουμε απόψεις στην τάξη, να προβληματιστούμε για σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και να αποκτήσουμε νέες δεξιότητες. Τα ερωτήματα θα μας φέρουν πιο κοντά, γιατί θα εργαστούμε μαζί σαν μία κοινότητα που θέλει να μάθει, να ερευνήσει, να στοχαστεί και να κάνει τον κόσμο καλύτερο.

Στην αναζήτηση αυτή, βοηθοί μας θα είναι τα ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα (εικόνες, βίντεο, χάρτες, ψηφιακά παιχνίδια, κουίζ, διαδραστικές δραστηριότητες και τόσα άλλα...) που θα μας μεταφέρουν στον μαγικό κόσμο της τεχνολογίας, αλλά και τα κείμενα που θα φέρνουμε εμείς οι ίδιοι/ ίδιες στην τάξη, οι δικές μας εμπειρίες, οι γνώσεις και τα βιώματά μας. Σε κάθε βήμα, τα σύμβολα των βιβλίων μας θα μας δείχνουν ακούραστα τον δρόμο και θα μας βοηθούν να προχωρούμε με τον δικό μας ρυθμό: κάποιες δραστηριότητες είναι πιο δύσκολες από άλλες, ενώ άλλες μας δίνουν τη δυνατότητα να εργαστούμε μαζί ή να εμπεδώσουμε όσα ήδη γνωρίζουμε... Ξεκινάμε;

Αναπτύσσουμε τις δεξιότητές μας

Κατανοούμε προφορικά κείμενα		Κατανοούμε γραπτά κείμενα	
Παράγουμε προφορικό λόγο		Συνθέτουμε και γράφουμε κείμενα	
Διαβάζουμε κριτικά εικόνες			

Χτίζουμε τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας

Μαθαίνουμε νέα γραμματικά φαινόμενα		Εμπεδώνουμε όσα γνωρίζουμε	
Μαθαίνουμε ορθογραφία		Εμπλουτίζουμε το λεξιλόγιό μας	

Εργαζόμαστε μαζί στην τάξη

Συζητάμε στην τάξη		Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία	
Χωριζόμαστε σε ομάδες		Δουλεύουμε στον ρυθμό μας	
Παρακολουθούμε βίντεο		Βλέπουμε τι μάθαμε	

Θα μας βοηθήσουνε και αυτά...

Παρατηρούμε τον βαθμό δυσκολίας των δραστηριοτήτων		
Διαβάζουμε τις στρατηγικές και σχεδιάζουμε τις κινήσεις μας		
Συμβουλευόμαστε το σημείο που μας δείχνει η πινακίδα		

Περιεχόμενα

Στην ενότητα αυτή

Κειμενικοί τύποι
Πολυτροπικότητα

Ακούμε, βλέπουμε,
διαβάζουμε

1. Μπορούμε να βελτιώσουμε την ποιότητα της ζωής μας; [10-39]

- Συζητάμε για την ποιότητα της ζωής μας
- Διαβάζουμε έρευνες για τη σημασία του ελεύθερου χρόνου
- Γράφουμε τις σκέψεις μας για την ποιότητα ζωής στην τρίτη ηλικία
- Επεξεργαζόμαστε το θέμα της κυκλικής οικονομίας
- Αναλαμβάνουμε κοινωνική δράση για τη σωτηρία του πλανήτη

- Περιγραφικός κειμενικός τύπος
- Ποιήματα
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα
- Ενημερωτικά κείμενα
- Αφίσες
- Δημοσιογραφικά άρθρα
- Επιστημονικές έρευνες

- Άρθρα για τη σημασία του ελεύθερου χρόνου
- Θεσμικά κείμενα για τα δικαιώματα του παιδιού
- Ενημερωτικές αφίσες
- Βιωματικές αφηγήσεις για την τρίτη ηλικία
- Πληροφοριακά κείμενα για την κυκλική οικονομία

2. Ποια είναι τα όρια της επικοινωνίας; [40-67]

- Συζητάμε για τις εφαρμογές των ψηφιακών μέσων
- Διαβάζουμε κείμενα για τις καινοτομίες των ψηφιακών τεχνολογιών
- Αξιολογούμε πτυχές της χρήσης των κοινωνικών δικτύων
- Ανταλλάσσουμε απόψεις για τα θετικά και τα αρνητικά των διαφημίσεων
- Γράφουμε τα επιχειρήματά μας για τις επιδράσεις της ψηφιακής τεχνολογίας στη ζωή μας

- Επιχειρηματολογικός κειμενικός τύπος
- Μυθολογία/φιλοσοφία
- Ραδιοφωνικές εκπομπές και podcast
- Ψηφιακά περιοδικά
- Ιστοσελίδες εκπαιδευτικού περιεχομένου
- Ποίηση
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα

- Άρθρα εφημερίδων και περιοδικά για την εικονική και την επαυξημένη πραγματικότητα
- Κείμενα από ψηφιακά περιβάλλοντα (chat, podcast, ιστοσελίδες)
- Στατιστικοί πίνακες, διαγράμματα και εικονίδια από τον χώρο του διαδικτύου
- Χρονογραμμές για την εξέλιξη της τεχνολογίας

3. Έχει για όλα απαντήσεις η επιστήμη; [68-97]

- Συζητάμε για πολιτισμούς που έχουν εξαφανιστεί
- Διαβάζουμε για παράξενα ζώα και ανεξήγητα φαινόμενα
- Γράφουμε κείμενα που εξηγούν φυσικά φαινόμενα
- Αξιολογούμε τον τρόπο εξήγησης των φυσικών φαινομένων σε διαφορετικά κείμενα
- Ανταλλάσσουμε απόψεις για τη σημασία της επιστήμης

- Εξηγητικός κειμενικός τύπος
- Επιστημονικές εξηγήσεις
- Εγκυκλοπαίδειες
- Ιστορικά κείμενα
- Πληροφοριογραφήματα
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα
- Τρέιλερ ταινιών
- Ψηφιακοί χάρτες

- Επιστημονικά άρθρα για πολιτισμούς που εξαφανίστηκαν
- Πληροφοριογραφήματα για δεινοσαύρους
- Συνεντεύξεις για την τεχνολογία των αρχαίων Ελλήνων
- Εικονικές περιηγήσεις σε σημεία γεωλογικού ενδιαφέροντος
- Βίντεο/ψηφιακές απεικονίσεις φυσικών φαινομένων

Συζητάμε, γράφουμε,
συνθέτουμε

Χτίζουμε τη
γραμματική μας

Χτίζουμε το
λεξιλόγιό μας

Διαβάζουμε ολόκληρα
λογοτεχνικά βιβλία

- Περιγραφές μίας βιώσιμης πόλης
- Έρευνες για τον ελεύθερο χρόνο
- Περιλήψεις
- Οδηγίες για την ποιότητα της ζωής μας
- Διαφημιστικά μηνύματα
- Γράμματα σε αγαπημένα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας

- Μετοχές παθητικής φωνής
- Αναφορικές αντωνυμίες, αναφορικές προτάσεις
- Ορθογραφία και κλίση ουσιαστικών
- Υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα
- Ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί

- Συνώνυμα
- Αντίθετα
- Θεματικό λεξιλόγιο (οικονομία, ποιότητα ζωής για όλους/όλες)

- Μελετάμε βιβλία με χρίφους και περιπέτειες με πρωταγωνιστές τον παππού ή τη γιαγιά
- Αναγνωρίζουμε αφηγηματικές τεχνικές και τρόπους περιγραφής χαρακτήρων
- Παίρνουμε συνέντευξη από συγγραφείς
- Εξερευνούμε βιβλία σε μορφή e-book

- Επιχειρήματα για τις ευκαιρίες και τις παγίδες των διαφημίσεων (debate, podcast)
- Άρθρα για τις επιδράσεις των μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- Ομιλίες σε εκδηλώσεις και αναρτήσεις για την υπεύθυνη στάση των καταναλωτών
- Ποιήματα και τραγούδια για τον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο

- Αντιστοίχιση φθόγγων και γραμμάτων
- Η γενική πτώση ως ετερόπρωτος προσδιορισμός
- Σύνδεσμοι παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης
- Διάκριση κύριων και δευτερευουσών/εξαρτημένων προτάσεων

- Νεολογισμοί
- Δάνειες λέξεις
- Συνώνυμα
- Αντίθετα

- Διαβάζουμε βιβλία με θέμα τις ψηφιακές τεχνολογίες
- Κάνουμε δραστηριότητες για το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο των βιβλίων
- Μετατρέπουμε σκηνές σε κόμικ
- Μεταφέρουμε την ιστορία του λογοτεχνικού βιβλίου σε έναν άλλο τόπο ή χρόνο

- Εξηγητικά κείμενα για φυσικά φαινόμενα στη σχολική εφημερίδα
- Παρουσιάσεις με διαφάνειες και αφίσες για σεισμούς και εκρήξεις ηφαιστειών
- Πληροφοριογραφήματα για μυθικά ζώα
- Άρθρα σε ιστολόγια για τους αστικούς μύθους και τον ρόλο της επιστήμης

- Κλίση των επιθέτων σε -ύς, -εία, -ύ
- Έκφραση του βαθμού βεβαιότητας ή πιθανότητας
- Διάκριση των προτάσεων ως προς τη δομή και το περιεχόμενό τους
- Η σειρά των όρων μιας πρότασης
- Χρονικές και αιτιακές σχέσεις

- Παράγωγες λέξεις με προθήματα
- Θεματικό λεξιλόγιο (φυσικά φαινόμενα)

- Διαβάζουμε βιβλία με θέμα παράξενα φανταστικά πλάσματα
- Κάνουμε συνδέσεις των βιβλίων με άλλες μορφές τέχνης
- Φτιάχνουμε τη σημαία διαβάσματος της τάξης
- Ανατρέπουμε ή μετασχηματίζουμε την ιστορία που διαβάσαμε
- Μαθαίνουμε μέσα από τη λογοτεχνία πώς δημιουργούνται τα όνειρα

1

Συζητάμε
για την ποιότητα
ζωής μας

Διαβάζουμε
έρευνες για
τη σημασία του
ελεύθερου χρόνου

Γράφουμε
τις σκέψεις μας για
την ποιότητα ζωής
στην τρίτη ηλικία

Ερευνούμε
πώς μπορούμε να
βελτιώσουμε την
ποιότητα της ζωής μας

**Μπορούμε να
βελτιώσουμε
την ποιότητα
της ζωής μας;**

1. Παρατηρούμε την εικόνα.

- Τα χέρια μιλούν... Τι μας λένε; Ποιες λέξεις μάς έρχονται στο μυαλό, όταν βλέπουμε αυτήν την εικόνα;
- Πώς σχετίζεται αυτή με την έννοια της αγάπης ή της φροντίδας;
- Πώς αισθανόμαστε, όταν αφιερώνουμε χρόνο στον εαυτό μας ή στους ανθρώπους που αγαπάμε;

2. Συζητάμε και γράφουμε.

- Πού θα μπορούσαμε να συναντήσουμε αυτήν την εικόνα;
- Γράφουμε μια λεζάντα για την εικόνα του βιβλίου μας.

.....
.....

3. Προβληματιζόμαστε με την ομάδα μας.

- Ποιες δραστηριότητες κάνουμε στον ελεύθερο χρόνο μας που μας γεμίζουν χαρά;
- Πώς μπορούμε να αξιοποιήσουμε τον ελεύθερο χρόνο μας για να έρθουμε πιο κοντά στους δικούς μας ανθρώπους;
- Αν είχαμε περισσότερο ελεύθερο χρόνο, τι θα επιλέγαμε να κάνουμε;

1.1

Πόσο ελεύθερο χρόνο χρειαζόμαστε;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς ο ελεύθερος χρόνος, ως ανθρώπινο δικαίωμα, συμβάλλει στην ποιότητα ζωής μας
- πώς πραγματοποιούμε έρευνες σε σχέση με τον ελεύθερο χρόνο των παιδιών

1. Πληροφορούμαστε τα αποτελέσματα έρευνας με θέμα: «Ο ελεύθερος χρόνος των παιδιών που φοιτούν στο Δημοτικό Σχολείο».

- Καθώς ακούμε τα δεδομένα της έρευνας, σημειώνουμε τις δραστηριότητες που κάνουν τα παιδιά στον ελεύθερο χρόνο τους.
- Κάνουμε κι εμείς παρόμοιες δραστηριότητες;
Ας αναφέρουμε μερικές.

Ηχητικό
Έρευνα σε παιδιά
Δημοτικού σχετικά
με τον ελεύθερο
χρόνο

- Μία έρευνα αποτελείται από:
- **Το δείγμα:** τα άτομα που παίρνουν μέρος σε αυτήν
 - **Τη μέθοδο:** συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια
 - **Τα δεδομένα:** οι απαντήσεις του δείγματος
 - **Τα αποτελέσματα**
 - **Τα συμπεράσματα**

2. Διαβάζουμε τον τίτλο του Κειμένου 1 με τίτλο: «Νέα Έρευνα αποκαλύπτει: Πόσο ελεύθερο χρόνο χρειαζόμαστε για να αισθανθούμε ευτυχισμένοι».

- Θεωρείτε πως ο ελεύθερος χρόνος σχετίζεται με την ευτυχία του ατόμου; Γιατί;
- Συζητούμε στην τάξη και προσπαθούμε να προβλέψουμε «Πόσο ελεύθερο χρόνο χρειαζόμαστε για να αισθανθούμε ευτυχισμένοι;».

3. Το κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζει αποτελέσματα ερευνών για τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου.

- Με ποιον τρόπο και για ποιον σκοπό γίνεται μια έρευνα;
- Πού μπορούμε να διαβάσουμε τα αποτελέσματα τέτοιων ερευνών;
- Έχουμε πάρει ποτέ μέρος σε κάποια έρευνα; Αν ναι, ποιο ήταν το θέμα της;

Γράφημα
Να δούμε μία
έρευνα;

Όταν διαβάζουμε μία έρευνα, εντοπίζουμε τα βασικά της ερωτήματα, τη μεθοδολογία που εφαρμόστηκε για την επεξεργασία των δεδομένων και τα συμπεράσματά της.

4. Διαβάζουμε την έρευνα που ακολουθεί, εντοπίζουμε το θέμα της και υπογραμμίζουμε το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει.

Κείμενο

1

Νέα έρευνα αποκαλύπτει: πόσο ελεύθερο χρόνο χρειαζόμαστε για να αισθανθούμε ευτυχισμένοι;

Στις μέρες μας, η λίστα των υποχρεώσεών μας συχνά μας δημιουργεί συναισθήματα άγχους. Έρευνες, ωστόσο, δείχνουν ότι η ύπαρξη περισσότερου ελεύθερου χρόνου ίσως να μην είναι η μαγική λύση για την εξασφάλιση της ευτυχίας που πολλοί από εμάς ονειρευόμαστε.

5 Σε μια νέα μελέτη που κυκλοφόρησε την περασμένη εβδομάδα, οι ερευνητές παρουσίασαν δεδομένα από δύο έρευνες μεγάλης κλίμακας για το πώς περνούν τον ελεύθερό τους χρόνο οι Αμερικανοί. Στις δυο αυτές έρευνες συμμετείχαν συνολικά περισσότεροι από 35.000 ερωτηθέντες.

10 Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι τα άτομα με περισσότερο ελεύθερο χρόνο εμφάνιζαν γενικά υψηλότερα επίπεδα προσωπικής ευτυχίας, αλλά μόνο μέχρι ενός σημείου... Ειδικότερα, διαφάνηκε πως οι άνθρωποι που διέθεταν έως και δύο ώρες ελεύθερου χρόνου την ημέρα αισθάνονταν καλύτερα από εκείνους που είχαν λιγότερο χρόνο. Ωστόσο, όσοι διέθεταν πέντε ή και περισσότερες ώρες ελεύθερου χρόνου την ημέρα τόνισαν ότι αισθάνονταν λιγότερο καλά. Συνεπώς, όπως φανερώνουν τα

15 ευρήματα των ερευνών, είναι καίριας σημασίας για την ευημερία των ανθρώπων η ύπαρξη δύο έως τριών ωρών ποιοτικού ελεύθερου χρόνου την ημέρα.

«Ενώ ο πολύ λίγος χρόνος λειτουργεί αρνητικά στην ψυχολογία των ανθρώπων, ο περισσότερος χρόνος δεν εξασφαλίζει πάντοτε την ευτυχία», δήλωσε η Μαρίσα Σαρίφ, η επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας του άρθρου σε σχετικό

20 δελτίο τύπου. Με άλλα λόγια, είναι σημαντικό να αξιοποιούμε παραγωγικά τον ελεύθερο χρόνο που διαθέτουμε. Φυσικά, το τι θεωρούμε κάθε φορά **παραγωγικό** εξαρτάται από εμάς.

Έτσι, ακόμα και συνηθισμένες δραστηριότητες μπορεί να είναι **ωφέλιμες**, και γιατί όχι και διασκεδαστικές, όταν μας επιτρέπουν να φροντίσουμε τον εαυτό μας. Η αερόβια άσκηση ή το περπάτημα, για παράδειγμα, μπορούν να συντελέσουν στην καταπολέμηση του άγχους. Επίσης, η ενασχόληση με καθημερινές δραστηριότητες, όπως το πλέξιμο, το διάβασμα, το μαγείρεμα ή τα παιχνίδια μπορούν να μας κάνουν πιο ενεργητικούς και αισιόδοξους.

Catherine Pearson, εφημερίδα *Huffpost*, 2021 (διασκευή)

Τι σημαίνει το επίθετο «παραγωγικό»; Μπορούμε να βρούμε το αντίθετό του;

Μπορούμε να βρούμε ένα συνώνυμο του επιθέτου «ωφέλιμος»;

Γλωσσάρι 1.1
Εμπλουτίζω το
λεξιλόγιό μου

1.1

Πόσο ελεύθερο χρόνο χρειαζόμαστε;

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποια είναι η πηγή του Κειμένου 1;
- Πόσα άτομα αφορούσε η έρευνα που έκαναν ερευνητές στην Αμερική;
- Ποια βασικά στοιχεία της έρευνας εντοπίζουμε στο άρθρο; Ποια λείπουν;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Γιατί είναι σημαντικό να φροντίζουμε τον εαυτό μας;
- Πόσο ελεύθερο χρόνο χρειάζονται οι άνθρωποι για να είναι ευτυχισμένοι;
- Συμφωνούμε με την άποψη ότι ο περισσότερος χρόνος δεν εξασφαλίζει πάντοτε την ευτυχία;

Αξιολογούμε

- Πώς αξιοποιούμε τον ελεύθερο χρόνο μας;
- Ας αναφέρουμε 3 δραστηριότητες που θα μπορούσαμε να κάνουμε για την καταπολέμηση του άγχους... Δικαιολογούμε την απάντησή μας.
- Ποιες ερωτήσεις θα προσθέταμε, αν κάναμε εμείς αυτήν την έρευνα;

6. Αναζητούμε την ερμηνεία των λέξεων της πρώτης στήλης στο λεξικό μας. Στη συνέχεια, κυκλώνουμε τις συνώνυμες τους από τις άλλες στήλες, όπως στο παράδειγμα.

ευημερία	καλοπέραση	ευχαρίστηση	ατυχία
καίριος	ασήμαντος	βασικός	καιρός
επικεφαλής	σημαντικός	αρχηγός	υπάλληλος
ενασχόληση	άσκηση	ανεργία	ασχολία
δεδομένα	γνωστά	ζητούμενα	συμπεράσματα

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας (συνώνυμες και αντίθετες λέξεις). Δραστηριότητες 1-3.

7. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου του 1989. Μελετάμε το άρθρο 31 της Σύμβασης και συζητάμε στην τάξη.

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Άρθρο 31

Ελεύθερος χρόνος, ξεκούραση και ψυχαγωγία. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται από κάθε μορφή εκμετάλλευσης και εργασίας, που θα μπορούσαν να βλάψουν την εκπαίδευση ή την ανάπτυξή του. Το κράτος έχει την υποχρέωση καθορισμού ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας για το δικαίωμα στην εργασία, το ποσό των ωρών ανά ημέρα και τις ώρες εργασίας.

ΟΗΕ, Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, Άρθρο 31

- Ποια είναι η υποχρέωση των κρατών, με βάση τη Σύμβαση;
- Γιατί ο ελεύθερος χρόνος είναι δικαίωμα; Γνωρίζουμε αν υπάρχουν παιδιά μικρής ηλικίας που εργάζονται; Συζητάμε στην τάξη.
- Είναι σημαντική η τήρηση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού; Γιατί;

Παρουσίαση
Είμαι παιδί.
Έχω κι εγώ
δικαιώματα!

8. Ενώνουμε τις λέξεις στις στήλες, ώστε να δημιουργήσουμε προτάσεις. Στη στήλη Α βρίσκουμε τα υποκείμενα (ποιος;), στη στήλη Β τα ρήματα και στη στήλη Γ τα κατηγορούμενα (τι είναι;) ή τα αντικείμενα (τι κάνει;).

A	B	Γ
Ο ελεύθερος χρόνος	έκανε	ωφέλιμος
Ο δημοσιογράφος	αποδεικνύεται	μια χρήσιμη έρευνα
Η εκπαίδευση	κρατάει	δικαιώματα
Η σωματική άσκηση	έχουν	δικαίωμα κάθε παιδιού
Τα παιδιά	είναι	τον άνθρωπο ενεργό

Χτίζουμε τη γραμματική μας (υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα). Δραστηριότητες 4-8.

9. Χωριζόμαστε σε ομάδες, επιλέγουμε μία από τις δυο εικόνες και την περιγράφουμε στην ομάδα μας, με βάση τα ερωτήματα που ακολουθούν. Στη συνέχεια, συζητούμε στην τάξη για τις διαφορές και τις ομοιότητες των δυο εικόνων και γράφουμε μία λεζάντα κάτω από την καθεμιά.

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Εικόνα 1

- Τι κάνουν τα παιδιά στην πρώτη εικόνα;
- Πώς εμφανίζονται; Από κοντά ή σε μακρινή απόσταση; Τι μπορεί να σημαίνει αυτό;
- Τι μπορεί να συζητούν; Τι να αισθάνονται; Πώς το καταλαβαίνουμε;

Εικόνα 2

- Τι κάνουν τα παιδιά στη δεύτερη εικόνα;
- Ποια σχέση φαίνεται να υπάρχει μεταξύ των παιδιών; Γιατί;
- Ποια στοιχεία της εικόνας προβάλλονται ως πιο σημαντικά; Συμβαδίζει αυτό που κάνουν τα παιδιά με το άρθρο 31 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού;

10. Επιλέγουμε μία από τις δύο εικόνες και αφηγούμαστε μία μέρα από τη ζωή ενός από τα παιδιά που εικονίζονται:

- Σε ποια χώρα να βρίσκεται; Πώς να περνά την ημέρα του;
- Τι να κάνει με τα άλλα παιδιά; Τι να ονειρεύεται;

Διαβάζουμε κριτικά εικόνες και συνθέτουμε. Δραστηριότητες 9-10.

11. Πραγματοποιούμε κι εμείς μια έρευνα με θέμα «Ο ελεύθερος χρόνος των παιδιών του Δημοτικού» με στόχο την ανάρτησή της στην ιστοσελίδα του σχολείου μας. Χωριζόμαστε σε ομάδες, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά μας, και συνεργαζόμαστε για να την υλοποιήσουμε.

- **1η Ομάδα:** Επιλέγουμε το δείγμα της έρευνάς μας. Το δείγμα μας θα αποτελείται από μαθητές και μαθήτριες της Ε΄ και ΣΤ΄ τάξης. Η ομάδα μας θα δημιουργήσει και θα μοιράσει το ερωτηματολόγιο της έρευνας.
 - **2η Ομάδα:** Συγκεντρώνουμε τις απαντήσεις (δεδομένα) για την κάθε τάξη ξεχωριστά (π.χ. τα παιδιά της Ε΄ τάξης στον ελεύθερό τους χρόνο ασχολούνται περισσότερο με τα ηλεκτρονικά παιχνίδια).
 - **3η Ομάδα:** Με τη βοήθεια ενός ηλεκτρονικού εργαλείου, καταχωρούμε τα δεδομένα και φτιάχνουμε στατιστικούς πίνακες (πίτες, διαγράμματα) στο μάθημα των Μαθηματικών.
 - **4η Ομάδα:** Καταγράφουμε τα συμπεράσματα της έρευνας και στέλνουμε το κείμενό μας στον Διευθυντή/στη Διευθύντρια του σχολείου μας.
- Για να πραγματοποιήσουμε την έρευνά μας, θα μας βοηθήσει το παρακάτω πλαίσιο. Στο τέλος του ερωτηματολογίου (στους αριθμούς 9, 10) προσθέτουμε δικές μας ερωτήσεις!

Άσκηση
πρακτικής κι
εξάσκησης
**Ποια είναι
τα μέρη μιας
έρευνας;**

Ταυτότητα έρευνας

- 1 Φύλο: Αγόρι Κορίτσι
- 2 Όνομα Σχολείου: Δημοτικό Σχολείο
- 3 Τάξη Ε ΣΤ

Ερωτήματα για τον ελεύθερο χρόνο

- 4 Πόσο ελεύθερο χρόνο έχεις κάθε μέρα εκτός από τα Σαββατοκύριακα;
 Λιγότερο από 2 ώρες 2-3 ώρες 3-4 ώρες 5 ή περισσότερες ώρες
- 5 Πόσο ελεύθερο χρόνο έχεις τα Σαββατοκύριακα;
 Λιγότερο από 2 ώρες 2-3 ώρες 3-4 ώρες 5 ή περισσότερες ώρες
- 6 Είναι αρκετός ο ελεύθερος χρόνος που έχεις σε εβδομαδιαία βάση;
 Όχι Ναι
- 7 Πώς περνάς τον ελεύθερο χρόνο σου;
 Είμαι στον υπολογιστή Βγαίνω με φίλους/φίλες Βλέπω τηλεόραση
 Κάνω αθλητισμό Ακούω μουσική Ασχολούμαι με ένα χόμπι
 Κάνω δουλειές στο σπίτι Άλλο
- 8 Τι προσφέρει ο ελεύθερος χρόνος;
 Δημιουργία νέων φίλων Χαλάρωση Ψυχαγωγία Άλλο
- 9
- 10

1.2 Μπορεί να χαθεί η μνήμη;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς θα μπορούσαμε να κάνουμε καλύτερη τη ζωή των ηλικιωμένων συνανθρώπων μας
- πώς να ορθογραφούμε θηλυκά ουσιαστικά και μετοχές

1. Περιγράφουμε

- Ποιες πληροφορίες μάς δίνει η εικόνα;
- Μπορούμε να καταλάβουμε την ηλικία των ατόμων;
- Ποια στοιχεία της εικόνας προβάλλονται ως πιο σημαντικά;

Αφηγούμαστε

- Αν μιλούσε η εικόνα τι θα μας έλεγε; Μπορούμε να αφηγηθούμε την ιστορία της;
- Τα άτομα της τρίτης ηλικίας κουβαλούν εμπειρίες από άλλες εποχές. Έχουμε συζητήσει μαζί τους για αυτές τις εμπειρίες; Τι μας έχουν πει;

Προβληματιζόμαστε

- Ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν τα άτομα της τρίτης ηλικίας;
- Πώς μπορεί να συνδέεται η εικόνα με τον τίτλο της υποενότητας;

2. Ο παππούς και η γιαγιά μέσα από την τέχνη.

- Εντοπίζουμε στις διαφάνειες τους τίτλους των έργων και τον δημιουργό τους.
- Ποια είναι τα πρόσωπα που κυριαρχούν σε αυτά; Τι σχέση να έχουν μεταξύ τους;

Παρουσίαση
Ο παππούς
κι η γιαγιά μέσα
από την τέχνη

Διαβάζουμε το κείμενο δύο φορές. Στην πρώτη ανάγνωση εντοπίζουμε τις ενέργειες της ηρωίδας, ενώ στη δεύτερη τα συναισθήματά της. Μοιραζόμαστε τις σκέψεις μας κατά ζεύγη.

Κείμενο

1

Η Ορτανσία φυλάει τα μυστικά

- Ένας μόνος άνθρωπος είναι η κυρία Αριάδνη, αλλά δεν παραπονιέται, τη συνήθισε τη μοναξιά. Μπορεί να της αρέσει κιόλας μερικές φορές! Όταν έχει μπροστά της ένα καινούργιο βιβλίο, ας πούμε. Θέλει ησυχία το καινούργιο βιβλίο, θέλει αυτοσυγκέντρωση. Ε, κάτι τέτοιες στιγμές της αρέσει η μοναξιά της. Μετά, δεν είναι και
- 5 εντελώς μόνη! Έχει την Ορτανσία, και της έχει μεγάλη αδυναμία της Ορτανσίας. Αλλά κι αυτή δεν πάει πίσω! Της τη γυρίζει την αγάπη με τα νάζια και τα χάρδια της. Από τότε που τη βρήκε **πεινασμένη** σε μια αυλή, να τρώει **απελπισμένη** μια ορτανσία, την πήρε στο σπίτι της και την είπε Ορτανσία. Παρέα
- 10 διαβάζουν, δηλαδή η κυρία Αριάδνη διαβάζει, κι η Ορτανσία **κρυμμένη** στην αγκαλιά της ακούνητη, γουργουρίζει. Μόνο το γατίσιο της γουργουρητό ακούγεται. Πώς το αγαπά η κυρία Αριάδνη της Ορτανσίας το γουργουρητό! Παρέα δένουν τα σιρόπια στην κουζίνα και αλείφουν με κρέμα σοκολάτα τις τούρτες, δηλαδή η κυρία Αριάδνη τα κάνει όλα αυτά κι η Ορτανσία από την καρέκλα της τα παρακολουθεί, κι όταν περάσει η ώρα και κλείσει τα μάτια της **ζαλισμένη** από τις
- 15 μωσχοβολιές, η κυρία Αριάδνη της τραγουδά:

Ορτανσία, Ορτανσία,
που στον κόσμο είσαι μία,
σαν εσένα, Ορτανσία,
δεν υπάρχει άλλη καμία!

- 20 Έτσι, με τα βιβλία, τα γλυκά και την Ορτανσία περνά ο καιρός!
Είναι όμως και κάποιες μέρες, όπως η σημερινή, που νιώθει ένα τσίμπημα στην καρδιά. Κι όσο βραδιάζει, το τσίμπημα μεγαλώνει! Στο μετρό όλοι είναι ανυπόμονοι. Κοιτούν τα ρολόγια τους. Σήμερα είναι παραμονή Χριστουγέννων, έχουν αργήσει, πρέπει να στρώσουν το τραπέζι, να σιδερώσουν το χριστουγεννιάτικο τραπεζομάντιλο...
- 25 Να, κάτι τέτοιες ώρες μόνο, που όλοι διαλαλούν ότι είναι μαζί, κι αυτή δεν έχει να διαλαλήσει τίποτα. Το μόνο «μαζί» της κυρίας Αριάδνης είναι η Ορτανσία. Μαζί θα φάνε το κέικ που αγόρασε, μαζί, και η κάθε μια με τον τρόπο της, θα διαβάσουν το καινούργιο βιβλίο, μαζί θα ξεκινήσουν μια νέα συνταγή για
- 30 τάρτα. Κάτι τέτοιες ώρες νιώθει ένα τσίμπημα στην καρδιά. «Πώς θα 'ταν, άραγε, να 'χα κι εγώ εγγόνια;» σκέφτεται! «Πώς θα 'ταν;» Γρήγορα όμως το διώχνει το «πώς θα 'ταν». Πάνω απ' όλα η κυρία Αριάδνη δεν είναι γκρινιαρά...

Χριστίνα Φραγκεσκάκη, *Η Ορτανσία φυλάει τα μυστικά*, Κέδρος.

Όλες οι λέξεις με έντονους χαρακτήρες έχουν την ίδια κατάληξη. Μία, όμως γράφεται με δυο -μμ-. Γιατί;

Γράφημα
**Η Ορτανσία
φυλάει τα
μυστικά**

Γλωσσάρι 1.2
**Εμπλουτίζω το
λεξιλόγιό μου**

Χτίζουμε τη γραμματική μας (μετοχές). Δραστηριότητες 5-6.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Γνωρίζουμε τι είναι η *ορτανσία*; Μπορούμε να αναζητήσουμε τη λέξη στο λεξικό μας.
- Τι δουλειά μπορεί να κάνει η κυρία Αριάδνη; Από ποια σημεία του κειμένου το καταλαβαίνουμε;
- Μπορούμε να περιγράψουμε την ηρωίδα του κειμένου; Ποιες είναι οι συνήθειές της;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Σχολιάζουμε τη φράση: *το μόνο «μαζί» της κυρίας Αριάδνης είναι η Ορτανσία*. Ποια συμπεράσματα βγάζουμε για τον ρόλο της Ορτανσίας στο σπίτι;
- Ποιες μέρες ειδικά η κυρία Αριάδνη νιώθει *ένα τσίμπημα στην καρδιά*; Γιατί;

Αξιολογούμε

- Ποια σημεία του κειμένου μάς συγκίνησαν; Γιατί;
- Το απόσπασμα που διαβάσαμε μας φαίνεται αισιόδοξο ή απαισιόδοξο; Αναπτύσσουμε τις σκέψεις μας.
- Ποια να είναι, άραγε, *τα μυστικά που φυλάει η Ορτανσία*;

4. Χωριζόμαστε σε ομάδες και φτιάχνουμε τη γωνιά της Ορτανσίας και της κυρίας Αριάδνης στην τάξη μας.

- Η πρώτη ομάδα γράφει ένα τετράστιχο ποίημα για τις σκέψεις και τα συναισθήματα της ηρωίδας και το ανακοινώνει στην τάξη.
- Η δεύτερη ομάδα επιλέγει μία σκηνή από το απόσπασμα και τη ζωγραφίζει (Τι κάνει η κυρία Αριάδνη; Τι η Ορτανσία;).
- Η τρίτη ομάδα επισκέπτεται την κυρία Αριάδνη στο σπίτι της. Τι θα συζητήσουμε και τι θα κάνουμε μαζί της; Φανταζόμαστε τους διαλόγους και τους καταγράφουμε.

5. Φτιάχνουμε κάρτες με συνώνυμες και αντίθετες λέξεις αντιστοιχίζοντας τις δύο στήλες.

Κάρτα συνωνύμων

• παρακολουθεί	• ακίνητη
• ακούνητη	• νέο
• ησυχία	• κατασκοπεύει
• καινούργιο	• ηρεμία

Κάρτα αντιθέτων

• μοναξιά	• πίσω
• πεινασμένη	• συντροφιά
• κλείσει	• χορτασμένη
• μπροστά	• ανοίξει

6. Φτιάχνουμε αντίθετες λέξεις θηλυκού γένους, βάζοντας μπροστά το στερητικό α-. Τι σημασία δίνει αυτό στη λέξη;

γνώση	άγνοια	τάξη
λησμονημένη	ορατή
γνωστή	φανερή

7. Ας γίνουμε ντετέκτιβ ανακαλύπτοντας τις μπερδεμένες λέξεις. Αφού τις γράψουμε, σημειώνουμε δίπλα αν το ζευγάρι αποτελείται από συνώνυμες ή αντίθετες λέξεις.

προσδοκία	αείδωπ	ελπ	Είναι συνώνυμες
γέλιο	άλκμα	Είναι

8. Διαβάζουμε τις παρακάτω λέξεις και προσέχουμε την ορθογραφία τους.

• προσδοκ-**ία** • ευτυχ-**ία**
 ενώ... μαγ-**εία**, άγν-**οια**, ξεγνοιασ-**ιά**

Κάθε φορά που γράφουμε ένα ουσιαστικό σε -**ία**, -**εία**, -**οια**, -**ιά**, σκεφτόμαστε από ποια λέξη παράγεται.

1.2 Μπορεί να χαθεί η μνήμη;

9. Κυκλώνουμε τα παραγόμενα ουσιαστικά από ρήματα, αφού πρώτα σκεφτούμε την ορθογραφία τους.

10. Συνεργαζόμαστε και επιλέγουμε δραστηριότητα:

- Βρίσκουμε στο κρυπτόλεξο τα 7 κρυμμένα ουσιαστικά σε **-εια**, **-οια**, **-ία**.

Τ	Ι	Φ	Α	Ν	Ο	Ι	Α	Ψ	Σ	Τ
Α	Μ	Α	Σ	Φ	Α	Λ	Ε	Ι	Α	Φ
Α	Ο	Α	Θ	Η	Α	Υ	Φ	Ο	Ψ	Ψ
Τ	Η	Μ	Ε	Υ	Κ	Α	Ι	Ρ	Ι	Α
Ε	Α	Γ	Ν	Ο	Ι	Α	Ν	Δ	Χ	Δ
Μ	Α	Γ	Ε	Ι	Α	Ε	Χ	Χ	Σ	Ι
Ι	Ρ	Π	Ι	Ι	Κ	Ν	Ι	Ο	Τ	Δ
Κ	Λ	Π	Α	Ρ	Ω	Δ	Ι	Α	Η	Δ

- Φτιάχνουμε θηλυκά ουσιαστικά από τα επίθετα που βρίσκονται στο πλαίσιο και τα τοποθετούμε στη σωστή θέση.

ασθενής, αμελής, αληθής, ασφαλής

Το κοριτσάκι της ιστορίας μας είναι μια ηλικιωμένη κυρία που πάσχει από μια Βαδίζει στον δρόμο και κανείς δε γνωρίζει ποια είναι. , πού να βρίσκονται οι συγγενείς της; Σίγουρα θα την αναζητούν και θα ανησυχούν. Αν συμβεί κάτι τέτοιο σε κάποιο δικό μας πρόσωπο, δεν πρέπει να δείξουμε Θα πρέπει να δηλώσουμε την εξαφάνισή του και να το επαναφέρουμε στην του σπιτιού του.

Περισσότερα για την ορθογραφία των ουσιαστικών. Δραστηριότητες 1-3.

Ο παππούς κι η γιαγιά δε θυμούνται

Η νόσος του Αλτσχάιμερ προσβάλλει τον εγκέφαλο. Οι άνθρωποι που έχουν αυτή την ασθένεια έχουν πρόβλημα στο να θυμούνται, να σκέφτονται, να μιλάνε και να φροντίζουν τον εαυτό τους. Ίσως να ξεχνάνε ονόματα, να βλέπουν ή να ακούν πράγματα που δεν υπάρχουν, να χάνονται, να μην μπορούν να κοιμηθούν, να

5 λένε τα ίδια πράγματα ξανά και ξανά.

Αλλαγές που συμβαίνουν βαθιά μέσα στον εγκέφαλό τους επηρεάζουν τη μνήμη, τη σκέψη και τα αισθήματά τους. Δεν καταλαβαίνουν πια τον κόσμο γύρω τους. Αυτό τους κάνει να νιώθουν μπερδεμένοι, φοβισμένοι, νευρικοί ή και θυμωμένοι μαζί σου χωρίς λόγο. Είναι σημαντικό να θυμάσαι ότι δε θέλουν να σε

10 στενοχωρούν.

Οι επιστήμονες δεν ξέρουν γιατί οι άνθρωποι αρρωσταίνουν από Αλτσχάιμερ, αλλά αγωνίζονται σκληρά για να βρουν την αιτία, ώστε να τη σταματήσουν. Η ασθένεια, για την ώρα, δεν έχει γιατρεία.

Θα ήθελες να βοηθήσεις;

15 Υπάρχουν πολλά που θα μπορούσες να κάνεις για να βοηθήσεις κάποιον με Αλτσχάιμερ στην οικογένειά σου: να πηγαίνεις βόλτες μαζί του, να του διαβάζεις αγαπημένα του βιβλία, να κοιτάτε μαζί παλιές φωτογραφίες, να παρακολουθείτε μαζί τηλεόραση, να τραγουδάτε παρέα. Θυμήσου πως, ακόμη και αν ξεχνάει, έχει την ικανότητα να νιώθει την αγάπη και τη στοργή σου.

20 Κατασκεύασε ένα «Κουτί Αναμνήσεων»

Σίγουρα θα έχεις περάσει πολύ σημαντικές στιγμές με το πρόσωπο που πάσχει από τη νόσο του Αλτσχάιμερ. Γέμισε ένα κουτί με 5 αντικείμενα που σου θυμίζουν αυτές τις όμορφες αναμνήσεις.

Βλέποντας τον παππού ή τη γιαγιά με Αλτσχάιμερ, ίσως νιώθετε:

- 25
- Μπερδεμένοι με αυτή την αλλαγή.
 - Ανήσυχτοι μήπως η νόσος είναι μεταδοτική (δεν είναι).
 - Θυμωμένοι που πρέπει να επαναλαμβάνετε πράγματα και απαντήσεις.
 - Ενοχές που θυμώνετε μαζί τους.
 - Άβολα όταν έχετε φίλους στο σπίτι.

30 **Μην ανησυχείτε! Όλα αυτά τα αισθήματα είναι λογικά.**

Χτυπάει Silver Alert; Άκουσέ το!

Έχεις δει στην τηλεόραση πόσο συχνά χτυπάει η σειρήνα του Silver Alert για ηλικιωμένα άτομα που χάνονται; Τα περισσότερα πάσχουν από τη νόσο του Αλτσχάιμερ και δε θυμούνται να γυρίσουν σπίτι τους! Στην Ελλάδα υποφέρουν από Αλτσχάιμερ πάνω από 150.000 άνθρωποι.

35

Ελένη Φατοέα, Ο παππούς κι η γιαγιά δε θυμούνται, εφημερίδα Καθημερινή, 2014.

Ποια προβλήματα παρουσιάζουν οι άνθρωποι που έχουν Αλτσχάιμερ;

Μπορείς να υπογραμμίσεις τα σημεία του κειμένου όπου η αρθρογράφος μιλάει σε εμάς;

Βίντεο
Silver Alert:
Τι σημαίνει;
Ας δούμε...

11. Διαβάζουμε το άρθρο, αριθμούμε τις παραγράφους και βρίσκουμε σε ποια παράγραφο αναφέρεται η καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις.

- Τι μπορούμε να κάνουμε για τους ασθενείς που έχουν Αλτσχάιμερ.
- Για ποιον λόγο χτυπάει η σειρήνα του Silver Alert.
- Πού οφείλεται η ασθένεια του Αλτσχάιμερ.

12. Μελετάμε ξανά τα κείμενα της υποενότητάς μας και σημειώνουμε Σ για τις σωστές πληροφορίες και Λ για τις λανθασμένες.

- Το κείμενο «Ο παππούς κι η γιαγιά δε θυμούνται» αναφέρει τις αιτίες της ασθένειας Αλτσχάιμερ.
- Στο απόσπασμα «Η Ορτανσία φυλάει τα μυστικά», η κυρία Αριάδνη τραγουδά στη γάτα της, την Ορτανσία.
- Στο κείμενο «Ο παππούς κι η γιαγιά δε θυμούνται» αναφέρεται πως έχει βρεθεί η θεραπεία της ασθένειας Αλτσχάιμερ.
- Στο απόσπασμα «Η Ορτανσία φυλάει τα μυστικά», η Ορτανσία δεν εκδηλώνει την αγάπη της για την κυρία Αριάδνη.

13. Γράφουμε στη σκάλα των συναισθημάτων τα συναισθήματα που νιώθουμε για αγαπημένα μας άτομα τρίτης ηλικίας, ξεκινώντας από τα πιο έντονα. Συζητάμε στην τάξη για τα συναισθήματά μας.

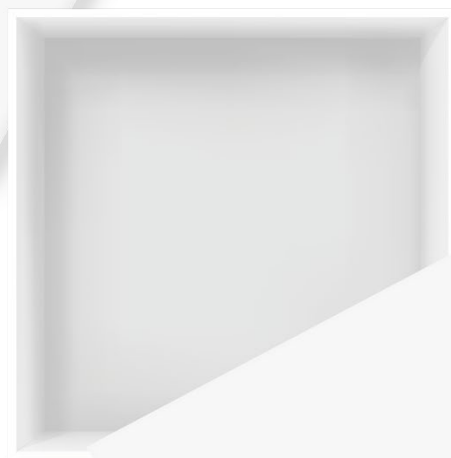
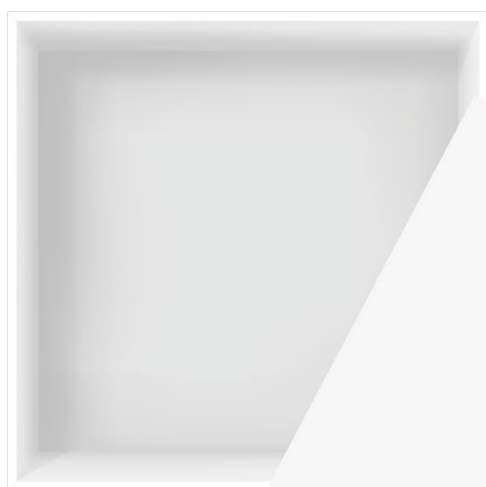

14. Αναζητούμε στο διαδίκτυο το έργο του Salvador Dali «Η εμμονή της μνήμης». Μπορούμε να το περιγράψουμε; Ποιο μήνυμα μάς μεταφέρει;

Βίντεο
Η εμμονή
της μνήμης

15. Γράφουμε σε ένα χαρτί σημειώσεων δυο σημαντικές στιγμές που περάσαμε με τον παππού, τη γιαγιά μας ή με άλλα πρόσωπα της τρίτης ηλικίας. Μοιραζόμαστε τις εμπειρίες μας και δημιουργούμε το «Κουτί των αναμνήσεων» της τάξης μας.

Άσκηση πρακτικής
κι εξάσκησης
Κουίζ σε γραμματικά
φαινόμενα...

Δημιουργούμε, συνθέτουμε. Δραστηριότητες 4 και 8.

1.3 Θα έδινες μια δεύτερη ευκαιρία;

Στην υποενοότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς η κυκλική οικονομία μπορεί να ωφελήσει το περιβάλλον
- πώς να ενεργήσουμε για τη σωτηρία του πλανήτη

1. Παρατηρούμε την εικόνα και απαντάμε στις ερωτήσεις σε δυάδες.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018

- Πού πάνε τα υγρά απόβλητα των εργοστασίων στο παραδοσιακό μοντέλο οικονομίας;
- Πώς μολύνεται ο αέρας και πού καταλήγουν τα πλαστικά απόβλητα;
- Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να προστατεύσουμε το μέλλον του πλανήτη και να βελτιώσουμε την ποιότητα της ζωής μας;

Βίντεο
Μην το πετάς...!
Χρησιμοποίησέ το ξανά!

Χωρίζουμε το κείμενο σε παραγράφους και γράφουμε έναν πλαγιότιτλο για κάθε μία. Συνεχίζουμε με τον ίδιο τρόπο μέχρι να κατακτήσουμε το μήνυμα του κειμένου.

Κείμενο

1

Τι είναι η κυκλική οικονομία;

Η κυκλική οικονομία είναι ένα μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης, **το οποίο** υποστηρίζει την επαναχρησιμοποίηση, επισκευή και ανακύκλωση των υπαρχόντων υλικών και προϊόντων, **όσο** το δυνατόν περισσότερο, προκειμένου να παραταθεί ο κύκλος ζωής τους.

Τι είδους αντωνυμίες είναι το οποίο και όσο;

- 5 Στην πράξη, η κυκλική οικονομία ευνοεί τη μείωση των αποβλήτων στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο. Όταν ένα προϊόν φτάνει στο τέλος της ζωής του, τα υλικά κατασκευής του διατηρούνται για να χρησιμοποιηθούν ξανά και ξανά.
- 10 Έτσι, το προϊόν αποκτά μεγαλύτερη αξία. Αυτό έρχεται σε αντιπαράθεση με το παραδοσιακό μοντέλο οικονομίας, το οποίο βασίζεται στο πρότυπο «παίρνω-καταναλώνω-πετώ».

15 **Οφέλη: γιατί να στραφούμε προς μια κυκλική οικονομία;**

Η επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση προϊόντων μπορεί να μειώσει τη χρήση φυσικών πόρων και να περιορίσει την καταστροφή του περιβάλλοντος προστατεύοντας τους ζωντανούς οργανισμούς, τα ζώα και φυτά μιας περιοχής. Η κυκλική οικονομία συμβάλλει, επίσης, στη μείωση των ετήσιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

- 25 Ένα σημαντικό μέρος των απορριμμάτων προέρχεται από συσκευασίες που δε χρησιμοποιούμε πια: Τα απορρίμματα που κάθε Ευρωπαίος παράγει ετησίως ανέρχονται περίπου στα 180 κιλά! Η παραγωγή προϊόντων που θα μπορούσαν να επαναχρησιμοποιηθούν, να βελτιωθούν και να επισκευαστούν θα μείωνε σημαντικά την ποσότητα των απορριμμάτων.

Το μοντέλο της κυκλικής οικονομίας:
Λιγότερες πρώτες ύλες, λιγότερα απόβλητα, λιγότερες εκπομπές

Πηγή: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Κοινοβουλευτικής Έρευνας

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, *Κυκλική οικονομία: Χρησιμοποιήσε το Ξανά!*, 2023 (διασκευή)

Γλωσσάρι 1.3
Εμπλουτίζω το λεξιλόγιό μου

2. Διαβάζουμε ξανά το κείμενο, επισημαίνουμε λέξεις-κλειδιά ανά παράγραφο και γράφουμε τους πλαγιότιτλους μας.

Παράγραφοι	Βασικό θέμα
1η παράγραφος	Η κυκλική οικονομία αφορά την επαναχρησιμοποίηση υλικών και προϊόντων.
2η παράγραφος	
3η παράγραφος	
4η παράγραφος	

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποια είναι η πηγή του κειμένου; Τι γνωρίζουμε για τη δράση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου; Αναζητούμε σχετικές πληροφορίες στο βιβλίο της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής.
- Τι σημαίνει ο όρος *κυκλική οικονομία*; Ορίζουμε την έννοια με δικά μας λόγια.
- Ποια πλεονεκτήματα έχει το κυκλικό μοντέλο οικονομίας;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Το πρότυπο *παίρνω-καταλώνω-πετώ* ανήκει στο παραδοσιακό μοντέλο οικονομίας. Θα μπορούσαμε να βρούμε ανάλογο πρότυπο και για την κυκλική οικονομία;
- Ποιος είναι ο στόχος του συντάκτη του κειμένου;
- Πώς θα μπορούσαμε να περιορίσουμε τον όγκο των απορριμμάτων που δημιουργούμε; Σκεφτόμαστε πρακτικές λύσεις.

Αξιολογούμε

- Μπορούμε να προτείνουμε τρόπους εφαρμογής της κυκλικής οικονομίας στο σχολείο μας;
- Κατά πόσο η εικόνα μάς βοήθησε να κατανοήσουμε καλύτερα την έννοια της κυκλικής οικονομίας; Γιατί;

4. Συνθέτουμε στο τετράδιό μας, με βάση τους πλαγιότιτλους που γράψαμε στη δραστηριότητα 2, την περίληψη του κειμένου. Ποια σημεία του θεωρούμε πιο βασικά; Τι θα μπορούσαμε να αφαιρέσουμε από την περίληψή μας;

5. Διαβάζουμε τις παρακάτω λέξεις και βρίσκουμε τις συνώνυμές τους στις παραγράφους του κειμένου.

Αριθμός παραγράφου	Λέξη/φράση	Συνώνυμη λέξη μέσα στην παράγραφο
2	αντίθεση	
3	μειώσει	
4	καλυτερεύσουν	

Άσκηση πρακτικής
κι εξάσκησης
**Ας παίξουμε με
το λεξιλόγιο...**

Διαβάζουμε την παρακάτω πρόταση που προκύπτει από το κείμενο.

Όποιος σέβεται το περιβάλλον **επαναχρησιμοποιεί** τα απορρίμματά του.

Ρήμα κύριας πρότασης: **επαναχρησιμοποιεί**

Υποκείμενο: **Όποιος σέβεται το περιβάλλον** (ολόκληρη πρόταση)

Η πρόταση αυτή είναι **αναφορική πρόταση** και λειτουργεί ως υποκείμενο στο ρήμα της κύριας πρότασης.

Οι αναφορικές προτάσεις
που εισάγονται
με τις αναφορικές αντωνυμίες
λειτουργούν συχνά
ως υποκείμενο, αντικείμενο,
κατηγορούμενο.

6. Διαβάζουμε το παρακάτω κείμενο σχετικά με δράσεις που αφορούν στάδια της κυκλικής οικονομίας.

Δράση 1: Όσα προϊόντα **μπορούν** να ανακατασκευαστούν, όπως τα ηλεκτρονικά, προωθούνται σε διαφορετικό τμήμα για την επισκευή τους.

Δράση 2: Όσοι πολίτες **έχουν** γυάλινες φιάλες προτείνεται να τις χρησιμοποιήσουν πολλές φορές πριν τις απορρίψουν.

Δράση 3: Η επισκευή των προϊόντων που έχουν χαλάσει **είναι** ό,τι πιο χρήσιμο για την κυκλική οικονομία.

Δράση 4: Η κοινή χρήση αγαθών (π.χ. αυτοκινήτου) καθιστά αποδοτικότερη τη χρήση τους. Όσοι/όσες την εφαρμόζουν συμβάλουν στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Δράση 5:

.....

.....

Δράση 6:

.....

.....

Δράση 7:

.....

.....

• Εργαζόμαστε ανά δύο και επιλέγουμε μία δραστηριότητα από τον πίνακα. Χρησιμοποιούμε το τετράδιό μας, όπου χρειάζεται.

Εντοπίζουμε και υπογραμμίζουμε τις αναφορικές προτάσεις στις παραπάνω δράσεις για την κυκλική οικονομία.	ή	Αναγράφουμε στο πλάι τη λειτουργία των αναφορικών προτάσεων του παραπάνω κειμένου
--	---	---

Γράφουμε κι εμείς τρεις (3) δράσεις που να αφορούν στάδια της κυκλικής οικονομίας, χρησιμοποιώντας αναφορικές προτάσεις ως υποκείμενα, αντικείμενα ή κατηγορούμενα.

Χτίζουμε τη γραμματική μας (αναφορικές προτάσεις). Δραστηριότητα 1.

7. Συμπληρώνουμε τον πίνακα με τα ουσιαστικά του Κειμένου 1 τοποθετώντας τα στον άλλο αριθμό, όπως στο παράδειγμα.

το προϊόν	τα προϊόντα
τους οργανισμούς	τον
το μέρος	τα
τα οφέλη	το
την ποσότητα	τις

Χτίζουμε τη γραμματική μας (κλίση των ουσιαστικών). Δραστηριότητες 2-3.

Άσκηση πρακτικής
κι εξάσκησης
Ας εξασκηθούμε στην
κλίση των ουσιαστικών

8. Επιλέγουμε είτε μόνοι μας είτε με παρέα και... αναλαμβάνουμε δράση.

Οδηγίες

Παρουσιάζουμε σε λίστα πέντε πρακτικές ενέργειες που μπορούμε να κάνουμε κάθε μέρα, ώστε να συμβάλουμε στην προστασία του πλανήτη. Αναρτούμε τη λίστα μας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης μας.

Ενημερωτικό φυλλάδιο

Φτιάχνουμε ένα ενημερωτικό φυλλάδιο που θα ενημερώνει τη σχολική κοινότητα για την αλλαγή της στάσης ζωής μας απέναντι στη διαχείριση των αποβλήτων μας. Συνοδεύουμε το κείμενό μας με σχετικές φωτογραφίες ή ζωγραφιές.

Αφίσα

Φτιάχνουμε μια αφίσα για την τάξη μας, στην οποία να αποτυπώνονται με τον δικό μας μοναδικό τρόπο, τα οφέλη της κυκλικής οικονομίας.

9. Δημιουργώ μία λίστα με τα σημαντικότερα, κατά την κρίση μου, οφέλη της κυκλικής οικονομίας, αξιοποιώντας το λεξιλόγιο της ενότητας.

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 Τι μπορούμε να κάνουμε για να ζούμε ποιοτικά;

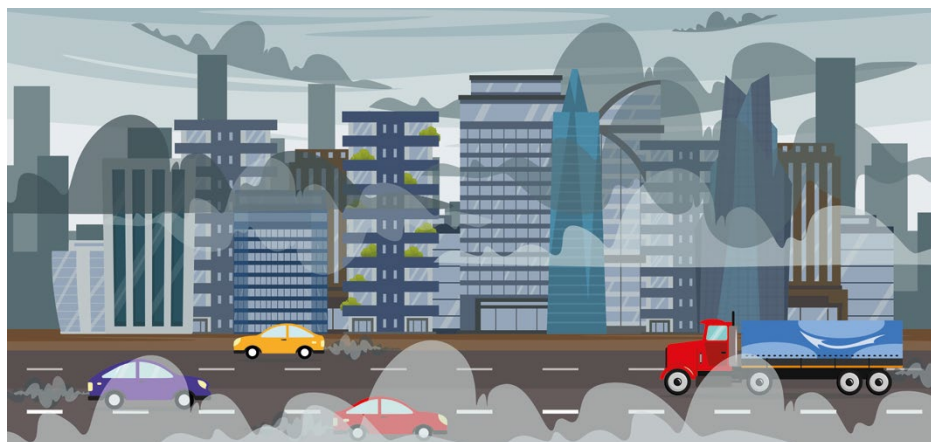
Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς μπορούμε να αναλάβουμε κοινωνική δράση για την ποιοτική διαβίωση όλων των πολιτών
- πώς να περιγράψουμε τα χαρακτηριστικά μίας βιώσιμης πόλης

1. Παρατηρούμε τις δύο εικόνες.

Εικόνα 1

Εικόνα 2

- Σε τι μοιάζουν οι δύο πόλεις και σε τι διαφέρουν;
- Σε ποια από τις δύο πόλεις θα μας άρεσε να ζούμε; Γιατί;
- Πώς θα μπορούσαμε να δράσουμε, ώστε να μετατρέψουμε τις πόλεις μας σε βιώσιμες και ποιοτικές για τον άνθρωπο;

Βίντεο
Βασικά στοιχεία
για μια ποιότητα ζωής
στις πόλεις

Παρατηρούμε
τους ελεύθερους
χώρους,
το περιβάλλον,
τη χρήση
της ενέργειας...

Κάποτε ήταν μια πολιτεία πολύ όμορφη και φημισμένη σε ολόκληρο τον κόσμο. Την έλεγαν Νεροχώρα, και γνωρίζετε γιατί; Ήταν κτισμένη στην πλαγιά ενός λόφου με πυκνό και καταπράσινο δάσος, που στην κορυφή του βρισκόταν μια λίμνη. Από τη λίμνη αυτή κυλούσαν πολλά ρυάκια που έδιναν στη Νεροχώρα άφθονο, γάργαρο και καθαρό νερό. Όλοι οι κάτοικοι ήταν ευχαριστημένοι, πήγαιναν καθημερινά στις δουλειές τους, ενώ τα παιδιά έπαιζαν ανέμελα και χαρούμενα.

Με ποια γλωσσικά μέσα περιγράφεται η Νεροχώρα στην πρώτη παράγραφο;

Πέρασε πολύς καιρός και η Νεροχώρα σιγά σιγά μεγάλωνε και απλωνόταν. Πολλοί άνθρωποι, οι οποίοι μάθαιναν πως υπήρχαν αρκετές δουλειές, έρχονταν να μείνουν εκεί.

Τα παλιά σπίτια γκρεμίζονταν και στη θέση τους υψώνονταν πολυκατοικίες. Σε λίγα χρόνια η Νεροχώρα μεταμορφώθηκε σε μια πόλη με μεγάλους δρόμους και πολλά αυτοκίνητα, πολυκοσμία, φασαρία, καυσαέρια. Στη μεγάλη πόλη τα παιδιά δεν είχαν χώρο για παιχνίδι. Και το περίφημο νερό της λίμνης της Νεροχώρας; Δεν έφτανε για όλους! Λειψυδρία!

Οι κάτοικοι ήταν απελπισμένοι. Μαζεύτηκαν στην πλατεία σιωπηλοί και λυπημένοι, ψάχνοντας λύσεις.

ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΙΑ!

«Να μην πίνουμε τόσο νερό!», είπε ένας, μα κανείς δε συμφώνησε!

«Να φύγουμε, να πάμε αλλού να ζήσουμε!», είπε άλλος.

«Να πάρουμε νερό από τη διπλανή Χώρα!», είπε ένας άλλος.

«Να πάμε να διαμαρτυρηθούμε στον Υπουργό!», είπε ένας άλλος. «Ναι! Να πάμε! Έχουμε δικαίωμα να έχουμε νερό... Κανείς δεν μπορεί να μας το στερήσει!». «Ωραία λοιπόν, ζητούνται εθελοντές για να φτιάξουν τα πανό». Μια και δυο, έφτιαξαν τα πανό τους και βγήκαν στον δρόμο να διαμαρτυρηθούν!

Ποια είναι τα αντικείμενα του ρήματος στερώ;

Γιώργος Σλαυκίδης. *Λειψυδρία στη Νεροχώρα*. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου.

2. Σύμφωνα με το κείμενο που διαβάσαμε:

- Πώς αντέδρασαν οι κάτοικοι της πόλης;
- Ποιο πρόβλημα εμφανίστηκε και για ποιον λόγο;
- Εντοπίζουμε δυο προτάσεις του κειμένου που έχουν αντικείμενα ή κατηγορούμενα και τις παρουσιάζουμε στην τάξη.

3. Οι πολίτες της Νεροχώρας ανέλαβαν ενεργή δράση για το πρόβλημα που τους απασχολούσε. Πώς μπορούμε να επιλύσουμε προβλήματα που μας απασχολούν, ώστε να βελτιώσουμε την ποιότητα της ζωή μας στην πόλη ή το χωριό μας; Προτείνουμε τρεις πρακτικούς τρόπους.

Εξερεύνηση
Μάρτιν Λούθερ
Κίνγκ

1.4 Τι μπορούμε να κάνουμε για να ζούμε ποιοτικά;

Κείμενο

2 Ακτιβισμός στην ψηφιακή εποχή

Στη σημερινή εποχή, είναι πιο εύκολο, χάρη στην εξάπλωση του διαδικτύου, να κάνετε τη φωνή σας να ακουστεί!

Όταν μοιράζεστε μια ιδέα ή σκέψη με το φιλικό ή οικογενειακό σας περιβάλλον, το αποτέλεσμα συχνά δεν φέρνει τα επιθυμητά αποτελέσματα, κυρίως για δύο λόγους.

- 5 Πρώτον, γιατί η φωνή μιας ομάδας είναι πάντοτε πιο δυνατή από τη φωνή ενός και μόνο ατόμου. Δεύτερον, γιατί ένα χαρακτηριστικό της ανθρώπινης συμπεριφοράς είναι ότι θέλουμε κάπου να ανήκουμε, δημιουργώντας τις δικές μας ομάδες.

Ας δούμε λοιπόν μαζί τι μπορείτε να κάνετε για να εκφράσετε τη γνώμη σας με διαφορετικούς τρόπους!

- 10 Ο ιστότοπος European Youth Ideas (Ιδέες της Ευρωπαϊκής Νεολαίας), σύνδεσμος μεταξύ των πολιτών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, σας δίνει τη δυνατότητα να συμμετέχετε ενεργά στην ευρωπαϊκή δημοκρατική κοινότητα.

Η εθελοντική ψηφιακή δράση, ο ψηφιακός ακτιβισμός, μπορεί να συμβάλει στην κινητοποίηση των πολιτών, ώστε να επιλυθούν σημαντικά κοινωνικά προβλήματα.

- 15 Ο ακτιβισμός είναι πάντα ειρηνικός και μέσα στο πλαίσιο του νόμου. Κάνουμε ακτιβισμό, όταν:

- σεβόμαστε τον εαυτό μας και τους συνανθρώπους μας.
- δεν αδιαφορούμε για τις αδικίες ή καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη της Νεολαίας Ε.Ε, *Ακτιβισμός στην ψηφιακή εποχή*, 2021 (διασκευή)

Γλωσσάρι 1.4
Εμπλουτίζω το
λεξιλόγιό μου

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

- Με ποιους τρόπους θα μπορούσαμε να κάνουμε τη φωνή μας να ακουστεί, σύμφωνα με το κείμενο;
- Ποια πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά του ακτιβισμού;

Μιλάμε για ομοιόπτωτους προσδιορισμούς, όταν και τα δύο ουσιαστικά βρίσκονται στην ίδια πτώση και το ένα προσδιορίζει το άλλο. Σε αυτήν την περίπτωση, έχουμε συχνά **παράθεση ή επεξήγηση**.

 Διαβάζουμε την παρακάτω πρόταση του κειμένου:

- Ο ιστότοπος *European Youth Ideas* (Ιδέες της Ευρωπαϊκής νεολαίας), **σύνδεσμος μεταξύ των πολιτών και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου**, παίζει ρόλο διαμεσολαβητή. [Παράθεση]

Η λέξη **σύνδεσμος** είναι ομοιόπτωτος προσδιορισμός, καθώς βρίσκεται στην ίδια πτώση (ονομαστική) με το ουσιαστικό **ιστότοπος** που προσδιορίζει. Ονομάζεται **παράθεση**, γιατί προσδίδει ένα γενικό χαρακτηριστικό στη λέξη **ιστότοπος** (ο ιστότοπος, που είναι ένας σύνδεσμος).

- Η εθελοντική ψηφιακή δράση, **ο ψηφιακός ακτιβισμός**, συμβάλλει στις κινητοποιήσεις. [επεξήγηση]

Η φράση **ψηφιακός ακτιβισμός** είναι ομοιόπτωτος προσδιορισμός στη λέξη **δράση**. Ονομάζεται **επεξήγηση**, γιατί επεξηγεί το ουσιαστικό **δράση** κάνοντας πιο συγκεκριμένο το νόημά του (η δράση, δηλαδή ο ψηφιακός ακτιβισμός).

 Χτίζουμε τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας (παράθεση και επεξήγηση, συνώνυμα/αντίθετα και αναφορικές προτάσεις). Δραστηριότητες 1-2 και 3-4.

 5. Γράφουμε ένα άρθρο για το ιστολόγιο του σχολείου μας στο οποίο περιγράφουμε την πόλη που ονειρευόμαστε. Στόχος μας είναι να εκφράσουμε τους προβληματισμούς μας στους κυβερνώντες και να αναδείξουμε το όραμα των μαθητών/τριών του σχολείου μας για το μέλλον τους.

Σχεδιάζουμε...

ΤΙΤΛΟΣ

Ο τίτλος είναι ο καθρέφτης του άρθρου μας... οπότε καλό είναι να είναι περιεκτικός και να τραβάει την προσοχή.

2η παράγραφος

Ξεκινούμε να περιγράφουμε την πόλη που οραματιζόμαστε, εξωτερικά, ώστε να είναι βιώσιμη για τους κατοίκους της.

4η παράγραφος

Γράφουμε προτάσεις και ενέργειες του συνόλου των πολιτών, ώστε η πόλη να εξασφαλίζει στην ποιότητα ζωής τους.

1η παράγραφος

Ξεκινάμε το θέμα μας σχολιάζοντας γενικότερα τη σύγχρονη πραγματικότητα στις μεγαλουπόλεις (απορρίμματα, μόλυνση κ.ά.)

3η παράγραφος

Περιγράφουμε την πόλη μας αναφορικά με τη χρήση της ενέργειας.

Επίλογος

Τελειώνουμε γράφοντας ένα συμπέρασμα, μια επιθυμία, μια διαπίστωση γι' αυτήν την πόλη όπου θα επιθυμούσαμε να ζήσουμε.

- Χρησιμοποιούμε λέξεις για την οργάνωση του κειμένου μας, όπως: *αρχικά, επίσης, επιπρόσθετα, επομένως, αντίθετα...*
- Αιτιολογούμε τις απόψεις μας με αιτιολογικές προτάσεις που εισάγονται με το: *επειδή, γιατί, καθώς...*
- Χρησιμοποιούμε επίθετα για την περιγραφή της πόλης που ονειρευόμαστε, όπως: *πράσινη, οικολογική, καθαρή, προσβάσιμη, φιλική, ανθρώπινη...*

6. Πριν να αρχίσουμε να γράφουμε, εντοπίζουμε τα σημεία που πρέπει να προσέξουμε...

Ελέγχουμε το γραπτό μας			
Κριτήρια αξιολόγησης	Αρκετά καλά	Καλά	Άριστα
Έχουμε χρησιμοποιήσει επίθετα στην περιγραφή μας;	Έχω χρησιμοποιήσει λίγα επίθετα στην περιγραφή μου.	Έχω χρησιμοποιήσει αρκετά επίθετα στην περιγραφή μου.	Έχω κάνει ζωντανή την περιγραφή μου χρησιμοποιώντας πολλά επίθετα.
Χρησιμοποιήσαμε συνδετικές λέξεις;	Δε χρησιμοποίησα συνδετικές λέξεις.	Χρησιμοποίησα μία συνδετική λέξη.	Χρησιμοποίησα περισσότερες από μία συνδετικές λέξεις.
Αφήσαμε παραγράφους για τον πρόλογο, το κυρίως θέμα και τον επίλογο;	Δε χώρισα παραγράφους, θα ξανακοιτάξω το γραπτό μου.	Άφησα μόνο μία παράγραφο.	Έφτιαξα μία παράγραφο για τον πρόλογο, τρεις για το κυρίως θέμα και μία για τον επίλογο.
Χρησιμοποιήσαμε σημεία στίξης;	Μάλλον ξέχασα κάποια... Θα το δω ξανά...	Έβαλα τελείες, αλλά κανένα άλλο σημείο στίξης.	Έβαλα κόμματα, τελείες, ακόμα και θαυμαστικά.
Προσέξαμε την ορθογραφία;	Έτσι κι έτσι, έγγραφα γρήγορα.	Πρόσεξα αρκετά, αλλά πιστεύω πως κάποιες λέξεις έχουν λάθη.	Πρόσεξα αρκετά και μάλλον δεν έκανα αρκετά λάθη.

7. Ελέγχουμε τα σημεία που έπρεπε να προσέξουμε και ξαναγράφουμε το κείμενό μας αντικαθιστώντας, με τη βοήθεια του λεξικού μας, τα επίθετα με άλλα συνώνυμά τους. Εναλλακτικά, αναπτύσσουμε τις σκέψεις μας:

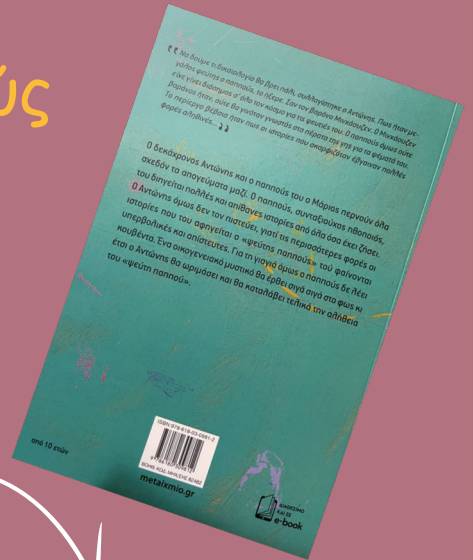
- δημιουργώντας μια αφίσα για την πόλη που οραματιζόμαστε
- συμμετέχοντας ως καλεσμένοι/ες σε μια ραδιοφωνική εκπομπή
- εκπροσωπώντας το σχολείο μας σε μια συνάντηση με τον/τη Δήμαρχο της πόλης

Εξερεύνηση:
Ψηφιακή βιβλιοθήκη
για τον παπού και
τη γιαγιά

Ο ψεύτης παππούς Άλκη Ζέη

Διαβάζουμε
τον τίτλο
του βιβλίου και
μαντεύουμε την
υπόθεση του
βιβλίου.

Παρατηρούμε
το οπισθόφυλλο.
Ποιος δίνει τις
πληροφορίες για
τον ήρωα;

Σκεφτόμαστε
Τι σχέση μπορεί να
έχει ο τίτλος του
βιβλίου με την
εικόνα;

Συγγραφέας
Έχετε διαβάσει
άλλα έργα της
Άλκης Ζέη;

Κάνουμε
υποθέσεις
Σε ποιο πρόσωπο
αναφέρεται το
βιβλίο;

Είδος
λογοτεχνικού
έργου
Πρόκειται για
διήγημα,
μυθιστόρημα ή
παραμύθι;

Ο ψεύτης

Π

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

- Ποιοι είναι οι ήρωες του βιβλίου;
- Σε τι διαφέρει ο παππούς του Αντώνη;
- Ποιον χρίφο προσπαθεί να λύσει ο Αντώνης; Θα τον βοηθήσουμε;

Ας διαβάσουμε κάποια κεφάλαια του βιβλίου...

Α

ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

- Ποιο είναι το επάγγελμα του παππού;
- Τι σκαρφίζεται ο Αντώνης για να λύσει το μυστήριο;
- Μπορούμε να αφηγηθούμε αυτό το κεφάλαιο ψηφιακά; Φτιάχνουμε με την ομάδα μας ένα podcast και το παρουσιάζουμε.

Π

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΧΑΜΕΝΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ

- Το βιβλίο δεν έχει εικονογράφηση. Θα μπορούσαμε μέσα από αυτό το κεφάλαιο να ζωγραφίσουμε τους βασικούς χαρακτήρες;
- Πώς πιστεύεις ότι ένιωσε ο Αντώνης, όταν του αποκάλυψαν το μυστικό;

Π

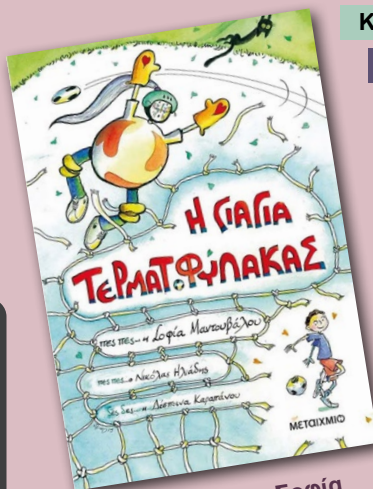
ΟΥΣ

ΑΣ ΣΥΖΗΤΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

- Ποιο είναι το αγαπημένο σου κομμάτι στην ιστορία; Με ποιο γέλασες περισσότερο; Ποιο σε στεναχώρησε;
- Τι θα άλλαζες στην ιστορία «Ο ψεύτης παππούς»;
- Αν έπαιρνες συνέντευξη από τη συγγραφέα του βιβλίου, τι θα τη ρωτούσες;

Κι άλλα βιβλία

με παρόμοιο θέμα...

Μαντουβάλου Σοφία (2020)
Η γιαγιά τερματοφύλακας
Αθήνα: Μεταίχμιο

Κουππάνου Άννα (2018)
Ο παππούς, ο Σούπερμαν και
ένα κερασάκι. Αθήνα: Κέδρος

2

Συζητάμε για τις
ψηφιακές τεχνολογίες
στη ζωή μας

Διαβάζουμε για
τις καινοτομίες
των ψηφιακών
τεχνολογιών

Αξιολογούμε
τη χρήση των
κοινωνικών δικτύων

Γράφουμε τα επιχειρήματά μας για τις επιδράσεις που δεχόμαστε από τα ψηφιακά περιβάλλοντα

Ποια είναι τα όρια της επικοινωνίας;

1. Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε.

- Μπορούμε να την περιγράψουμε;
- Γιατί οι άνθρωποι εκτοξεύουν δορυφόρους; Ποια είναι η χρήση τους; Αναζητούμε σχετικές πληροφορίες.

2. Δουλεύουμε σε ομάδες και κυκλώνουμε μέχρι 2 συναισθήματα που μας προκαλεί η εικόνα. Εξηγούμε τον λόγο της επιλογής μας.

έκπληξη φόβος ενθουσιασμός δέος
περιέργεια αγωνία ανασφάλεια αισιοδοξία

3. Διαβάζουμε και συζητάμε.

Οι παρακάτω φράσεις αφορούν τους δορυφόρους επικοινωνίας.
Τι μπορεί να εννοούν; Πώς σχετίζονται με την επικοινωνία των ανθρώπων;

- *Δορυφόροι επικοινωνιών: Κάνοντας το παγκόσμιο χωριό πραγματικότητα.*
- *Οι δορυφόροι επικοινωνιών μάς βοηθούν να συνδεθούμε μεταξύ μας.*

Εξερεύνηση
Επικοινωνώντας
εξ αποστάσεως

2.1 Είναι πραγματική η εικονική πραγματικότητα;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να διακρίνουμε τα χαρακτηριστικά ενός εξηγητικού κειμένου για τις ψηφιακές τεχνολογίες
- πώς να διατυπώνουμε τα επιχειρήματά μας για διαφορετικές πτυχές των ψηφιακών τεχνολογιών

1. Παρατηρούμε την εικόνα και συνεργαζόμαστε σε ομάδες, για να απαντήσουμε στις ερωτήσεις.

Απεικόνιση της αλληγορίας του σπηλαίου του Πλάτωνα

- Ποια είναι η πηγή φωτός για τους φυλακισμένους ανθρώπους πίσω από τον τοίχο και ποια για εκείνους που βρίσκονται έξω από τη σπηλιά;
- Ποιοι από τους ανθρώπους της εικόνας βλέπουν την πραγματικότητα έξω από το σπήλαιο;
- Παρατηρούμε τη λεζάντα της εικόνας: γνωρίζουμε τι σημαίνει η λέξη *αλληγορία* και ποιος ήταν ο Πλάτωνας;

Γράφημα
Πλάτωνας:
Η Θεωρία
των Ιδεών

2. Παρακολουθούμε στο διαδίκτυο το βίντεο: There is no spoon – Δεν υπάρχει κουτάλι (https://youtu.be/zr6LTUX2AAE)

- Ποια κοινά σημεία εντοπίζουμε ανάμεσα στη θεωρία των Ιδεών του Πλάτωνα και στη σκηνή που είδαμε από την ταινία The Matrix B;
- Οι ψηφιακές τεχνολογίες κατά πόσο μπορούν να μας προσφέρουν τη δυνατότητα να ζήσουμε μια εικονική πραγματικότητα; Με ποιον τρόπο; Αιτιολογούμε την άποψή μας.

Καθώς διαβάζουμε, σκεφτόμαστε αν στόχος της αρθρογράφου είναι να μας ενημερώσει, να μας πείσει, να μας διασκεδάσει ή αν έχει περισσότερους από έναν στόχους. Εντοπίζουμε στο κείμενο τα σημεία που σχετίζονται με τους στόχους της.

Κείμενο

1

Από τις ταινίες στο Σίλικον Βάλεϊ: Γιατί να αρνηθούμε την εικονική πραγματικότητα;

Σε πρόσφατη συνέντευξη, ο ηθοποιός Κιάνου Ριβς, γνωστός στο Χόλυγουντ για τον ρόλο του Νίο στη σειρά ταινιών Μάτριξ, αναφέρθηκε σε μια συνομιλία του με δύο νέα παιδιά, που του είχαν ζητήσει κάποτε να εξηγήσει την πλοκή της ταινίας Μάτριξ. «Πρόκειται για την ιστορία ενός ήρωα», λέει ο Ριβς, «που καταλαβαίνει ότι ο κόσμος στον οποίο ζει δεν είναι παρά μια εικονική πραγματικότητα, και έτσι αναζητά τον πραγματικό κόσμο. Θέλει να βρει αυτό που είναι αληθινό». Ένα από τα παιδιά τον διακόπτει: «Τι τον νοιάζει τι είναι αληθινό;».

- 5 Η φιλοσοφική θεωρία με βάση την οποία η πραγματικότητα που παρατηρούμε γύρω μας είναι εικονική είναι γνωστή ήδη από την εποχή του Πλάτωνα.
- 10 Η ταινία Μάτριξ, όταν πρωτοβγήκε στους κινηματογράφους το 1999, παρουσίασε, όμως, πιο γλαφυρά στο ευρύ κοινό το αναπόφευκτο μέλλον της ανθρωπότητας: το πέρασμα (ελπίζουμε, ειρηνικό και όχι υπό την επίθεση ρομπότ, όπως στο Μάτριξ) από τον φυσικό κόσμο στον εικονικό. Εκείνη την εποχή, επρόκειτο για μια ασύλληπτη ιδέα. Φοβόμασταν την ιδέα ενός νέου εικονικού
- 15 κόσμου. Η κυκλοφορία της συνέχειας της ταινίας Μάτριξ στον κινηματογράφο το 2019, την οποία ακολούθησε η πανδημία του κορονοϊού, φαίνεται πως μας οδήγησε να αλλάξουμε άποψη για αυτό το θέμα. Έτσι, το πέρασμα αυτό στον εικονικό κόσμο φαντάζει πλέον –θα τολμούσα να γράψω– θετικό για την ανθρωπότητα. Η πανδημία του κορονοϊού σίγουρα συντέλεσε σε αυτό, καθώς όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες μεταφέρθηκαν στο διαδίκτυο, ανάμεσα σε αυτές η φοίτηση στο σχολείο και το πανεπιστήμιο, η ψυχαγωγία,
- 20 η πολιτική, οι δημόσιες λειτουργίες.

Σε ποιον ανήκει αυτή η θεωρία;

2.1 Είναι πραγματική η εικονική πραγματικότητα;

Ένα νέο σύμπαν

- 30 Το γεγονός ότι ο εικονικός κόσμος έχει τη δύναμη να επιλύσει τα σύγχρονα προβλήματα της ανθρωπότητας οδήγησε τον Μαρκ Ζάκερμπεργκ, ιδιοκτήτη της META, να οραματιστεί μια διεύρυνση της ζωής με το «Metaverse», ένα σύμπαν χωρίς όρια, ένα σύμπαν που έχει τη δύναμη να φιλοξενήσει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, από την πιο ασήμαντη κοινωνική συνάντηση μέχρι την πιο σημαντική επαγγελματική δραστηριότητα. Ήδη επιστήμονες και εταιρείες, όπως οι τιτάνες του Σίλικον Βάλεϊ, εργάζονται και επενδύουν σε αυτό το σύμπαν, ενώ αντίστοιχες
- 35 κινήσεις παρατηρούνται και στον τομέα της ψυχαγωγίας. Όλες αυτές οι εξελίξεις μας προσκαλούν να μπορούμε σε μία άλλη πραγματικότητα, σε ένα **Μετά-σύμπαν**. Η απάντησή μας; Όχι τόσο γρήγορα! Όποια μορφή και να πάρει αυτό το Μετα-σύμπαν δε θα πρέπει σίγουρα να το αρνηθούμε ούτε, όμως, να του δείξουμε και τυφλή εμπιστοσύνη. Θα πρέπει
- 40 να βρούμε μία ισορροπία, να κρατήσουμε ό,τι είναι ωφέλιμο αλλά και να προστατευτούμε από τους κινδύνους, ώστε να επεκτείνουμε την πραγματικότητα σε ένα σύμπαν ειρηνικό, ασφαλές και φιλόξενο.

Εντοπίζουμε στο κείμενο την αγγλική μετάφραση της λέξης **Μετά-σύμπαν**.

Ηλέκτρα Χατζηδημητρίου, Από τις ταινίες στο Σίλικον Βάλεϊ: Γιατί να αρνηθούμε την εικονική πραγματικότητα; περιοδικό DIZIGENS, Saferinternet4kids.gr, 2023 (διασκευή)

Παρουσίαση
Τεχνολογική εξέλιξη
– Ανησυχίες
– Παρελθόν – Παρόν

Χρονογραμμή
Virtual Reality (VR)
Η εξέλιξη της εικονικής
πραγματικότητας

3. Ποιος είναι ο στόχος της αρθρογράφου σε κάθε παράγραφο; Γράφουμε δίπλα σε κάθε πρόταση τον αριθμό της παραγράφου που ταιριάζει και αιτιολογούμε την άποψή μας.

- Εισάγει το θέμα του άρθρου.
- Ορίζει τι είναι το Μετά-σύμπαν.
- Περιγράφει τα συναισθήματα και τις αντιδράσεις των ανθρώπων, όταν εμφανίστηκε η πρώτη ταινία εικονικής πραγματικότητας.
- Ενημερώνει για την άποψη της αρθρογράφου σχετικά με την υιοθέτηση εφαρμογών εικονικής πραγματικότητας στο μέλλον.
- Αναφέρεται στη φιλοσοφία του Πλάτωνα.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποια ήταν η πρώτη ταινία που γυρίστηκε με θέμα την εικονική πραγματικότητα;
- Πώς ένιωσαν οι άνθρωποι όταν είδαν την πρώτη ταινία εικονικής πραγματικότητας;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Για ποιους λόγους η συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το πέρασμα στον εικονικό κόσμο είναι μάλλον *θετικό για την ανθρωπότητα*;
- Πώς η πανδημία του κορονοϊού άλλαξε την αντίληψή μας για τον αληθινό κόσμο;

Αξιολογούμε

- Συμφωνούμε με την άποψη ότι ο εικονικός κόσμος έχει τη δύναμη να επιλύσει τα σύγχρονα προβλήματα της ανθρωπότητας; Αιτιολογούμε την άποψή μας.
- Πώς αισθανόμαστε στην ιδέα ότι κάποια στιγμή στο μέλλον μπορεί όλη μας η ζωή να εκτυλίσσεται μέσα σε μια εικονική πραγματικότητα;
- Συμφωνούμε με την άποψη της συγγραφέως ότι δεν πρέπει να δείξουμε *τυφλή εμπιστοσύνη* στην εικονική πραγματικότητα; Αιτιολογούμε την άποψή μας.

5. Γράφουμε συνώνυμα για τις λέξεις του κειμένου και συζητάμε για τις διαφορές τους. Ποια λέξη ταιριάζει καλύτερα στο κείμενο;

Λέξη μέσα στο κείμενο	Συνώνυμη λέξη
πλοκή	
άποψη	
σίγουρα	
ασύλληπτη	
εργάζονται	
ψυχαγωγία	

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας (συνώνυμα). Δραστηριότητες 1 και 2.

6. Κυκλώνουμε τους συνδέσμους στις παρακάτω προτάσεις...

- καταλαβαίνει ότι ο κόσμος στον οποίο ζει [...]
- Η ταινία το Μάτριξ, όταν πρωτοβγήκε στους κινηματογράφους το 1999, παρουσίασε [...]
- Η πανδημία του κορονοϊού σίγουρα συντέλεσε σε αυτό, καθώς όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες [...]

Χτίζουμε τη γραμματική μας (σύνδεσμοι). Δραστηριότητες 3-8.

Κείμενο

2

Ζωή σε έναν εικονικό κόσμο;

Ο Τομ Κολοκυθάς εξηγεί τι είναι το Metaverse στο podcast της Δέσποινας Κανάκογλου.

– Δέσποινα: Λοιπόν σήμερα μου ήρθε newsletter για τη νέα καλοκαιρινή συλλογή στο metaverse της Χ εταιρείας ρούχων... Δεν καταλαβαίνω...

– Τομ: Κι όμως... για κάποιες άλλες ομάδες μέσα στην κοινωνία μας, αυτό είναι πολύ κατανοητό. Υπάρχουν metaverse, για παράδειγμα το Roblox, όπου τα παιδιά παίζουν 5 παιχνίδια, με το άβατάρ τους, δηλαδή τον αντίστοιχο ψηφιακό τους εαυτό.

– Δέσποινα: Α, χα! Ναι....

– Τομ: Έτσι λοιπόν, όπως θα βγουν να πάνε στο σχολείο ή στο πάρτι με τους φίλους τους και θα φορέσουν ρούχα της Χ μάρκας, πιθανότατα θα θελήσουν να αγοράσουν και ψηφιακά ρούχα για τον ψηφιακό τους εαυτό, για να πάνε το Σάββατο στο 10 Χ παιχνίδι ή σε κάποια πλατφόρμα και να παίξουν, να κοινωνικοποιηθούν ή να δουλέψουν. Πώς σου φάνηκε;

– Δέσποινα: Τα είπες καταπληκτικά! Εμένα στ' αφτιά μου, όμως, αυτό το πράγμα... Ότι κάποιος μπαίνει στη διαδικασία και αγοράζει κάτι το οποίο είναι ψηφιακό για να το φορέσει στο ψηφιακό εικονίδιο που δείχνει αυτόν εικονικά σε μια φιγούρα, με ξεπερνά...

15 – Τομ: Φαντάσου, λοιπόν, αυτοί οι άνθρωποι που είναι τώρα 13-15 ετών και ντύνουν το άβατάρ τους ξοδεύοντας χρήματα, σε λίγο, σε 3-5 χρόνια, θα είναι ενήλικες, δηλαδή, θα βγάζουν τα δικά τους χρήματα, γιατί θα δουλεύουν. Άρα, αν τώρα αγοράζουν αυτά τα ψηφιακά ρούχα για να παίξουν, αυτό θα γίνει, στο μέλλον, μέρος της πραγματικότητάς τους, θα είναι η ζωή τους. Άρα, όπως εμείς πηγαίνουμε τώρα να 20 δούμε μία πραγματική θεατρική παράσταση, πιθανότατα σε 3-5 χρόνια αυτοί οι άνθρωποι θα πηγαίνουν να δουν μία εικονική. Θα κάθονται, δηλαδή, στον καναπέ τους, θα φορούν μια μάσκα, θα πληρώνουν και θα βλέπουν ένα εικονικό θέατρο. Και, για να πάνε να το δουν, επειδή θα κοινωνικοποιηθούν κιόλας, θα μιλήσουν και με άλλους ανθρώπους και, επειδή, πιθανόν, αυτή θα είναι η επίσημη έξοδός τους, δε θα πρέπει 25 να φορέσουν και επίσημα ρούχα στο άβατάρ τους;

– Δέσποινα: Ναι, αλλά... θα τρελαθώ, δηλαδή, περίμενα... Πες, πες, πες...

– Τομ: Άρα, είναι προσομοίωση. Σκέψου, λοιπόν, πως αυτή είναι η προσομοίωση της πραγματικής μας ζωής, η οποία προβάλλεται μέσα στον εικονικό κόσμο.

Δέσποινα Κανάκογλου. Συνέντευξη με τον Τομ Κολοκυθάς: Metaverse για dummies. podcast *GiatiOxi* (προσαρμογή).

7. Διαβάζουμε τις σειρές 27-42 του Κειμένου 1 και το σκιασμένο τμήμα του Κειμένου 2.

- Ποιες φράσεις ταιριάζουν στο πρώτο απόσπασμα και ποιες στο δεύτερο; Τις τσεκάρουμε στον παρακάτω πίνακα.
- Ποιο από τα δύο αποσπάσματα είναι, τελικά πιο πειστικό; Για ποιους λόγους;

Χαρακτηριστικά	Από τις ταινίες στο Σίλικον Βάλεϊ	Ζωή σε έναν εικονικό κόσμο;
Χρησιμοποιούνται ρήματα στο 2ο ενικό πρόσωπο.		
Το ύφος είναι φιλικό.		
Υπάρχουν αιτιολογικές προτάσεις για την έκφραση των επιχειρημάτων.		
Υπάρχουν προτάσεις που δηλώνουν ότι κάτι είναι πιθανό να γίνει.		
Υπάρχουν φράσεις που προκαλούν συναίσθημα στον/στην αναγνώστη/τρια, ακροατή/τρια.		

Συχνά σε μια συζήτηση, προσπαθούμε να πείσουμε τον/τη συνομιλητή/ριά μας για την άποψή μας δίνοντας παραδείγματα και καταλήγοντας σε ένα συμπέρασμα.

8. Είμαστε αρκετά πειστικοί/ές; Χωριζόμαστε σε ομάδες, διαλέγουμε θέμα και προσπαθούμε να πείσουμε τον/τη δάσκαλο/α για την άποψή μας.

Διαλέγουμε άποψη...

1. Στο μέλλον οι περισσότερες, αν όχι όλες, οι δραστηριότητες διασκέδασης θα μπορούν να πραγματοποιηθούν από τον καναπέ του σπιτιού μας.
2. Η εικονική πραγματικότητα θα επηρεάσει αρνητικά τη ζωή μας.
3. Η εικονική πραγματικότητα θα επηρεάσει θετικά τη ζωή μας.
4. Θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί/ές με την εικονική πραγματικότητα, επειδή η χρήση της έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Δεν ξεχνάμε να...

- αιτιολογήσουμε την άποψή μας, χρησιμοποιώντας αιτιολογικούς συνδέσμους
- δώσουμε ενδεικτικά παραδείγματα για να υποστηρίξουμε την άποψή μας
- καταλήξουμε σε ένα ξεκάθαρο συμπέρασμα

2.2

Μπορεί να επαυξηθεί η πραγματικότητα;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αξιολογούμε θετικές και αρνητικές όψεις της τεχνολογίας σε διαφορετικά είδη κειμένων
- πώς να δημιουργούμε κείμενα για την επαυξημένη πραγματικότητα

1. Εικονική ή επαυξημένη πραγματικότητα; Παρατηρούμε τις εικόνες και συζητάμε.

Εικονική πραγματικότητα

Επαυξημένη πραγματικότητα

- Πού να βρίσκονται τα άτομα και τι να κάνουν;
- Ποια στοιχεία των εικόνων προβάλλονται ως πιο σημαντικά; Πώς το καταλαβαίνουμε;
- Πώς χρησιμοποιούνται οι ψηφιακές συσκευές; Με ποιον τρόπο συμμετέχουν τα άτομα στην εμπειρία της εικονικής ή της επαυξημένης πραγματικότητας;

Χρονογραμμή
Augmented Reality,
Επαυξημένη Πραγματικότητα,
Ιστορική εξέλιξη

2. Παρακολουθούμε στο διαδίκτυο τα βίντεο:

Augmented Reality (AR) Applications for Museums AR w Muzeach <https://www.youtube.com/watch?v=hDRVLY-sCgxA> και *Explore Earth Augmented Reality Sample (Magic EDTech)* <https://www.youtube.com/watch?v=47G-VkOv9RuA>.

- Για ποιον λόγο χρησιμοποιείται η επαυξημένη πραγματικότητα στα βίντεο;

Καθώς διαβάζουμε τις παραγράφους, προσπαθούμε να εντοπίσουμε το βασικό τους θέμα κυκλώνοντας λέξεις-κλειδιά. Έτσι, συγκρατούμε πιο εύκολα στο μυαλό μας τις βασικές ιδέες όλου του κειμένου.

Κείμενο

1

Επαυξημένη πραγματικότητα: Τι είναι και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση;

Η τεχνολογία «**Augmented Reality**» ενισχύει τον φυσικό κόσμο με τη βοήθεια του ψηφιακού. Χρησιμοποιείται περισσότερο στις κινητές συσκευές και εστιάζει στην προβολή του φυσικού κόσμου, του οποίου, όμως, η πραγματικότητα είναι επαυξημένη με ψηφιακές πληροφορίες (κείμενα, ήχους και βίντεο).

- 5 Ο συνδυασμός της κάμερας με μια εικόνα, ακόμη και με το παγκόσμιο σύστημα εντοπισμού της γεωγραφικής θέσης GPS της κινητής συσκευής, επιτρέπουν την προβολή επιπλέον πληροφοριών για την εικόνα ή το γεωγραφικό σημείο αντίστοιχα, διαμορφώνοντας ένα επαυξημένο πληροφοριακό αποτέλεσμα. Οι προβολές δεδομένων είναι δυνατές είτε από τις οθόνες κινητών συσκευών είτε από ειδικά γυαλιά προβολής Augmented Reality.

10 Αν και η τεχνολογία, ως έννοια, υπάρχει εδώ και αρκετές δεκαετίες, η εμφάνισή της άρχισε να γίνεται αισθητή τα τελευταία χρόνια κι αυτό χάρη στη ραγδαία διάδοση των κινητών συσκευών και των τεχνολογικών επιτευγμάτων, όπως οι αισθητήρες, οι κάμερες, το GPS.

- 15 Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό πως η τεχνολογία της επαυξημένης πραγματικότητας μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαίδευση, καθώς παρέχει ένα περιβάλλον διαδραστικής μάθησης όπου ο χρήστης έχει την ευελιξία κίνησης στον χώρο και αξιοποίησης των ψηφιακών πληροφοριών στην κινητή συσκευή, χωρίς να είναι αναγκασμένος να βρίσκεται καθηλωμένος μπροστά σε μια οθόνη υπολογιστή. Οι εφαρμογές επαυξημένης πραγματικότητας αυξάνονται με **ραγδαίους ρυθμούς** και οι τρόποι που μπορεί να χρησιμοποιηθούν στην τάξη επαφίενται στη φαντασία των εκπαιδευτικών.

20 Παρακάτω σας παρουσιάζουμε ενδεικτικές προτάσεις ενσωμάτωσης της επαυξημένης πραγματικότητας στη σχολική τάξη:

- 25 • Δημιουργία «ζωντανών» κολάζ όπου οι εικόνες θα ζωντανεύουν, όταν τις στοχεύεις με την κινητή συσκευή.
- «Ζωντανά» λευκώματα όπου η φωτογραφία του κάθε μαθητή ή μαθήτριας, θα περιέχει ενσωματωμένο ήχο ή βίντεο.
- «Ζωντανή» δανειστική βιβλιοθήκη στην οποία τα βιβλία θα περιέχουν ενσωματωμένο ήχο ή εικόνα από τα ίδια τα παιδιά που θα περιγράφουν με λίγα λόγια το περιεχόμενο του βιβλίου.
- 30 • Κάρτες επεξήγησης εμπλουτισμένες με βίντεο για τη διευκόλυνση των ατόμων με προβλήματα ακοής.

Φίλιππος Τζόρτζηλου, *Επαυξημένη πραγματικότητα: Τι είναι και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση*; Ιστολόγιο edtech.gr

Augmented Reality: εντοπίζουμε στην παράγραφο τη μετάφραση του όρου

Μπορούμε να βρούμε ένα συνώνυμο του επιθέτου ραγδαίος;

Γράφημα
Augmented Reality (AR) vs Virtual Reality (VR)

3. Διαβάζουμε προσεκτικά την αναγνωστική στρατηγική, εντοπίζουμε το βασικό θέμα κάθε παραγράφου και το γράφουμε στον παρακάτω πίνακα.

1	δίνει τον ορισμό της επαυξημένης πραγματικότητας
2	
3	
4	
5	προτείνει τρόπους χρήσης της επαυξημένης πραγματικότητας στη σχολική τάξη

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Εντοπίζουμε μέσα στο κείμενο τον ορισμό της επαυξημένης πραγματικότητας.
- Αναφέρουμε τις συσκευές που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην επαυξημένη πραγματικότητα.
- Δίνουμε παραδείγματα της χρήσης της επαυξημένης πραγματικότητας στη σχολική τάξη.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στη διάδοση της τεχνολογίας της επαυξημένης πραγματικότητας τα τελευταία χρόνια;
- Τι απαιτείται προκειμένου να έχουμε «ένα επαυξημένο πληροφοριακό αποτέλεσμα»;
- Για ποιους λόγους η τεχνολογία της επαυξημένης πραγματικότητας μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαίδευση;

Αξιολογούμε

- Με ποια από τις προτάσεις εφαρμογής της επαυξημένης πραγματικότητας στη σχολική τάξη θα θέλαμε να ασχοληθούμε; Για ποιον λόγο;
- Μπορούμε να προτείνουμε ιδέες εφαρμογής της επαυξημένης πραγματικότητας στην καθημερινή μας ζωή;

5. Υπογραμμίζουμε τα αντίθετα των παρακάτω φράσεων, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία τους στο κείμενο.

- φυσικός κόσμος [σειρά 1]: ψηφιακός κόσμος ή πραγματικός κόσμος;
- κινητές συσκευές [σειρά 2]: ακίνητες συσκευές ή σταθερές συσκευές;
- ψηφιακές πληροφορίες [σειρά 4]: συνηθισμένες πληροφορίες ή αναλογικές πληροφορίες;

6. Εντοπίζουμε στο κείμενο 3 λέξεις που τις χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας αλλά τις έχουμε δανειστεί από άλλες γλώσσες.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας. Δραστηριότητες 1-3 και 6-7.

7. Υπογραμμίζουμε σε καθεμιά από τις παρακάτω φράσεις του κειμένου το ουσιαστικό που βρίσκεται σε γενική πτώση.

- επιτρέπουν την προβολή επιπλέον πληροφοριών...
- είναι δυνατές από τις οθόνες των κινητών συσκευών...
- η φωτογραφία του κάθε μαθητή...
- κάρτες επεξήγησης
- η φαντασία των εκπαιδευτικών

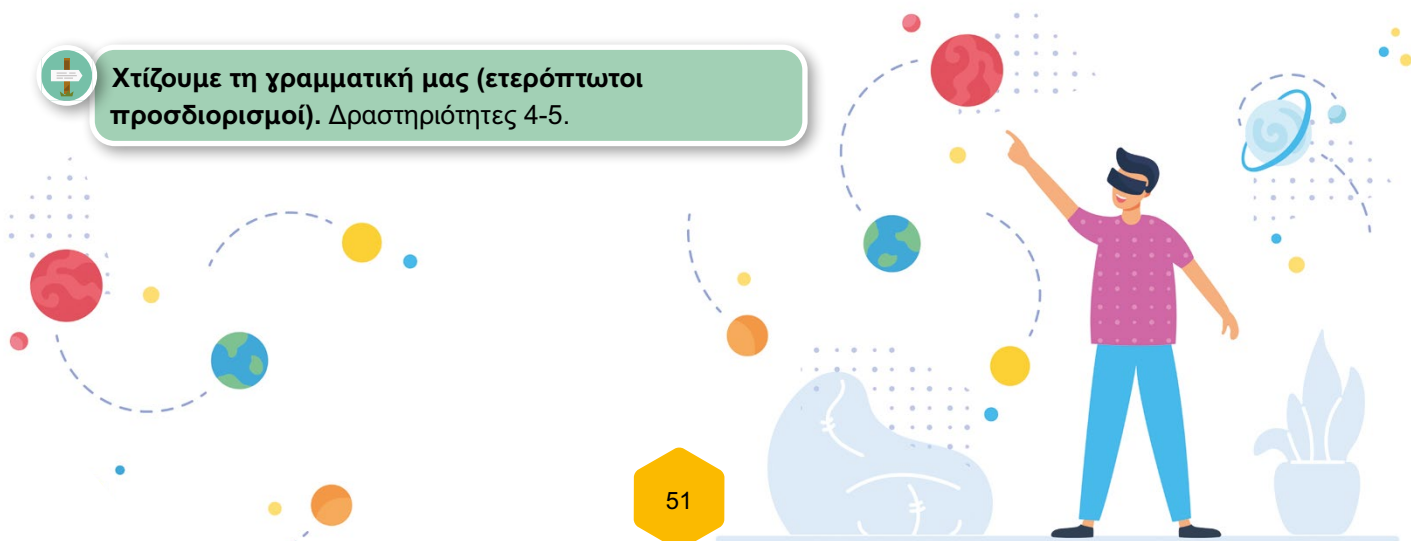

8. Σημειώνουμε ποια από τα ουσιαστικά γενικής πτώσης των φράσεων της άσκησης 7 δείχνουν:

- ότι κάτι ανήκει σε κάποιον;
- το υποκείμενο μιας ενέργειας;
- το αντικείμενο μιας ενέργειας;
- τον σκοπό για τον οποίο χρησιμοποιείται κάτι;

Χτίζουμε τη γραμματική μας (ετερόπρωτοι προσδιορισμοί). Δραστηριότητες 4-5.

- 5 Χαίρε, ω χαίρε
ποίημα
από τα σπλάχνα του υπολογιστή βγαλμένο
με δύο κλικ σε κατεδαφίζω
και σε τρεις μέρες σε χτίζω
σε κάνω κάθετο
σε οριζοντιώνω
σε επιλέγω
και σε ακυρώνω
- 10 σε ανατρέπω
και σε μετατρέπω.
Αν θέλω, το στυλ σου αλλάζω
τώρα τα γράμματά σου πλαγιαίζω
τα μεγαλώνω, τα κάνω δεκάρια.
- 15 Τα μικραίνω, τα κάνω εφτάρια.
Εκδικούμαι για τους ποιητές που ικετέψαν
κι ένα νεύμα σου μάταια γυρέψαν.
Λοιπόν, τα **άειδε** και τα **έννεπε** τέλος.
Θα σε σβήσω απ' τη μνήμη αν δεν θέλω.
- 20 Έχω επάνω σου μια εξουσία·
όσο ανθίστασαι, θ' αλλάζω στοιχεία.
Σωρό με **πεσσούς** θα σε κάνω
Να σωριάσω τα κομμάτια μου επάνω.

Τασούλα Καραγεωργίου, *Ποιητική Τεχνολογία*, Κέδρος

Θα σου πω
μια ιστορία

9. Μαντεύουμε τη σημασία των λέξεων του ποιήματος: **άειδε**, **έννεπε**, **πεσσούς**. Τα εικονίδια θα μας βοηθήσουν!

10. Υπογραμμίζουμε τους στίχους που φαίνεται ότι:

- Η ποιήτρια μπορεί πολύ εύκολα να αλλάξει τη μορφοποίηση του ποιήματος.
- Οι ποιητές/ποιήτριες αναζητούν τρόπους έμπνευσης προκειμένου να γράψουν ένα ποίημα.
- Η τεχνολογία επιδρά στη δημιουργία του ποιήματος.
- Η ποιήτρια στενοχωριέται που η τεχνολογία επιδρά στη δημιουργία του ποιήματος.

11. Εμείς αποφασίζουμε! Κυκλώνουμε την απόφασή μας και ξεκινάμε!

1. Τρόπος εργασίας	2. Θέμα	3. Τρόπος παρουσίασης
Θέλω να δουλέψω μόνος/η	Το σχολείο μας επισκέφτηκε μια έκθεση εικονικής ή/και επαυξημένης πραγματικότητας	Θα δημιουργήσω/ουμε μία παρουσίαση για την έκθεση στην τάξη μας
Θέλω να δουλέψω σε ομάδα	Στην τάξη μας χρησιμοποιήσαμε εικονική ή/και επαυξημένη πραγματικότητα στο μάθημα...	Θα ετοιμάσω/ουμε ένα podcast 3 λεπτών. Λίγη βοήθεια, παρακαλώ, με την ηχογράφηση; ή Θα γράψω/ουμε ένα άρθρο μέχρι 100 λέξεις για την ιστοσελίδα του σχολείου ή Θα ετοιμάσω/ουμε μια αφίσα

12. Σκέφτομαι και τσεκάρω ό,τι μου ταιριάζει...

Μπορώ να...	Εννοείται!	Έτσι κι έτσι....	Λίγη βοήθεια, παρακαλώ;
δώσω 3 παραδείγματα δάνειων λέξεων			
εξηγήσω μια λέξη δίνοντας μια συνώνυμή της			
διακρίνω πότε η γενική προσδιορίζει ένα ουσιαστικό			
συνεργαστώ με συμμαθητή/τρια μου για να ολοκληρώσω μια εργασία			
χρησιμοποιήσω διαφορετικά είδη κειμένων για να παρουσιάσω ένα θέμα που αφορά καινοτόμα ψηφιακά μέσα			

Γράφημα
Extended Reality

2.3

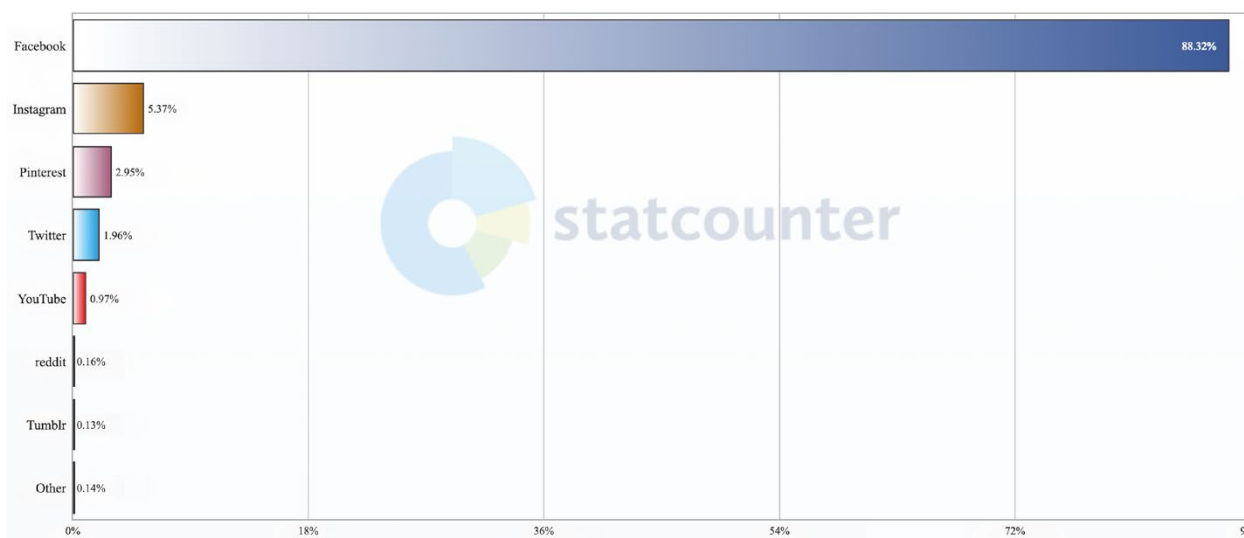
«Φλεξάρεις»;

Στην υποεπένεση αυή μαθαίνουμε:

- πώς να αναλύουμε κείμενα με επιχειρήματα για τη χρήση του διαδικτύου
- πώς να αποδίδουμε με λιγότερα λόγια το περιεχόμενο ενός κειμένου
- πώς συνδέεται η προφορά των λέξεων με τη γραφή τους

1. Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε:

Statcounter Global Statistics. Στατιστικά χρήσης μέσωσν κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα για τους μήνες Μάρτιο 2023-Μάρτιο 2024.

- Ποια είναι τα πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην Ελλάδα; Ποια τα ποσοστά χρήσης τους;
- Για ποιον λόγο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο το διαδίκτυο;

2. Παρακολουθούμε στο διαδίκτυο το βίντεο *Cologne Highlights Schattenshow* (<https://www.youtube.com/watch?v=FS1jldwpl8&t=2s>) και συζητάμε:

- Πώς οι πρωταγωνιστές του βίντεο αναπαριστούν τη πραγματικότητα;
- Είναι αληθινά όλα όσα βλέπουμε στο διαδίκτυο;

Χρονογραμμή
Η εξέλιξη
των κοινωνικών
δικτύων

Για να κατανοήσουμε ένα κείμενο με επιχειρήματα εντοπίζουμε:

- την αρχική θέση του/της συγγραφέα/-ως
- τα επιχειρήματα και τις αποδείξεις που παραθέτει για να τα υποστηρίξει
- το τελικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει

Κείμενο

1

Οι δύο πλευρές των social media

Πώς μεταφράζουμε στα ελληνικά τα *social media*;

Στις μέρες μας, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν γίνει το κυριότερο μέσο επικοινωνίας, ειδικότερα στους νέους. **Ωστόσο**, έχουν, όπως και κάθε άλλος τομέας στη ζωή μας, δύο πλευρές.

Ξεκινώντας, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αλλάξει θετικά τόσο τον τρόπο που επικοινωνούμε όσο και τον τρόπο που ζούμε. **Αρχικά**, μας προσφέρουν τη δυνατότητα να επικοινωνούμε με άλλους ανθρώπους μέσα σε μόλις λίγα δευτερόλεπτα. Αν και οι περισσότεροι χρήστες χρησιμοποιούν τα κοινωνικά δίκτυα για να διατηρούν επαφή με την οικογένεια και τους φίλους τους, αυτές οι πλατφόρμες επιτρέπουν σε οποιονδήποτε με σύνδεση στο διαδίκτυο να αλληλοεπιδρά και να μιλά με άτομα από όλο τον κόσμο. **Επιπλέον**, προσφέρουν διασκέδαση αλλά και νέους τρόπους μάθησης, όταν χρησιμοποιούνται κατάλληλα. Πολλοί άνθρωποι, **επίσης**, τα χρησιμοποιούν για να αποφύγουν την πραγματικότητα και να ζήσουν σε έναν κόσμο όπου θα μπορούν να φτιάξουν μια διαφορετική εικόνα για τον εαυτό τους.

Ωστόσο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαθέτουν και μια αρνητική πλευρά που όλοι πρέπει να λάβουμε υπόψη. **Αρχικά**, η *αλόγιστη* χρήση τους οδηγεί στη λεγόμενη *διαδικτυακή ζωή*, καθώς οι άνθρωποι αφιερώνουν πολύ χρόνο στη διαδικτυακή επικοινωνία αγνοώντας τελείως τη διά ζώσης επικοινωνία. Μάλιστα, ένα συχνό φαινόμενο της εποχής μας είναι η διά ζώσης επικοινωνία να κατακλύζεται από χρήση των κοινωνικών δικτύων. **Για παράδειγμα**, πολλές ατόμων αφιερώνουν ολόκληρο τον χρόνο που περνούν μαζί μπροστά σε μια οθόνη... **Επιπλέον**, τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν μία μορφή εξάρτησης η οποία αρχίζει από τη δημιουργία του προφίλ μέχρι την εύρεση φίλων. Η εξάρτηση αυτή μπορεί ακόμη και να απομακρύνει τους ανθρώπους από την πραγματική τους ζωή. **Τέλος**, ένα άλλο πολύ αρνητικό φαινόμενο σχετίζεται με την *υποκλοπή των προσωπικών δεδομένων*. Η υποκλοπή προσωπικών δεδομένων είναι η πράξη της εξαπάτησης ενός χρήστη, ώστε αυτός να δώσει προσωπικές πληροφορίες σε μία ψεύτικη ιστοσελίδα ή σε έναν άλλο χρήστη. Μία τέτοια δραστηριότητα επιτρέπει στον άλλο χρήστη να κλέψει ή να πλαστογραφήσει τα στοιχεία του θύματος, με σκοπό να κερδίσει κάτι από αυτό.

Συνεπώς, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να αποτελέσουν ένα χρήσιμο εργαλείο στη ζωή μας, με την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται υπεύθυνα και σωστά.

Φωτεινή Αλεξίου, Οι δύο πλευρές των social media, περιοδικό DIGIZENS, 2023 (διασκευή)

Βρίσκουμε ένα συνώνυμο του επιθέτου *αλόγιστη*.

Άσκηση
πρακτικής
κι εξάσκησης
Επιχειρηματολογούμε...

3. Αναλύουμε τη δομή του κειμένου...

Παράγραφος 1: Η θέση της αρθρογράφου

- Υπογραμμίζουμε τη βασική θέση του κειμένου.

Παράγραφοι 2 και 3: Τα πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης

- Ποια από τις δύο παραγράφους αναφέρεται στα πλεονεκτήματα και ποια στα μειονεκτήματα χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης;
- Υπογραμμίζουμε τη βασική άποψη της αρθρογράφου και τα δύο βασικά επιχειρήματα (παραδείγματα) που στηρίζουν την άποψή της σε κάθε παράγραφο.
- Παρατηρούμε τις λέξεις με έντονη γραφή. Για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται; Τι αλλάζει, αν τις αφαιρέσουμε;

Παράγραφος 4: Η τελική άποψη της αρθρογράφου

- Ποια είναι το τελικό συμπέρασμα του κειμένου; Το διατυπώνουμε με δικά μας λόγια.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιες δυνατότητες επικοινωνίας προσφέρουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Τι είναι η υποκλοπή προσωπικών δεδομένων που αναφέρεται στην 3η παράγραφο;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Με ποιον τρόπο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορούν να αποτελέσουν μια μορφή εξάρτησης; Πότε η χρήση τους γίνεται αλόγιστη; Δίνουμε παραδείγματα από το κείμενο.
- Ποια είναι η διαδικτυακή ζωή που αναφέρεται στο κείμενο; [σειρά 16].

Αξιολογούμε

- Πώς οι άνθρωποι θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν σωστά και υπεύθυνα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Συχνά στο διαδίκτυο συναντάμε λέξεις, όπως *προφίλ*, *λάικ* ή *φλεξάρω*. Έχουμε ακούσει άλλες τέτοιες λέξεις; Για ποιον λόγο χρησιμοποιούνται;

Βίντεο
Το πάνελ των νέων για την εικόνα του σώματος στο διαδίκτυο

Άσκηση
πρακτικής
κι εξάσκησης
Κοινωνικά
δίκτυα
– Quiz

9. Διαβάζουμε το ποίημα του Κωνσταντίνου Καβάφη...

Κείμενο

2

Όσο μπορείς

5 Κι αν δεν μπορείς να κάμεις τη ζωή σου όπως τη θέλεις, τούτο προσπάθησε τουλάχιστον όσο μπορείς: μην την εξευτελίζεις μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου, μες στις πολλές κινήσεις και ομιλίες.

10 Μην την εξευτελίζεις πηαίνοντάς την, γυρίζοντας συχνά κι εκθέτοντας την στον σχέσεων και των συναναστροφών την καθημερινή ανοησία ως που να γίνει σαν μια ξένη φορτική.
Κ.Π. Καβάφης, *Ποιήματα*, Εκδόσεις Κέδρος

Καμάρας, Δ (2016).
Κωνσταντίνος Καβάφης,
οδός Αγίας Ειρήνης, Αθήνα

10. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιες λέξεις του ποιήματος δε γνωρίζουμε; Μπορούμε να μαντέψουμε τη σημασία τους; Θα μας βοηθήσει και ο δάσκαλος ή η δασκάλα μας.
- Υπογραμμίζουμε τους στίχους στους οποίους ο ποιητής τονίζει ότι κάποιες φορές οι κοινωνικές σχέσεις μπορεί να είναι ανούσιες κι επιφανειακές.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποια φράση επαναλαμβάνεται και στις δύο stroφές του ποιήματος; Για ποιον λόγο;
- Ποιο πρόσωπο χρησιμοποιεί ο ποιητής σε όλο το ποίημα; Τι προσπαθεί να επιτύχει με αυτή του την επιλογή;

Αξιολογούμε

- Το ποίημα αυτό γράφτηκε το 1913 από τον σπουδαίο ποιητή Κ. Καβάφη. Μπορούμε να βρούμε σε αυτό στοιχεία που να μας παραπέμπουν στον σύγχρονο κόσμο του διαδικτύου;

Ο Κ.Π. Καβάφης αρχειοθετούσε το έργο του με μεγάλη προσοχή. Το Ίδρυμα Ωνάση (<https://www.onassis.org/el/initiatives/cavafy-archive>) μας δίνει τη δυνατότητα να επισκεφτούμε το ψηφιακό αρχείο του Κ.Π. Καβάφη και να περιηγηθούμε στο έργο του, αλλά και σε μια πλούσια συλλογή φωτογραφιών. Πάμε μια βόλτα;

2.4 Χρειαζόμαστε όλα όσα αγοράζουμε;

Στην υποενοότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να εντοπίζουμε τις βασικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στις διαφημίσεις
- πώς να γράφουμε κείμενα επιχειρημάτων με θέμα τον ρόλο των διαφημίσεων στη σύγχρονη εποχή

1. Παρατηρούμε τη διπλανή διαφήμιση και συζητάμε.

- Διαβάζουμε τη λεζάντα της εικόνας. Ποια εταιρεία διαφημίζεται; Πότε κυκλοφόρησε η διαφήμιση; Σε ποιο μέσο μαζικής ενημέρωσης πιστεύουμε ότι εμφανίστηκε;
- Πώς διαφοροποιείται η ίδια διαφήμιση στις μέρες μας; Θα είχε την ίδια εμφάνιση; Σε ποια μέσα μαζικής ενημέρωσης θα τη συναντούσαμε;

Ανώνυμος Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρεία
(1935-1936) [διαφήμιση]

2. Ο Καναδός φιλόσοφος Herbert Marshall McLuhan (1911-1980), ο οποίος ασχολήθηκε ιδιαίτερα με τη θεωρία των μέσων ενημέρωσης, είχε πει ότι *η διαφήμιση είναι η μεγαλύτερη τέχνη του εικοστού αιώνα*. Συμφωνούμε με την άποψή του; Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Χρονογραμμή
Η εξέλιξη της
ψηφιακής
διαφήμισης

Εξερεύνηση
Παλιές
διαφημίσεις

5 Ο πρωταγωνιστής του διηγήματος, ο κος Καββαδίας, γράφει για πρώτη φορά στη ζωή του ένα μυθιστόρημα και συμμετέχει σε διαγωνισμό μυθιστορήματος. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα του διαγωνισμού δεν ήταν αυτά που περίμενε. Στο παρακάτω απόσπασμα ο κος Καββαδίας, ιδιαίτερα στενοχωρημένος, διαβάζει το πρακτικό της επιτροπής του διαγωνισμού...

Το μυθιστόρημα του κ. Καββαδία «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς» δεν είναι επιτυχημένο. Είναι όμως αναμφισβήτητο πως ο συγγραφέας του έχει το θείο δώρο των ιδεών. Έχει άφθονες και πράγματι πρωτότυπες ιδέες ο κ. Καββαδίας, χειμάρρους ιδεών, και η Επιτροπή θεωρεί χρέος της να υπογραμμίσει το γεγονός.

10 Λοιπόν, την ώρα που ο κ. Καββαδίας ξαναδιάβαζε ολόένα την **κρίση της Επιτροπής** για τις «Περιπέτειες μιας ευαίσθητης καρδιάς»... λοιπόν, αυτήν ακριβώς την ώρα τού ήρθε η ιδέα για το **Γραφείο Ιδεών**.

15 Πήγε και νοίκιασε ένα δωμάτιο στο ισόγειο της πολυκατοικίας Βερανζέρου 30α, ένα δωμάτιο αρκετά ευρύχωρο με είσοδο επί της οδού, είχε και τηλέφωνο. Έβαλε και στις εφημερίδες μια αγγελία:

ΓΡΑΦΕΙΟ ΙΔΕΩΝ

Διατίθενται ιδέες για κάθε θέμα που ενδιαφέρει τον άνθρωπο στη ζωή του.

20 Ιδέες για την **οργάνωση οικογενειακών εορτών**, καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, πανηγυρικών συγκεντρώσεων και πανηγυρικών μνημοσύνων.

20 Ιδέες για τη συγγραφή διαφόρων κειμένων πολιτικού, κοινωνικού και πατριωτικού περιεχομένου.

Ιδέες για τη **συγγραφή μυθιστορημάτων**, θεατρικών έργων, εμμέτρων και μη.

Ιδέες για αγορεύσεις στη Βουλή (και για κυβερνητικούς βουλευτές και για βουλευτές της αντιπολίτευσης).

25 Άκρα εχεμύθεια.

Βερανζέρου 30α – Τηλ. 51 5550

Ώρες λειτουργίας 9 π.μ. – 9 μ.μ., άνευ διακοπής.

Δε χρειάστηκε να τη δημοσιεύσει πολλές φορές την αγγελία του ο κ. Καββαδίας.

30 Οι πελάτες άρχισαν να περνάνε **το κατώφλι του Γραφείου Ιδεών**, οι πρώτοι έφεραν δεύτερους, οι δεύτεροι τρίτους. Και όσο πήγαινε, δυνάμωνε ο ρυθμός της πελατείας.

Έτσι αξιοποίησε ο κ. Καββαδίας το «θείο δώρο» των ιδεών, όχι γράφοντας άλλα μυθιστορήματα αλλά **δημιουργώντας το Γραφείο Ιδεών**.

Αντώνης Σαμαράκης, *Αρνούμαι*, Καστανιώτης (διασκευή)

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

- Πιστεύουμε ότι ο κος Καββαδίας θα έχει μια επιτυχημένη επαγγελματική σταδιοδρομία; Αιτιολογούμε την άποψή μας χρησιμοποιώντας σημεία του κειμένου.
- Οι γενικές του κειμένου που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα συμπληρώνουν το νόημα του ουσιαστικού. Ποια/ες δηλώνουν το υποκείμενο, το αντικείμενο και τον κάτοχο;

Τα παιδιά δυσκολεύονται εμφανώς να αναγνωρίσουν τη διαδικτυακή διαφήμιση και να υπερασπιστούν συνειδητά τον εαυτό τους έναντι της εμπορικής **πειθούς**. Έτσι οι επιλογές και η συμπεριφορά τους επηρεάζονται από τις πρακτικές αυτές.

- Οι επιπτώσεις που έχουν στην πραγματική συμπεριφορά οι ενσωματωμένες
- 5 διαφημίσεις σε παιχνίδια μπορούν να τεκμηριωθούν με σαφήνεια. Στο πλαίσιο συμπεριφορικού πειράματος για τη διερεύνηση των επιπτώσεων των ενσωματωμένων διαφημίσεων σε παιχνίδια διαπιστώθηκε ότι παιδιά που έπαιζαν παιχνίδι το οποίο διαφήμιζε τρόφιμο υψηλού θερμιδικού περιεχομένου κατανάλωναν σνακ υψηλότερου θερμιδικού περιεχομένου σε σύγκριση με παιδιά που έπαιζαν παιχνίδι το οποίο δε
 - 10 διαφήμιζε κάποιο τρόφιμο.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Παιδιά και διαφήμιση*, 2016.

4. Συζητάμε τις παρακάτω ερωτήσεις.

- Σε ποιο βασικό ζήτημα αναφέρεται αυτό το έγγραφο; Αιτιολογούμε την άποψή μας με σημεία από το κείμενο.
- Ποιες είναι οι ενσωματωμένες διαφημίσεις που αναφέρονται στο κείμενο; Έχουμε δει τέτοιου είδους διαφημίσεις, ενώ ασχολούμαστε με κάτι άλλο στο διαδίκτυο;

5. Συνεργαζόμαστε, διαβάζουμε τη σκιασμένη παράγραφο του κειμένου και...

- κυκλώνουμε τους συνδέσμους και εξηγούμε τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων
- αναζητούμε τη λέξη **πειθώ** στο λεξικό μας. Τι παρατηρούμε για την κλίση της;
- Κυκλώνουμε από τις παρακάτω λέξεις όσες ανήκουν στην ίδια οικογένεια με το ρήμα **πείθω**, αφού συμβουλευτούμε το λεξικό μας.

ΠΕΙΣΤΙΚΟΣ

πρακτικός

πειθαρχία

πράξη

πεποίθηση

πάθημα

Χτίζουμε τη γραμματική μας (σύνδεσμοι και ετερόπρωτοι προσδιορισμοί). Δραστηριότητες 1 και 2.

Άσκηση πρακτικής
κι εξάσκησης
**Η ψυχολογία των χρωμάτων
και η επίδραση στο
καταναλωτικό κοινό**

Η συναισθηματική διάσταση του μηνύματος στη διαφήμιση

Οι διαφημιστές, επειδή γνωρίζουν ότι τα μηνύματα που είναι πλούσια σε συγκινησιακά στοιχεία, αφομοιώνονται *ευκολότερα*, χρησιμοποιούν κάποιες βασικές τεχνικές για την *επιτυχημένη* μετάδοση των μηνυμάτων στο καταναλωτικό κοινό, όπως είναι ο φόβος, το χιούμορ, η μουσική, τα κινούμενα σχέδια, η μίμηση.

- 5 Αρχικά, όσον αφορά τις φοβικές αντιδράσεις του κοινού που χρησιμοποιούνται συχνότερα από τους διαφημιστές, αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: τον φόβο της κοινωνικής απόρριψης και τον φόβο που υποδηλώνει τους φυσικούς κινδύνους που σχετίζονται με μια συγκεκριμένη συμπεριφορά ή τη *λανθασμένη* χρήση του προϊόντος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού είναι διαφημίσεις που παρουσιάζουν κάποιον να οδηγεί μεθυσμένος, ενώ ένα παράδειγμα του φόβου της κοινωνικής απόρριψης είναι οι διαφημίσεις αποσμητικών σώματος, οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση της ανάγκης των καταναλωτών για κοινωνική αποδοχή.

- 10 Μια **ακόμα** τεχνική που έχει ιδιαίτερη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια με **κύριο** κοινό τα παιδιά είναι τα κινούμενα σχέδια σε συνδυασμό με τη χρησιμοποίηση του χρώματος. Η μέθοδος αυτή αποδίδει σε προϊόντα με χαμηλό ενδιαφέρον τη δυνατότητα να γίνουν οπτικώς ενδιαφέροντα και να κερδίσουν την προσοχή. Η χρησιμοποίηση του χρώματος προσδίδει ελκυστικότητα, φυσικότητα και ζωντάνια στη διαφήμιση. Συγκεκριμένα, μέσω της εναλλαγής των χρωμάτων, μπορούν να αποτυπωθούν αποχρώσεις συναισθημάτων και ιδεών, όπως χαρά, μελαγχολία κ.ά., γι' αυτό η επιλογή των
- 20 χρωμάτων στη διαφήμιση δε γίνεται τυχαία. **Για παράδειγμα**, η χρήση του κόκκινου χρώματος σε μία διαφήμιση συνδέεται άμεσα με την **ευθυμία**, τη γενναιότητα και τη δύναμη. Το γαλάζιο χρώμα αναφέρεται στη λογική του καταναλωτή και συνδέεται με τη **γαλήνη**, την προσήλωση και την ασφάλεια. Το κίτρινο και το πράσινο είναι χρώματα που προσελκύουν *περισσότερο* την προσοχή του αποδέκτη και αναφέρονται στη χαρά, στην άνοιξη και στην ελπίδα.

Ευάγγελος Παπάνης & Σοφία Γιαννουλοπούλου,

Ελληνική Κοινωνική Έρευνα, ιστολόγιο eparanis.blogspot.com (διασκευή)

6. Σκεφτόμαστε διαφημίσεις που έχουμε δει. Έχουμε επηρεαστεί από τις παραπάνω διαφημιστικές τεχνικές; Με ποιον τρόπο;

7. Συνεργαζόμαστε και βρίσκουμε:

- αντίθετες λέξεις για τις λέξεις του κειμένου με πλάγια γραφή [σειρές 2, 3, 8 και 24]
- συνώνυμες λέξεις/φράσεις για τις λέξεις του κειμένου με έντονη γραφή

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας (δάνειες λέξεις).
Δραστηριότητες 3-6.

Εκπαιδευτικό
παιχνίδι
Ψηφιακός κόσμος
– **escape room**

2.4 Χρειαζόμαστε όλα όσα αγοράζουμε;

- 8.** Ο Δήμος μας οργανώνει μία δράση με θέμα τις ευκαιρίες και τις παγίδες των διαφημίσεων και καλεί μαθητές/μαθήτριες να γράψουν τα επιχειρήματά τους. Επιλεγμένα κείμενα των παιδιών θα παρουσιαστούν στην εκδήλωση.

Χρειαζόμαστε όλα όσα διαφημίζονται;
Οι ευκαιρίες και οι παγίδες των διαφημίσεων

Τα παιδιά ως καταναλωτές

1 Συμμετέχοντες
Μαθητές και μαθήτριες
Στ Δημοτικού των σχολείων του Δήμου μας.

2 Πότε;
Σάββατο 28 Απριλίου
11:00 - 15:00

3 Πού;
Στην αίθουσα εκδηλώσεων του Δημαρχείου μας.

4 Πώς;
Γράψε τη γνώμη σου για το θέμα:
Οι ευκαιρίες και οι παγίδες των διαφημίσεων.

Είσαι ο/η μελλοντικός/ή πολίτης αυτού του Δήμου και αυτής της χώρας και...
...η γνώμη σου μετράει!

*Κείμενο
Οι ευκαιρίες και οι παγίδες των διαφημίσεων*

Σχεδιάγραμμα

Παράγραφος	Περιεχόμενο	Λέξεις/Φράσεις για όλο το κείμενό μου
1	Παρουσιάζουμε το θέμα	χαρακτηριστικό παράδειγμα, επειδή, γιατί, δηλαδή, συγκεκριμένα, γι' αυτό, επίσης, ένας ακόμα λόγος, μια άλλη αιτία, ωστόσο, αντίθετα, συμπερασματικά, επομένως και όποιες άλλες λέξεις ή φράσεις σκεφτούμε
2	Αναπτύσσουμε επιχειρήματα και δίνουμε παραδείγματα για τις θετικές πτυχές των διαφημίσεων	
3	Αναπτύσσουμε επιχειρήματα και δίνουμε παραδείγματα για τις αρνητικές πτυχές των διαφημίσεων	
4	Καταλήγουμε σε ένα συμπέρασμα διατυπώνοντας ξεκάθαρα τη γνώμη μας	

Πριν αρχίσουμε να γράφουμε παρατηρούμε τη **ρουμπρίκα αξιολόγησης**.

9. Σκεφτόμαστε και τσεκάρουμε ό,τι μας ταιριάζει...

Στο γραπτό μου...	Εννοείται!	Έτσι κι έτσι...	Λίγη βοήθεια, παρακαλώ;
φαίνεται ξεκάθαρα η άποψή μου.			
έγραφα τα επιχειρήματά μου και τα υποστήριξα με παραδείγματα.			
κατέληξα σε ένα συμπέρασμα.			
χώρισα παραγράφους.			

10. Πάμε τα κειμένα μας ένα βήμα παραπέρα και τους δίνουμε άλλη μορφή. Συζητάμε στην τάξη τι θα άλλαζε αν παρουσιάζαμε τα επιχειρήματά μας:

- σ' ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου μας.
- ως καλεσμένοι/ες σε μία ραδιοφωνική εκπομπή.

11. Και τώρα που τελειώσαμε.

Μας είναι εύκολο να...	Εννοείται!	Έτσι κι έτσι...	Λίγη βοήθεια, παρακαλώ;
διατυπώνουμε τα επιχειρήματά μας για διαφορετικές πτυχές των ψηφιακών τεχνολογιών;			
εντοπίζουμε τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους της χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης;			
εντοπίζουμε τις βασικές τεχνικές που χρησιμοποιούνται στις διαφημίσεις;			

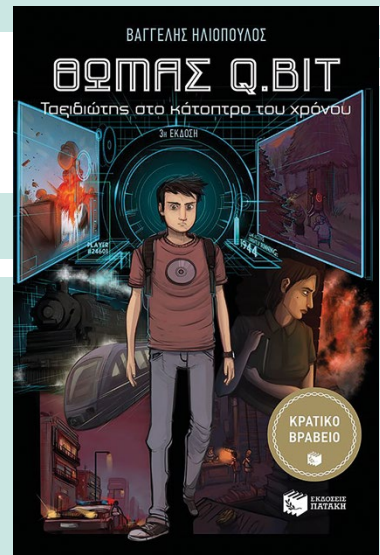
Θωμάς Q. BIT

Ταξιδιώτης στο κάτοπτρο
του χρόνου

Βαγγέλης Ηλιόπουλος

Πώς μπορεί το παρόν να
συναντήσει το παρελθόν
μέσα από την τεχνολογία;

Ένα ιστορικό
μυθιστόρημα αλλά
και μια περιπέτεια
επιστημονικής
φαντασίας!

Πριν την ανάγνωση:

Μαντεύουμε την υπόθεση του βιβλίου:

- Η εικόνα του εξώφυλλου μάς δίνει πολλά στοιχεία, όπως λέξεις και χρονολογίες.
- Μήπως μας βοηθάει και ο τίτλος του βιβλίου; Αναλύουμε τις λέξεις. Τι σημαίνουν; Σε τι μας παραπέμπουν;

Δημιουργικές
δραστηριότητες
για
κάθε μέρος
του βιβλίου:

1ο Μέρος:
Σχεδιάζουμε
τον Θωμά
Q. BIT...

...ατομικά ή σε ομάδες, σε ένα φύλλο A4, A3 ή μήπως σε χαρτί του μέτρου; Πώς είναι το πρόσωπό του; Τι ρούχα φοράει; Έχει κάποιο χαρακτηριστικό; Γράφουμε λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν τη δράση και τον χαρακτήρα του.

2ο Μέρος: Β' Παγκόσμιος Πόλεμος

- Στο 2ο μέρος μπορούμε να δραματοποιήσουμε πολλές σκηνές, όπως αυτές στο κεφάλαιο 9, 10 ή 11.
- Εμπνεόμαστε από το βιβλίο και δημιουργούμε μια αφίσα για τον Εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου.

Χωριζόμαστε σε ομάδες, επιλέγουμε σκηνές από το βιβλίο και δημιουργούμε ένα κόμικ!

3ο Μέρος: Ο Θωμάς Q. BIT σε κόμικ

Δημιουργικές
δραστηριότητες
μετά την
ανάγνωση

4ο Μέρος: Τα video games στη ζωή μας: Ένα podcast από εμάς για εμάς!

Συζητάμε τους προβληματισμούς μας για τα video games. Μπορεί η ιστορία του Θωμά Q. BIT να μας βοηθήσει να εντοπίσουμε τόσο τα θετικά όσο και τα αρνητικά της χρήσης τους;

- Η χρονογραμμή της ιστορίας: Σημειώνουμε τα σημαντικά σημεία σε κάθε μέρος του βιβλίου και τα παρουσιάζουμε με χρονική αλληλουχία.
- Βιβλιοκριτική: Μια ιστοσελίδα παιδικής λογοτεχνίας μάς καλεί να γράψουμε μια κριτική για το βιβλίο Θωμάς Q BIT.
- Το σκηνικό του βιβλίου αλλιώς: Σκεφτόμαστε έναν άλλον τόπο ή χρόνο όπου θα μπορούσε να διαδραματιστεί η ιστορία και γράφουμε τη δική μας εκδοχή! Μήπως να ετοιμάσουμε μια ψηφιακή αφήγηση;

Εξερεύνηση
Η ψηφιακή μας
βιβλιοθήκη για τον
ψηφιακό κόσμο

3

**Συζητάμε
για πολιτισμούς
που έχουν
εξαφανιστεί**

**Διαβάζουμε
για παράξενα ζώα
και ανεξήγητα
φαινόμενα**

**Γράφουμε
κείμενα που
εξηγούν φυσικά
φαινόμενα**

Αξιολογούμε
τον τρόπο που
εξηγούνται
φαινόμενα σε
διαφορετικά κείμενα

Αναδεικνύουμε
την αξία της
επιστημονικής
έρευνας και τα
όρια του μύθου

Έχει για όλα απαντήσεις η Επιστήμη;

1. Παρατηρούμε τη διπλανή εικόνα.

- Πού μπορεί να βρίσκεται το συγκεκριμένο μνημείο;
- Πώς μπορεί να δημιουργήθηκε; Για ποιον λόγο;
- Για να απαντήσουμε, συμβουλευόμαστε το υλικό που μας δίνεται πιο κάτω:

Εξερεύνηση
Μνημείο
Στόουνχεντζ

Χρονογραμμή
Μνημείο
Στόουνχεντζ

- Διαβάζουμε τα λόγια του Μαξ Πλανκ. Συμφωνούμε ή διαφωνούμε μαζί του; Γιατί;

2. Δημιουργούμε έναν εννοιολογικό χάρτη με φαινόμενα που θεωρούμε πως δεν μπορεί να εξηγήσει η επιστήμη.

3. Συζητούμε στις ομάδες μας.

- Τι γνωρίζουμε ήδη για το θέμα της ενότητας;
- Τι θα θέλαμε να μάθουμε για τα μυστήρια του κόσμου;
- Στο τέλος της ενότητας επιστρέφουμε για να δούμε τι ήταν, κατά την προσωπική μας άποψη, το πιο σημαντικό που μάθαμε στην ενότητα.

«Η επιστήμη
δεν μπορεί να λύσει
το ύψιστο μυστήριο της φύσης.
Και αυτό επειδή,
σε τελευταία ανάλυση,
εμείς οι ίδιοι είμαστε
μέρος του μυστηρίου που
προσπαθούμε να λύσουμε»
Μαξ Πλανκ (1858-1947)
Γερμανός φυσικός

3.1 Μπορούν να εξαφανιστούν οι πολιτισμοί;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να εξηγήσουμε ένα γεγονός ή ένα φυσικό φαινόμενο
- πώς να εντοπίζουμε σε ένα εξηγητικό κείμενο τα αίτια και τις συνέπειες ενός φαινομένου
- πώς να εφαρμόζουμε στρατηγικές πύκνωσης πληροφοριών από διάφορα κείμενα

1. Διαβάζουμε το κείμενο και παρατηρούμε την εικόνα. Μπορεί ένα απομακρυσμένο νησί να κρύβει τόσα μυστήρια;

Η ανακάλυψη της Νήσου του Πάσχα έγινε το 1722 από τον Ολλανδό θαλασσοπόρο Γιάκομπ Ρόγκεβεν, όταν αγκυροβόλησε εκεί μετά από ένα ταξίδι. Η προσοχή του πλοιάρχου έπεσε στα μεγάλα ανθρώπινα κεφάλια που ήταν σκαλισμένα σε πέτρα και ήταν τοποθετημένα στα υψώματα του νησιού. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του νησιού είναι τα τεράστια ανθρωπόμορφα γλυπτά που οι Ράπα Νούι τα αποκαλούν Μοάι-πέτρινα αγάλματα. Αυτά δημιουργήθηκαν από ηφαιστειακά πετρώματα. Το ύψος τους είναι από 3 έως 5 μέτρα. Υπάρχουν αγάλματα τα οποία ξεπερνούν τα 10 μέτρα, με πλάτος 1,6 μέτρα. Έχουν καταγραφεί 887 γλυπτά τα οποία κατασκευάστηκαν μεταξύ του 1250 και του 1500 μ.Χ.

εφημερίδα *Η Μηχανή του Χρόνου*

Εικόνα
Το Νησί του
Πάσχα

2. Πώς να μεταφέρθηκαν, άραγε, αυτές οι βαριές πέτρες; Διαβάζουμε το υλικό που μας δίνεται και συζητάμε για την εξήγηση του φαινομένου από τους επιστήμονες.

Εικόνα
Πώς μετακινήθηκαν
τα αγάλματα;

3. Συμβουλευόμαστε το ψηφιακό υλικό και διαβάζουμε τον διπλανό χάρτη. Μπορούμε από τον τίτλο του κειμένου που ακολουθεί να μαντέψουμε το περιεχόμενό του;

Χάρτης
Η κατάρρευση των
πολιτισμών την
Εποχή του Χαλκού.

Καθώς διαβάζουμε ένα κείμενο, κρατάμε σημειώσεις, εντοπίζουμε τις βασικότερες πληροφορίες, τις οργανώνουμε και τις κατηγοριοποιούμε.

4. Στο κείμενο που ακολουθεί υπογραμμίζουμε τις προτάσεις που αναφέρονται στα αίτια και τις συνέπειες της κατάρρευσης των πολιτισμών της Εποχής του Χαλκού.

Κείμενο

1 Η κατάρρευση των πολιτισμών την Εποχή του Χαλκού

Η παρακμή μεγάλων μεσογειακών πολιτισμών της Εποχής του Χαλκού, όπως των Μικηναίων, των Αιγυπτίων, των Χετταίων και των Ασσυρίων, έγινε κατά τον 13ο – 12ο αιώνα π.Χ. Τα ακριβή αίτια αυτής της κατάρρευσης έχουν συζητηθεί από τους μελετητές για πάνω από έναν αιώνα, αλλά δεν έχει επιτευχθεί συμφωνία.

5 Κάποτε, υπαίτιοι για αυτή την κατάσταση θεωρήθηκαν αποκλειστικά οι λεγόμενοι Λαοί της Θάλασσας, που, όποιοι κι αν ήταν, εισέβαλλαν στις περιοχές και προκαλούσαν τον όλεθρο. Μια άλλη εκδοχή που **υποστηρίζεται** είναι πως οι πολιτισμοί της Εποχής του Χαλκού **μπορεί** να είχαν προβλήματα στις εμπορικές τους σχέσεις και, έτσι, η οικονομία τους, που εξαρτιόταν κυρίως από το εμπόριο, καταστράφηκε.

10 Από την άλλη πλευρά, ο αρχαιολόγος David Kaniewski αναφέρει ότι η απότομη κλιματική αλλαγή **θα μπορούσε** να έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κατάρρευση των πολιτισμών. Η μείωση των βροχοπτώσεων και η ξηρασία **πιθανόν** προκαλούσαν μεγάλες ζημιές στις καλλιέργειες, με αποτέλεσμα την έλλειψη τροφίμων. Ο λιμός, τα προβλήματα βιωσιμότητας, η έλλειψη τροφίμων και η κοινωνικοοικονομική κρίση **ενδεχομένως** οδηγούσαν συχνά τους κατοίκους των κατώτερων τάξεων να εξεγείρονται εναντίον όσων κατείχαν την εξουσία. Ταυτόχρονα, μεγάλο μέρος του πληθυσμού **μπορεί** να μετανάστευε, για να βρει μια καλύτερη ζωή.

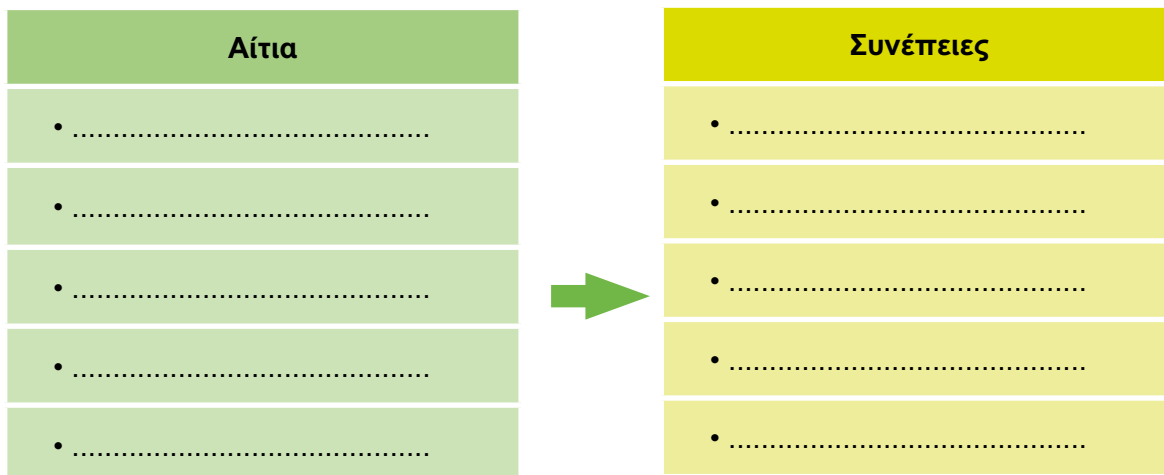
20 Επιπλέον, οι μελετητές επισημαίνουν ότι οι σεισμοί στη Μεσόγειο ήταν συχνοί, χωρίς, όμως, να μπορούν να αναφέρουν με βεβαιότητα ποιες περιοχές αφορούσαν. **Σημειώνουν την πιθανότητα** να υπήρξε μια έντονη σεισμική δραστηριότητα σε σύντομο χρονικό διάστημα, η οποία **ίσως** ευθύνεται για τις εκτεταμένες καταστροφές των περιοχών.

25 Συνεπώς, το ερώτημα για τα αίτια κατάρρευσης των συγκεκριμένων πολιτισμών **μάλλον** δεν έχει μόνο μία απάντηση. **Ίσως** οι κάτοικοι να μπορούσαν να επιβιώσουν από μια φυσική καταστροφή, αλλά όχι από τον συνδυασμό αλληπάλληλων γεγονότων, όπως ένας σεισμός, μια ξηρασία και μια εχθρική εισβολή. Είναι, λοιπόν, γενικά αποδεκτό ότι «καμία μοναδική αιτία δεν μπορεί να εξηγήσει τι συνέβη σε όλες τις περιοχές και σε όλους τους λαούς».

Πόσο βέβαιος είναι ο συγγραφέας για αυτό που αναφέρει;

5. Ποια ήταν τα αίτια και οι συνέπειες της κατάρρευσης των πολιτισμών της Εποχής του Χαλκού ταυτόχρονα και σε μικρό χρονικό διάστημα; Συμπληρώνουμε το σχεδιάγραμμα:

6. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Πού μπορούμε να συναντήσουμε το κείμενο αυτό;
- Ποιοι μεγάλοι πολιτισμοί καταστράφηκαν, σύμφωνα με το κείμενο;
- Ποια ήταν η χρονική περίοδος της πτώσης αυτών των πολιτισμών;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Είναι υπεύθυνοι οι σεισμοί για την πτώση των πολιτισμών; Τεκμηριώνουμε με στοιχεία από το κείμενο.
- Γιατί η απότομη κλιματική αλλαγή θα μπορούσε να έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κατάρρευση των πολιτισμών; Βρίσκουμε στοιχεία σε άλλα σημεία του κειμένου που το επεξηγούν.
- Γιατί η έλλειψη τροφίμων οδήγησε τις κατώτερες τάξεις να εξεγερθούν; Υπάρχει κάτι ανάλογο στη σύγχρονη εποχή;

Αξιολογούμε

- Συμφωνείτε με τη θέση που διατυπώνεται στο τέλος του κειμένου πως καμία από τις αιτίες, από μόνη της, δεν μπορεί να εξηγήσει την κατάρρευση των πολιτισμών της Εποχής του Χαλκού;
- Ποιος είναι ο στόχος μίας εγκυκλοπαίδειας; Το ύφος της είναι φιλικό ή επίσημο; Γιατί;
- Με βάση όσα διαβάσαμε είναι πιθανή μια κατάρρευση πολιτισμών στη σύγχρονη εποχή;

7. Ας δούμε πώς οργανώνεται το εξηγητικό κείμενο που διαβάσαμε. Συμπληρώνουμε τα μέρη του στο σχήμα που ακολουθεί.

A

Εισαγωγή/περιγραφή
φαινομένου

Στο μέρος αυτό περιγράφεται

.....
.....
.....

B

.....
.....

Στο μέρος αυτό εξηγούνται

.....
.....
.....

Γ

.....
.....

Στο μέρος αυτό παρουσιάζονται

.....
.....
.....

8. Υπογραμμίζουμε με **μπλε** χρώμα τη λέξη με την οποία γίνεται σύνδεση της τελευταίας παραγράφου με την προηγούμενή της. Ποια η λειτουργία της;

9. Πόσο βέβαιο είναι οι ερευνητές; Υπογραμμίζουμε λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν πιθανότητα ή δυνατότητα και τις αντικαθιστούμε μέσα στις αγκύλες με άλλες, ώστε οι πληροφορίες να εμφανίζονται έγκυρες και αναμφισβήτητες.

Ο αρχαιολόγος David Kaniewski αναφέρει ότι η κλιματική αλλαγή θα μπορούσε να έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην κατάρρευση των πολιτισμών [.....]
 Η απότομη κλιματική αλλαγή πιθανόν να προκάλεσε καταστροφές στις καλλιέργειες σε ολόκληρη την περιοχή [.....]
 Ίσως οι κάτοικοι να μπορούσαν να επιβιώσουν από μια καταστροφή.
 [.....]

Οι ομιλητές και οι ομιλήτριες μπορούν να εκφράζουν την υποκειμενική τους στάση με διάφορα γλωσσικά μέσα. Για παράδειγμα, μπορούν να δηλώνουν **βεβαιότητα** ή **πιθανότητα και δυνατότητα** με τη χρήση λέξεων ή φράσεων, όπως *προφανώς, ασφαλώς, σίγουρα, είναι βέβαιο* αλλά και *ίσως, μπορεί να, μάλλον, είναι πιθανό, κ.ά.*

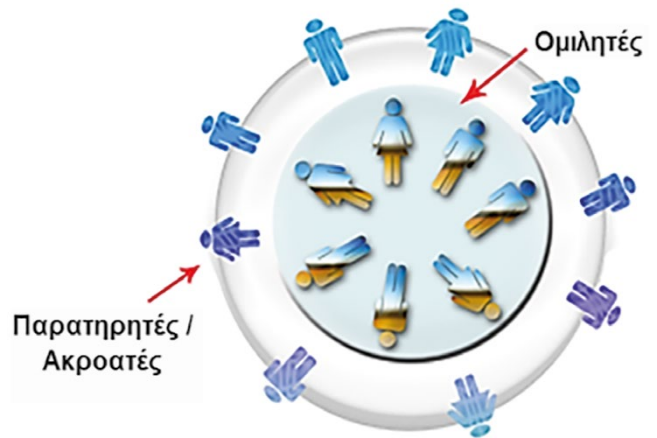
Χτίζουμε τη γραμματική μας (βεβαιότητα ή πιθανότητα). Δραστηριότητες 4-9.

3.1 Μπορούν να εξαφανιστούν οι πολιτισμοί;

10. Εργαζόμαστε σε ομάδες και:

- Εξηγούμε ποιο αίτιο είναι το πιο σημαντικό, κατά τη γνώμη μας, για την κατάρρευση των πολιτισμών. Γιατί δεν υπάρχει μόνο ένα;
- Σε ποιον χρόνο είναι τα ρήματα του κειμένου και γιατί;
- Οι προτάσεις που αναφέρονται στα αίτια και τις συνέπειες θα μπορούσαν να γραφτούν διαφορετικά; Συζητούμε πιθανούς τρόπους έκφρασης των σκέψεων του συγγραφέα (λ.χ. με ρήματα, όπως το πιστεύω, νομίζω, υποθέτω, αμφιβάλλω).

Καθόμαστε σε ομόκεντρους κύκλους και εναλλάσσουμε ρόλους «ομιλητή-ακροατή». Ο ένας κύκλος περιστρέφεται, έτσι ώστε να επικοινωνήσουμε όσον το δυνατό περισσότερο μεταξύ μας.

Χτίζουμε τη γραμματική μας (ρήματα σκέψης ή δράσης). Δραστηριότητες 1-3.

Χάρτης
Χαμένοι πολιτισμοί
– διαδραστικός
χάρτης

- Υπάρχουν χαμένοι πολιτισμοί; Μελετάμε τον ψηφιακό χάρτη ή αξιοποιούμε το διαδίκτυο και άλλα κείμενα που μπορούμε να φέρουμε στην τάξη.

Κείμενο

2

Η πτώση των Μάγια

Ο πολιτισμός των Μάγια εκτεινόταν στο σημερινό νότιο Μεξικό και σε εδάφη της Κεντρικής Αμερικής. Ήταν μέρος μίας λαμπρής αυτοκρατορίας με πληθυσμό αρκετών εκατομμυρίων, κυρίως αγρότες, με πανίσχυρους βασιλιάδες και επιβλητικούς ναούς αφιερωμένους στους θεούς τους. Οι Μάγια εξαφανίστηκαν χωρίς να αφήσουν πίσω τους εξηγήσεις για τη μοίρα τους! Αναζητώντας τα αίτια της παρακμής τους δεκαετίες τώρα, οι επιστήμονες βρίσκουν

10 σιγά σιγά τις αποδείξεις.

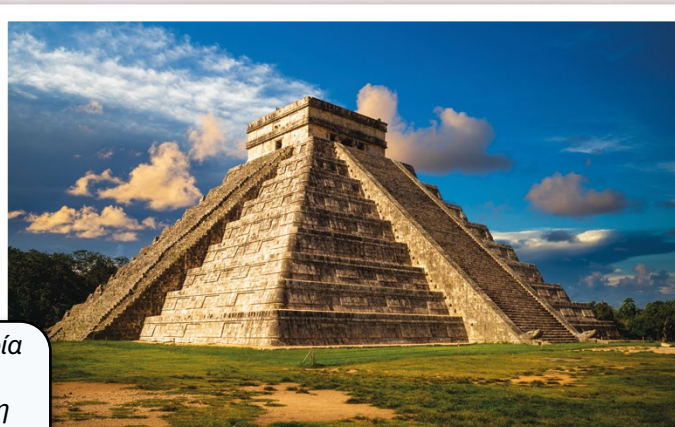
Οι ιστορικοί των Μάγια έχουν καταλήξει σε έναν συνδυασμό τριών κύριων παραγόντων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν την πτώση του πολιτισμού τους.

Υπάρχουν κι άλλοι μεγάλοι πολιτισμοί, πέρα από αυτούς της Μεσογείου, που εξαφανίστηκαν πολύ γρήγορα; Ας μελετήσουμε τα κείμενα που ακολουθούν...

15 Ο πόλεμος ήταν μέρος του πολιτισμού των Μάγια. Ο υπερπληθυσμός μπορεί κάλλιστα να είχε ασκήσει αφορητή πίεση στη γεωργική παραγωγή που ήταν σε θέση να διαχειριστούν οι Μάγια. Ακόμη χειρότερα, τα επιστημονικά στοιχεία δείχνουν ξεκάθαρα ότι οι

20 πεδινές περιοχές των Μάγια υπέστησαν μια συνεχή σειρά ξηρασιών, με αποτέλεσμα πολλές περιοχές να έχουν **λειψυδρία**. Η μειωμένη βροχόπτωση, οι

25 επαναλαμβανόμενες ξηρασίες και τα προβλήματα στις γεωργικές καλλιέργειες ήταν απολύτως κατανοητό ότι θα οδηγούσαν κυρίως τα χαμηλότερα στρώματα της κοινωνίας –το 90% του πληθυσμού ήταν αγρότες– να επαναστατήσουν εναντίον της άρχουσας τάξης.

Λειψυδρία είναι η έλλειψη νερού.

30 Γιατί κατέρρευσε η Αυτοκρατορία των Ίνκας;

Η αυτοκρατορία των Ίνκας θεμελιώθηκε και διατηρήθηκε με τη βία. Οι κυβερνώντες των Ίνκας ήταν πολύ συχνά αντιπαθείς στους υπηκόους τους, μια κατάσταση που οι Ισπανοί κατακτητές, με επικεφαλής τον Φρανσίσκο Πιζάρρο, εκμεταλλεύτηκαν πλήρως στα μέσα του 16ου αιώνα μ.Χ. Οι εξεγέρσεις ήταν πολλές και οι Ίνκας είχαν εμπλακεί σε πόλεμο στο

35 Εκουαδόρ. Ακόμη, οι Ίνκας επλήγησαν από μια επιδημία ευρωπαϊκών ασθενειών, όπως η ευλογιά, η οποία είχε εξαπλωθεί στην κεντρική Αμερική από τους ίδιους τους Ευρωπαίους εισβολείς, αφανίζοντας το 65-90% του πληθυσμού. Ήταν αυτός ο συνδυασμός παραγόντων –επανάστασεις, ασθένειες και εισβολείς– που προκάλεσαν την

40 πτώση της πανίσχυρης αυτοκρατορίας των Ίνκας, της μεγαλύτερης και πλουσιότερης που υπήρξε ποτέ στην αμερικανική ήπειρο.

Παγκόσμια Εγκυκλοπαίδεια Ιστορίας, www.worldhistory.org (διασκευή)

11. Αναλαμβάνουμε διαφορετικούς ρόλους εστιάζοντας σε μια διαφορετική πτυχή του ερωτήματός μας: «Μπορούν να εξαφανιστούν οι πολιτισμοί;». Ακολουθούμε τα πιο κάτω βήματα.

- Επιλέγουμε καρτέλες με διαφορετικό χρώμα και εργαζόμαστε με τα κείμενα.

Πτυχή 1: Γενικές πληροφορίες για τον πολιτισμό (γενική περιγραφή)

Πτυχή 2: Ένα χαρακτηριστικό του πολιτισμού που μας εντυπωσιάζει

Πτυχή 3: Αίτια κατάρρευσης του πολιτισμού

Πτυχή 4: Συνέπειες της κατάρρευσης του πολιτισμού

3.1 Μπορούν να εξαφανιστούν οι πολιτισμοί;

- Στη συνέχεια, όσοι/όσες έχουμε το ίδιο χρώμα πηγαίνουμε στην ίδια ομάδα, συζητούμε και ανταλλάσσουμε σημειώσεις.
- Στο τέλος, επιστρέφουμε στην αρχική μας ομάδα και μοιραζόμαστε με τους/τις συμμαθητές/τριές μας (των άλλων χρωμάτων) τις αναθεωρημένες-εμπλουτισμένες σημειώσεις μας.

12. «Μπορούν να εξαφανιστούν τελικά οι πολιτισμοί;». Γράφουμε ένα σχετικό άρθρο για τη σχολική μας εφημερίδα, συνθέτοντας πληροφορίες από τα κείμενα που μελετήσαμε. Προσέχουμε:

- **Περιεχόμενο:** Έχουμε αναφέρει τα αίτια και τις συνέπειες, χρησιμοποιώντας διάφορα γλωσσικά στοιχεία (π.χ. ρήματα δράσης, λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν βεβαιότητα ή πιθανότητα);
- **Οργάνωση:** Έχουμε κάνει μια εισαγωγή για να απαντήσουμε στο ΓΙΑΤΙ του φαινομένου; Έχουμε προβλέψει ένα τελευταίο τμήμα για το συμπέρασμα και τη δική μας ερμηνεία;

13. Δημιουργούμε ένα poster και παρουσιάζουμε προφορικά στην τάξη έναν πολιτισμό εξηγώντας τους λόγους που οδήγησαν στην εξαφάνισή του. Πέρα από τις εικόνες που θα επιλέξουμε, στον προφορικό λόγο θα πρέπει να προσέξουμε την ένταση της φωνής μας, τον επιτονισμό, τη στάση του σώματός μας και τις χειρονομίες μας.

- **Συζητούμε στην ομάδα μας πώς θα διατηρήσουμε την προσοχή του ακροατηρίου.**

Πώς θα ξεκινήσουμε την παρουσίαση και πώς θα πάμε αποτελεσματικά από σημείο σε σημείο;

Πώς θα συνοψίσουμε και πώς θα καταλήξουμε στο συμπέρασμά μας;

- **Συζητούμε, επίσης.**

Πώς θα εξηγήσουμε τους λόγους εξαφάνισης του πολιτισμού;

Πώς θα χρησιμοποιήσουμε ειδικό λεξιλόγιο της ενότητας;

Στην ενότητα αυτή, διαβάσαμε διαφορετικά κείμενα για τα αίτια και τις συνέπειες της πτώσης των πολιτισμών.

Όλοι οι ερευνητές είχαν μια συγκεκριμένη κοινή οπτική για το ΓΙΑΤΙ της πτώσης των πολιτισμών. Ποια ήταν αυτή; Συμφωνείτε με την άποψή τους;

Μόνον οι πολιτισμοί εξαφανίστηκαν; Τι άλλο χάθηκε με την πάροδο του χρόνου από τη Γη;

3.2 Τι απέγιναν τα παράξενα ζώα;

Στην υποενοότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να ερμηνεύουμε τον ρόλο της εικόνας και του ήχου σε ένα κείμενο
- πώς να φτιάχνουμε ινφογραφήματα για παράξενα ζώα
- πώς να διακρίνουμε τα χαρακτηριστικά και τα συναισθήματα ηρώων μιας ιστορίας μέσα από το είδος των πράξεών τους

1. Πέρα από μεγάλους πολιτισμούς, μπορούν να εξαφανιστούν και ζώα;

- Γνωρίζετε ζώα που έχουν εξαφανιστεί; Ποιοι να είναι οι λόγοι της εξαφάνισής τους;
- Από πού μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες για το θέμα αυτό;

2. Πριν να διαβάσουμε το κείμενο, ας υποθέσουμε σε τι μπορεί να αναφέρεται με βάση τις εικόνες και τον τίτλο. Τεκμηριώνουμε την απάντησή μας.

3. Διαβάζουμε το πιο κάτω απόσπασμα. Μπορούμε να καταλάβουμε το είδος του κειμένου; Ποιοι είναι οι κεντρικοί χαρακτήρες; Τι μπορεί να έγινε με τη Σόφη;

«Η Σόφη ζαρωμένη μέσα στην κουβέρτα κοίταζε έξω από την άκρη. Χτυπιόταν πάνω στο πόδι του γίγαντα σαν σακί με πατάτες. Περνούσαν χωράφια, φράχτες, ποτάμια... Και ξάφνου μια τρομακτική σκέψη πέρασε από το μυαλό της Σόφης. Ο Γίγαντας τρέχει τόσο βιαστικά, είπε μέσα της, γιατί πεινάει και θέλει να πάει σπίτι του όσο γίνεται πιο γρήγορα».

Εντοπίζουμε σημεία όπου παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά και τα συναισθήματα των πρωταγωνιστών/στριών μέσα από τη δράση τους.

4. Καθώς διαβάζουμε το κείμενο, κυκλώνουμε στοιχεία για τις/τους πρωταγωνίστριες/στές, και στη συνέχεια τα παρουσιάζουμε προφορικά στην τάξη αιτιολογώντας τις απαντήσεις μας.

Κείμενο

1 Ο ΜΙΦΙΓΑΜΑ

Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας δεν είναι ένας γίγαντας σαν όλους τους άλλους. Είναι στοργικός αλλά και εμφανώς μπερδεμένος – ευτυχώς για τη Σόφη!

- 5 Ο Γίγαντας σήκωσε με το ένα χέρι από κάτω την τρεμάμενη Σόφη και φέρνοντάς τη στη μέση της σπηλιάς την ακούμπησε πάνω στο τραπέζι.
«Εγώ πεινάει!», βρόντηξε ο Γίγαντας και χαμογέλασε πλατιά δείχνοντας τα τεράστια τετράγωνα δόντια του.
Ο ΜΦΓ άνοιξε διάπλατα ένα ογκώδες ντουλάπι κι έβγαλε το πιο αφύσικο πράγμα που είχε δει ποτέ η Σόφη. Ήταν μαύρο με άσπρες ρίγες κι
- 10 ήταν σκεπασμένο με εξογκώματα.
«Ορίστε το **απακρυστικό** καγγούρι!», έκανε ο ΜΦΓ κουνώντας το πέρα δώθε. «Εγώ το σιχασιένεται! Αλλά επειδή εγώ αρνιέται να καταβροχθίσει ανθρώπους, όπως οι άλλοι γίγαντες, εγώ πρέπει να περάσει
- 15 όλη μου τη ζωή **περιδρομιάζοντας** καγγούρια στη θέση τους. Εάν όχι, εγώ θα μείνει πετσί και κόκαλα».
«Εννοείς πετσί και κόκαλα», είπε η Σόφη.
«Εγώ το ξέρει ότι είναι κόκαλα», είπε ο ΜΦΓ.
«Αλλά εγώ παρακαλεί εσένα να καταλάβει ότι εγώ δεν μπορεί να μην πει μερικές φορές
- 20 τα πράγματα λιγάκι αλαμπουρνέζικα. Εγώ βάζει τα δυνατά μου πάντα, αλλά...». Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας φάνηκε ξαφνικά τόσο δυστυχισμένος που η Σόφη στενοχωρήθηκε.
«Συγγνώμη», είπε. «Δεν ήθελα να φανώ αγενής».
«Δεν υπήρχε σχολεία στη Γιγαντοχώρα να μάθει εμένα να μιλάει», είπε ο ΜΦΓ λυπητερά.
«Μα δε σ' έμαθε η μητέρα σου;» ρώτησε η Σόφη.
- 25 «Η μητέρα μου!», φώναξε ο ΜΦΓ. «Οι γίγαντες δεν έχει μητέρες! Ποιος έχει ακούσει ποτέ για γυναίκα γίγαντα», φώναξε ο ΜΦΓ στριφογυρίζοντας το κεφάλι του σαν λάσο. «Ποτέ δεν υπήρξε γυναίκα γίγαντας! Και δε θα υπάρξει ποτέ! Γίγαντες είναι πάντα άντρες!».
Η Σόφη ένωσε λίγο να θολώνει. «Τότε, πώς γεννήθηκες;», ρώτησε.
- 30 «Οι γίγαντες δε γεννιέται», απάντησε ο ΜΦΓ. «Οι γίγαντες εμφανίζεται». [...]
Για άλλη μια φορά εκείνο το λυπημένο, δυστυχισμένο βλέμμα φάνηκε στα μάτια του ΜΦΓ.
«Οι λέξεις», είπε, «είναι τόσο τραβολογαργαλιστικό πρόβλημα για μένα σε όλη μου τη ζωή. Έτσι, εσύ πρέπει απλώς να προσπαθήσει να είναι υπομονετική και να σταματήσει
- 35 να σατιριάζει. Όπως εγώ έλεγε και πριν, εγώ ξέρει ακριβώς τι λέξεις θέλει να πει, αλλά κατά κάποιον τρόπο αυτές πάντα βγαίνει μεθυζαλισμένες ένα χύρω».
«Αυτό συμβαίνει στον καθένα», είπε η Σόφη.
«Όχι όπως συμβαίνει σ' εμένα», είπε ο ΜΦΓ. «Εγώ μιλάει τα πιο φοβερά αγγλικά».
«Εγώ νομίζω πως μιλάς τ' αγγλικά όμορφα».
- 40 «Έτσι νομίζει;», φώναξε ο ΜΦΓ λάμποντας ξαφνικά. «Πραγματικά εσύ το νομίζει;»
«Μάλιστα, όμορφα», επανέλαβε η Σόφη.
«Ε, λοιπόν αυτό είναι το ωραιότερο δώρο που έχει δώσει ποτέ κανείς σ' εμένα!», είπε ο ΜΦΓ. «Σίγουρα εσύ δεν κοροϊδεύει εμένα;»
«Φυσικά και δε σε κοροϊδεύω», είπε η Σόφη. «Απλώς, μου αρέσει ο τρόπος που μιλάς».
- 45 «Πόσο γοητευτερό!» φώναξε ο ΜΦΓ ακτινοβολώντας ακόμα πιο πολύ. «Πόσο χαράδοσιμο! Πόσο τέλεια μεθυστικό. Εγώ χάνει τα λόγια του!».

Ο ΜΦΓ κάνει λάθη στις λέξεις του. Κάποιες έχουν θετική και κάποιες αρνητική σημασία. Ποιες είναι αυτές;

Ποια άλλη λέξη έχει την ίδια σημασία; Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε τέτοιες λέξεις;

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι έκανε ο γίγαντας στη Σόφη στην αρχή της ιστορίας;
- Μπορούμε να περιγράψουμε τους δυο πρωταγωνιστές της ιστορίας μας;
- Πώς αντέδρασε η Σόφη στα καγούρια; Γιατί;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Γιατί ο ΜΦΓ μιλούσε με τόσο παράξενο τρόπο;
- Πώς αντέδρασε ο ΜΦΓ, όταν η Σόφη του είπε πως της αρέσει ο τρόπος που μιλάει;
- Από πού φαίνεται ότι η Σόφη είναι καλή φίλη; Βρίσκουμε τρία παραδείγματα από το κείμενο.

Αξιολογούμε

- Προβάλλονται κάποια στερεότυπα για τα δύο φύλα μέσα από τα λόγια του ΜΦΓ;
- Ποια είναι η οπτική του συγγραφέα για τους γίγαντες; Πώς προσπαθεί να ανατρέψει την εικόνα που έχουμε για αυτούς; Με ποιες λέξεις/φράσεις προσπαθεί να το κάνει;

6. Τι θα αλλάζαμε στο κείμενο, αν αφηγούμασταν την ιστορία από την πλευρά της Σόφης;

7. Εντοπίζουμε στον διάλογο και υπογραμμίζουμε τις προτάσεις που έχουν ένα ερώτημα ή μια έκφραση έκπληξης. Με ποιον τρόπο εξυπηρετούν στην εξέλιξη της δράσης και πώς σκιαγραφούν τον χαρακτήρα των ηρώων;

Οι προτάσεις, ως προς το περιεχόμενό τους, διακρίνονται στα παρακάτω είδη:

1. αποφαντικές ή κρίσεως (π.χ. το σχολείο μας κέρδισε τον διαγωνισμό)
2. προστακτικές ή επιθυμίας (π.χ. τρέξτε να τον ακούσετε)
3. επιφωνηματικές (π.χ. τι ωραίο φαγητό!)
4. ερωτηματικές (π.χ. τότε, γιατί με έκλεψες;)

Χτίζουμε τη γραμματική μας (είδη προτάσεων). Δραστηριότητες 6-10.

3.2 Τι απέγιναν τα παράξενα ζώα;

8. Στο κείμενο ο ΜΦΓ χρησιμοποιεί αστείες λέξεις, ενώ άλλες τις μπερδεύει. Πολλές από αυτές είναι παράγωγες λέξεις με προθήματα, όπως το **απακρουστικό** (από + κρούω). Εντοπίζουμε τα προθήματα στις παρακάτω λέξεις και εξηγούμε τη σημασία τους.

λέξη	προθήμα	σημασία
υπερτονίζω		
αποχειώνω		
καταδύομαι		

Τα προθήματα αυτά προέρχονται από προθέσεις κυρίως της αρχαίας ελληνικής

- από-, προσδίδει στο β' συνθετικό της λέξης τη σημασία της «απομάκρυνσης» και της «αφαίρεσης»: απόκοσμος, αποδυναμώνω
- υπέρ-, προσδίδει στο β' συνθετικό τη σημασία του «πέρα από το κανονικό»: υπερβολή, υπερκόπωση

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας (παραγωγή). Δραστηριότητες 1-5.

9. Ψάχνουμε στο διαδίκτυο και παρακολουθούμε το τρέιλερ της ταινίας του 2016: «Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας» του σκηνοθέτη Στίβεν Σπίλμπεργκ.

- Ας το δούμε πρώτα χωρίς ήχο και μετά με κανονικό ήχο. Ποιον ρόλο έπαιξε στα συναισθήματα που σας δημιούργησε η παρουσία ή απουσία του ήχου;
- Όταν ήθελε να συγκινηθούμε, τι επέλεγε ο σκηνοθέτης, κοντινό ή μακρινό πλάνο; Τι πετύχαινε με αυτό;
- Μερικές φορές που επέλεγε κοντινό πλάνο, πού εστίαζε και γιατί;

10. Τελικά υπήρξαν γίγαντες, όπως ο ΜΦΓ, κι άλλα παράξενα ζώα στα πιο παλιά χρόνια; Δημιουργούμε σε ομάδες, με τη βοήθεια των διπλανών κειμένων, ένα λεύκωμα για τα ζώα αυτά.

- Ποια τα χαρακτηριστικά τους; Μπορούμε να τα περιγράψουμε;
- Για ποιον λόγο διατηρήθηκε η φήμη ότι υπήρξαν κάποτε;

Κείμενο
Κράκεν, το
τέρας της
σκανδιναβικής
μυθολογίας

Κείμενο
Ο γρύπας,
το τέρας της
ελληνικής
μυθολογίας

ΤΟ 24ΩΡΟ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΣΕ ΤΟΥΣ ΔΕΙΝΟΣΑΥΡΟΥΣ

INFOGRAPHIC ΖΩΗ ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗ

Οι δεινόσαυροι κυριάρχησαν στη Γη για περίπου 180 εκατ. έτη και ξαφνικά πριν από 66 εκατ. έτη εξαφανίστηκαν. Αναπτύχθηκαν πολλές θεωρίες για την εξαφάνισή τους, αλλά εκείνη που τελικά επικράτησε είναι αυτή που υποδεικνύει ως ένοχο έναν γιγάντιο αστεροειδή που έπεσε σε μια περιοχή του σημερινού Μεξικού. Εξόντωσε όχι μόνο τους δεινοσαύρους, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της χλωρίδας και της πανίδας. Φυσικά οι δεινόσαυροι δεν εξαφανίστηκαν μέσα σε ένα βράδυ. Πολλοί εξοντώθηκαν με τη σύγκρουση, αλλά οι υπόλοιποι χάθηκαν από τις επιπτώσεις που προκάλεσε η σύγκρουση αυτή. Ο Ήλιος εξαφανίστηκε για πολλά χρόνια, οι θερμοκρασίες έπεσαν ραγδαία, η ατμόσφαιρα έγινε άκρως τοξική και φυσικά τροφή δεν υπήρχε πια.

10 ΔΙΣ ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΒΟΜΒΕΣ
ήταν η ισχύς της σύγκρουσης

12 ΧΛΜ. Η ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ
του αστεροειδούς που έπεσε

200 ΧΛΜ. Η ΔΙΑΜΕΤΡΟΣ
του κρατήρα που δημιουργήθηκε

600 ΜΕΤΡΑ ΙΖΗΜΑΤΩΝ
καλύπτουν σήμερα μέρος του κρατήρα

Κατά **25°C**
έπεσε η θερμοκρασία για διάστημα 15 ετών!

325 ΔΙΣ. ΤΟΝΟΙ ΘΕΙΑΦΙΟΥ
εκτοξεύτηκαν στην ατμόσφαιρα, εμποδίζοντας τις ακτίνες του ήλιου να φτάσουν στην Γη

800 ΧΛΜ. ΥΨΟΣ **300** μ.
ταξίδεψαν τα τεράστια τσουνάμι που δημιουργήθηκαν από τη σύγκρουση, καταστρέφοντας τα πάντα

64 ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΧΛΜ./ΩΡΑ
ήταν η ταχύτητα με την οποία έπεσε στη Γη ο αστεροειδής

75-80% της χλωρίδας και της πανίδας εξαφανίστηκε

10,1^R ήταν ο σεισμός που προκλήθηκε

10.000 ΔΙΣ. ΤΟΝΟΙ
αερίων απελευθερώθηκαν από τη σύγκρουση στην ατμόσφαιρα

ΓΙΑΤΙ
εξαφανίστηκαν
οι δεινόσαυροι;

ΜΕ ΤΑΧΥΤΗΤΑ **965** ΧΛΜ./ΩΡΑ
έτρεχε ο άνεμος που σχηματίστηκε
45 ΛΕΠΤΑ
μετά τη σύγκρουση και παρέσυρε τα πάντα στο πέρασμά του

Χρονογραμμή
Περίοδοι εμφάνισης
δεινοσαύρων

Ζωή Κατσιγιάννη, εφημερίδα Έθνος, 2019.

3.2 Τι απέγιναν τα παράξενα ζώα;

11. Παρατηρούμε προσεκτικά το κείμενο και απαντάμε στις ερωτήσεις.

Τι βλέπουμε;

1. Τι εξηγείται μέσα από το κείμενο; Ποιος «σκότωσε» τους δεινόσαυρους;
2. Πότε και πώς εξαφανίστηκαν οι δεινόσαυροι;
3. Τι κάνει ο δεινόσαυρος που εικονίζεται;

Πώς νιώθουμε;

1. Ποια συναισθήματα μάς δημιουργούνται με τη βοήθεια των εικόνων και των χρωμάτων;
2. Τον δεινόσαυρο τον βλέπουμε από κοντινή ή μακρινή απόσταση;
3. Βλέπουμε τον αστεροειδή από ψηλά ή από χαμηλά; Γιατί;

Πώς οργανώνονται τα στοιχεία;

1. Ποια στοιχεία της εικόνας προβάλλονται ως πιο σημαντικά; Πώς το καταλαβαίνουμε;
2. Με ποιον τρόπο δίνεται έμφαση στις αριθμητικές πληροφορίες και στην αιτία εξαφάνισης των δεινοσαύρων;
3. Σας αρέσει ο τρόπος που εμφανίζονται οι πληροφορίες στο κείμενο; Θα προτιμούσατε να τις διαβάσετε σε ένα άρθρο εφημερίδας; Γιατί;

12. Ας αλλάξουμε κάποιες προτάσεις του κειμένου, όπως στο παράδειγμα. Τι παρατηρούμε για τη σειρά των όρων της πρότασης; Πώς λειτουργεί αυτή η σειρά στο κείμενο σε συνδυασμό με το μέγεθος των γραμμάτων;

Ο σεισμός που προκλήθηκε ήταν 10,1R.

.....
.....
.....
.....

Ένα πληροφοριογράφημα ή infoγράφημα συγκεντρώνει και παρουσιάζει, με τρόπο γρήγορο, σαφή και εύκολα κατανοητό, διάφορες πληροφορίες.

Ο **τεράστιος** αστεροειδής έπεσε στη γη με **μεγάλη ταχύτητα**.

Με πράσινο χρώμα είναι λέξεις που δεν είναι απαραίτητες (προσδιορισμοί), αλλά μας δίνουν επιπλέον πληροφορίες για τους βασικούς όρους μιας απλής πρότασης. Οι προτάσεις αυτές ονομάζονται επαυξημένες.

• Ας μετατρέψουμε σε επαυξημένες τις παρακάτω απλές προτάσεις, προσθέτοντας όσους προσδιορισμούς μπορούμε.

• Η σύγκρουση ήταν μεγάλη.

• Οι δεινόσαυροι εξαφανίστηκαν.

Οι πιο πάνω προτάσεις ονομάζονται απλές,
διότι περιέχουν μόνο τους βασικούς όρους.

Οι προτάσεις, ως προς τη δομή τους, διακρίνονται στα παρακάτω είδη:

1. απλές (π.χ. *οι δεινόσαυροι εξαφανίστηκαν*)
2. επαυξημένες (π.χ. *πολλοί δεινόσαυροι εξοντώθηκαν από έναν γιγάντιο αστεροειδή*)
3. σύνθετες (π.χ. *η χλωρίδα και η πανίδα εξαφανίστηκαν*)
4. ελλειπτικές (π.χ. *γιατί;*)

Χτίζουμε τη γραμματική μας (είδη προτάσεων). Δραστηριότητες 8-10.

13. Ας συγκρίνουμε στο βέννειο διάγραμμα τα δύο πιο πάνω κείμενα ως προς: (α) τον τρόπο οργάνωσής τους και (β) τα γλωσσικά και πολυτροπικά στοιχεία που χρησιμοποιούν.

Η κατάρρευση
των πολιτισμών την
Εποχή του Χαλκού

Το 24ωρο που
«σκότωσε» τους
δεινόσαυρους

14. Ας φτιάξουμε το δικό μας πληροφοριογράμμα σε χαρτόνι, με τη χρήση υπολογιστή ή σκανάροντας το QR code. Μπορούμε να παρουσιάσουμε και άλλες θεωρίες για την εξαφάνιση των δεινοσαύρων.

Κείμενογράφος
Το δικό μας
πληροφοριογράφημα
για τους δεινόσαυρους.

Στο κείμενό μας, προσέχουμε:

- **Τι θα παρουσιάσουμε ως εξήγηση:** Έχουμε εξηγήσει το ΓΙΑΤΙ εξαφανίστηκαν οι δεινόσαυροι;
- **Ποια σχέση θα δημιουργεί με τον αναγνώστη ή την αναγνώστρια:** Έχουμε προσέξει την επιλογή χρωμάτων, το πόσο κοντινό ή μακρινό θα είναι το πλάνο, τις εκφράσεις, τις κινήσεις και τη γωνία από την οποία βλέπουμε την εικόνα;
- **Πώς θα το οργανώσουμε:** Έχουμε σκεφτεί τι θα προβάλουμε πιο έντονα, τι θα βάλουμε στο κέντρο και με ποιους τρόπους θα τονίσουμε τις πληροφορίες που θέλουμε;

15. Ας μετασχηματίσουμε το κείμενό μας. Επιλέγουμε ένα από τα πιο κάτω.

- Ας μετασχηματίσουμε το **πληροφοριογράφημα** που μελετήσαμε, αλλάζοντας κάποια στοιχεία του επικοινωνιακού του πλαισίου. Αν το κείμενο απευθυνόταν σε μικρότερους μαθητές και μαθήτριες του σχολείου μας, πώς θα το φτιάχναμε;
- Αν μετατρέψουμε το πληροφοριογράφημα σε ένα συνεχές εξηγητικό κείμενο, τι θα αλλάξει; Ας συγκρίνουμε τα δύο κείμενα ως προς την αποτελεσματικότητά τους.

Στην υποενότητα αυτή διαβάσαμε κείμενα για παράξενα ζώα που είτε ήταν δημιούργημα της φαντασίας των ανθρώπων είτε υπήρξαν κάποτε.

**Πώς παρουσιάζονταν όλα αυτά τα ζώα;
Είχαν όλα κάτι κοινό; Μήπως δεν
εξαφανίστηκαν όλοι οι δεινόσαυροι;
Κάντε μια μικρή έρευνα και θα
εκπλαχείτε...**

**Γιατί έφτιαχναν στη φαντασία τους
οι άνθρωποι παράξενα πλάσματα;**

Εκπαιδευτικό
παιχνίδι
**Δεινόσαυροι –
escape room**

3.3 Μπορούμε να εξηγήσουμε όλα τα φαινόμενα;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να εξηγούμε ένα φυσικό φαινόμενο, όπως η έκρηξη ενός ηφαιστείου ή ο σεισμός
- πώς να διακρίνουμε τη ρεαλιστική από τη φανταστική εξήγηση ενός φαινομένου
- πώς να εντοπίζουμε διαφορετικές οπτικές για ένα θέμα, μέσα από τη σύγκριση κειμένων

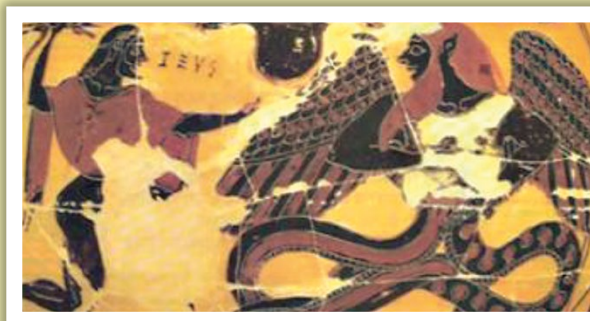

1. Μπορούσαν να εξηγήσουν οι άνθρωποι στον αρχαίο κόσμο τα φυσικά φαινόμενα; Τι έκαναν για να ερμηνεύσουν τον κόσμο; Ας διαβάσουμε τα παρακάτω κείμενα.

Ο Εγκέλαδος

Μάνα μου είναι η Γη και πατέρας μου ο Ουρανός. Με λένε και Σεισμό, όμως το κανονικό μου όνομα είναι Εγκέλαδος. Όλοι με φοβούνται, αλλά δεν είμαι και κανένα τέρας! Από μικρός φαινόταν ότι θα γίνω πολύ ψηλός. Σωστός Γίγαντας. Παρ' όλο το ύψος μου δεν μπορούσα να καθίσω λεπτό ήσυχος. Έκανα και πολλές ζημιές, το παραδέχομαι. Έφτιαχνα σπιτάκια από άμμο και μετά, χραπ, τους έδινα μια και τα γκρέμιζα. Στην κουζίνα ήταν ακόμα χειρότερα. «Έσπασες τα ποτήρια και τα πιάτα! Δεν υποφέρεσαι! Είσαι πολύ απρόσεχτος!», μου έλεγε η μάνα Γη.

Κώστας Πούλος, *Η οργή του Εγκέλαδου*, Μεταίχμιο

Τυφώνας

Αυτός είναι ο Τρομερός Γίγαντας, ο γιος του Τάρταρου και της Γης, που το κεφάλι του ακουμπούσε στον ουρανό και με τα χέρια του αγκάλιαζε όλη τη γη. Από τα μάτια του πετούσε σπίθες. Όταν έτρεχε, ξερίζωνε ό,τι βρισκόταν μπροστά του. Μια ημέρα τεντώθηκε, έξευσε τεμπέλικα τα εκατό του κεφάλια και χασμουρήθηκε και με τα εκατό του στόματα. Τα

εκατό χασμουρητά ταρακούνησαν τα βουνά. Κοτρόνες άρχισαν να πέφτουν από παντού και ξεριζώθηκαν και κάμποσα πεύκα. Σηκώθηκε σκόνη.

– Αχ! αναστέναξε βαθιά ο Τυφώνας κι ένας καινούργιος κατακλυσμός από κοτρόνια κατακύλησε στην πλαγιά με τρομαχτικό θόρυβο.

Ειρήνη Μάρρα, *Μυθικά τέρατα*, Πατάκης

2. Σε ποιο είδος κειμένου ανήκουν τα κείμενα που διαβάσαμε; Τι πίστευαν τα παλαιότερα χρόνια οι άνθρωποι για τα ηφαιστεια και τα φυσικά φαινόμενα;

3.3 Μπορούμε να εξηγήσουμε όλα τα φαινόμενα;

Καθώς διαβάζουμε το κείμενο, αξιοποιούμε τα συμφραζόμενα για την κατανόηση του νοήματος και μαντεύουμε το νόημα άγνωστων λέξεων από την ορθογραφία τους ή από άλλα σημεία του κειμένου.

Βίντεο
Μηχανισμός
Πλινιακής Έκρηξης
Ηφαιστείου

Κείμενο

1 Ηφαιστειακή έκρηξη

Τα ηφαίστεια μπορεί να χαρακτηριστούν ως ανοίγματα του φλοιού της γης, μέσα από τα οποία γίνεται εκροή ρευστών πετρωμάτων, στάχτης και αερίων.

5 Οι ηφαιστειακές εκρήξεις εκδηλώνονται κυρίως στα όρια των λιθοσφαιρικών πλακών της Γης. Στις ζώνες σύγκρουσης, κυρίως, η μία πλάκα βυθίζεται κάτω από την άλλη, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολύ μεγάλες πιέσεις και θερμοκρασίες που λιώνουν τα πετρώματα.

10 Η ηφαιστειακή έκρηξη τροφοδοτείται από το μάγμα που βρίσκεται κάτω από το σημείο της έκρηξης. Όταν η πίεση αυξηθεί αρκετά και δημιουργηθεί ένα άνοιγμα (αγωγός), τότε το μάγμα ανέρχεται και δημιουργούνται φυσαλίδες. Στη συνέχεια, προκαλείται απότομη εκτίναξη παχύρρευστης λάβας, που σε ορισμένες περιπτώσεις συνοδεύεται από σύννεφα σκόνης και **πυροκλαστικά υλικά**. Η λάβα δεν κυλάει σε μακρινή απόσταση από το στόμιο, στερεοποιείται και σχηματίζει **κωνικά ηφαίστεια**. Το νέφος κινείται προς την κατεύθυνση του ανέμου και ακολού-
15 θως αρχίζει να πέφτει η τέφρα, με συνέπεια να καταστρέφει τα πάντα στο πέρασμά της. Σε περιοχές απόκλισης των πλακών, οι ηφαιστειακές εκρήξεις είναι ήπιες και προκαλούν **έκχυση λάβας**, που κυλά γρήγορα στην περιοχή γύρω από το **στόμιο**. Για τον λόγο αυτό, οι κώνοι τέτοιων ηφαιστίων είναι σχεδόν επίπεδοι. Ανάλογα με
20 τη συχνότητα των εκρήξεων, τα ηφαίστεια διακρίνονται σε ενεργά, σε ήρεμα και σε σβησμένα. Τα περισσότερα ηφαίστεια, περίπου το 80%, βρίσκονται κατά μήκος του Ειρηνικού Ωκεανού, σε μια ζώνη που λέγεται «Δακτυλίδι της φωτιάς», γιατί στην περιοχή αυτή υπάρχουν πολλά ανοίγματα του φλοιού της γης στα όρια λιθοσφαιρικών πλακών.

Η λέξη συνδυάζει τις λέξεις πυρ (φωτιά) και κλαστός (σπασμένος). Τι μπορεί να είναι αυτά τα υλικά;

Κανέλλα Ηλιοπούλου, Σεισμοί και ηφαίστεια, Ίριδα.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις.

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Μαντεύουμε το νόημα των χρωματισμένων λέξεων (γαλάζιο χρώμα). Γιατί τις συναντάμε στο συγκεκριμένο κείμενο;
- Τι είναι ένα ηφαίστριο και πώς δημιουργείται;
- Πού εκδηλώνονται κυρίως οι ηφαιστειακές εκρήξεις;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποια στοιχεία μπορούν να καταστρέψουν τις γύρω περιοχές, μετά από μια ηφαιστειακή έκρηξη;
- Ποια δύο είδη ηφαιστειακών εκρήξεων αναφέρονται στο κείμενο;
- Γιατί τα περισσότερα ηφαίστεια βρίσκονται στο «Δακτυλίδι της φωτιάς»;

Αξιολογούμε

- Γιατί σε τέτοιου είδους κείμενα χρησιμοποιούνται χάρτες και εικόνες;

4. Ας δούμε πώς οργανώνεται το πιο πάνω εξηγητικό κείμενο. Σημειώνουμε τα μέρη του στα παρακάτω πλαίσια.

A

Εισαγωγικό μέρος

Στο μέρος αυτό περιγράφεται

.....
.....
.....

B

.....
.....

.....
.....
.....
.....

- Συγκρίνουμε τα εξηγητικά κείμενα που διαβάσαμε. Έχουν όλα τα ίδια μέρη; Γιατί σε αυτό το εξηγητικό κείμενο δε χρειαζόμαστε να έχουμε το μέρος Γ, όπως είχαμε στο κείμενο της πρώτης υποενότητας: «Η κατάρρευση των πολιτισμών την Εποχή του Χαλκού»;

Σε **ερμηνευτικές εξηγήσεις**, όπως σε ένα επιστημονικό άρθρο που εξηγεί ένα φαινόμενο (π.χ. κατάρρευση πολιτισμών την Εποχή του Χαλκού), είναι πολύ σύνηθες να υπάρχει ένα τελευταίο μέρος που να περιέχει κρίσεις και ερμηνείες του/της συγγραφέως.

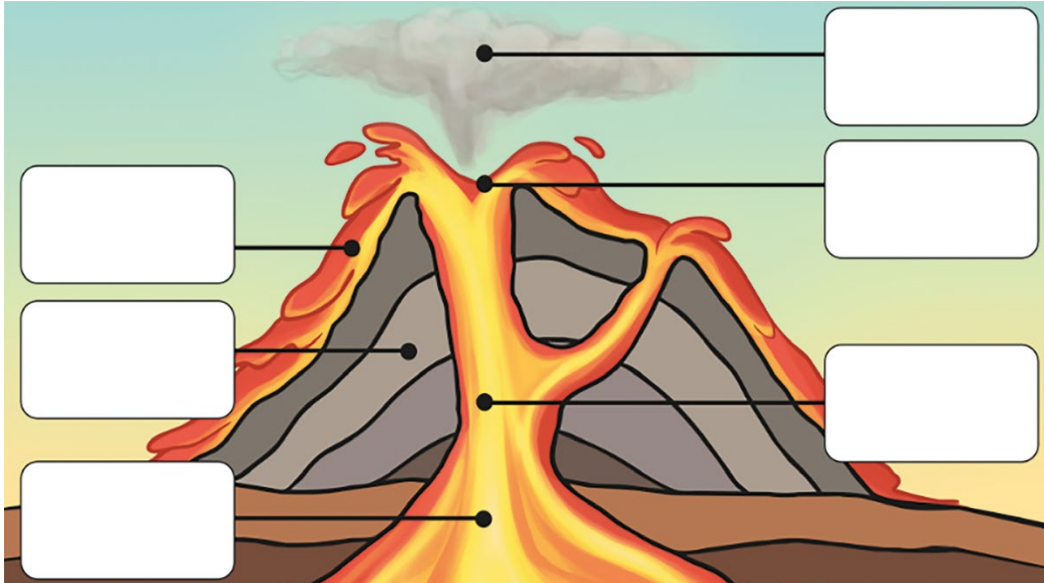
Σε **επιστημονικές εξηγήσεις**, όπως σε ένα κείμενο που εξηγεί ένα φυσικό φαινόμενο (π.χ. οι ηφαιστειακές εκρήξεις), συνήθως δεν υπάρχουν προσωπικές παρατηρήσεις και ερμηνείες.

Βίντεο
Ηφαιστειακή
έκρηξη

3.3 Μπορούμε να εξηγήσουμε όλα τα φαινόμενα;

5. Συμπληρώνουμε τα μέρη του ηφαιστείου με βάση το κείμενο που διαβάσαμε και την αναπαράσταση της ηφαιστειακής έκρηξης (QR code), χρησιμοποιώντας τις λέξεις ή φράσεις: *κεντρικός αγωγός, μαγματικός θάλαμος, λάβα, σύννεφο τέφρας και πυροκλαστικά υλικά, στόμιο, παλαιότερα στρώματα τέφρας και λάβας.*

6. Υπογραμμίζουμε με **μπλε** χρώμα τις λέξεις/φράσεις με τις οποίες γίνεται σύνδεση του αιτίου με το αποτέλεσμα, όπως στο παράδειγμα και συμπληρώνουμε.

- Η μία πλάκα βυθίζεται κάτω από την άλλη, **με αποτέλεσμα**
- Αρχίζει να πέφτει η τέφρα

7. Συμβουλευόμαστε το κείμενο «Ηφαιστειακή έκρηξη» και επιλέγουμε κατά σειρά τους αριθμούς από 1 έως 5 για κάθε στάδιο της έκρηξης ενός ηφαιστείου.

- οι μεγάλες πιέσεις και θερμοκρασίες λιώνουν τα πετρώματα
- η μία λιθοσφαιρική πλάκα βυθίζεται κάτω από την άλλη
- η λάβα στερεοποιείται και η τέφρα καταστρέφει τα πάντα
- δημιουργείται ένα άνοιγμα (αγωγός) και γίνεται απότομη εκτίναξη λάβας, σκόνης και πυροκλαστικών υλικών
- τα λιωμένα πετρώματα (μάγμα) μετακινούνται από το εσωτερικό της γης και φτάνουν στην επιφάνειά της

Χτίζουμε το λεξιλόγιο (παραγωγή) και τη γραμματική μας (χρονικές και αιτιακές σχέσεις). Δραστηριότητες 1-4 και 5-10.

Αναπαράσταση της έκρηξης του 79 μ.Χ.

Στις 24 Αυγούστου του 79 μ.Χ., η έκρηξη του Βεζούβιου αφάνισε δύο ολόκληρες πόλεις, την Πομπηία και το Ηράκλειο. Οι πόλεις θάφτηκαν κάτω από τόνους λάβας, στάχτης και λάσπης.

Βίντεο
Πομπηία, εκεί
που σταμάτησε
ο χρόνος

Κείμενο

2

ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΤΑΡΡΕΟΥΝ!

5 Ο Τζακ και η Άννι κάνουν διακοπές σε ένα... ηφαίστειο, όταν το μαγικό δεντρόσπιτο τούς καλεί να ταξιδέψουν στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Φτάνουν στην Πομπηία και σύντομα ανακαλύπτουν ότι μέσα σε λίγες ώρες η πόλη θα καταστραφεί.

Αμέσως μετά, ο Τζακ βρέθηκε ανάσκελα στην πλακόστρωτη αυλή. Το έδαφος έτρεμε κι ένας υπόκωφος ήχος έφτανε στ' αφτιά του. Ο Τζακ σήκωσε το κεφάλι του· η Άννι ήταν κι αυτή στο έδαφος.

10 «Είσαι καλά;», τον ρώτησε η αδελφή του.

Ο Τζακ της έγνεψε καταφατικά. Τα πάντα γύρω τους σείονταν και κατέρρεαν – οι γλάστρες, τα φυτά, το σιντριβάνι... Το νερό από τη λιμνούλα με τα χρυσόψαρα είχε ξεχειλίσει. Πετάχτηκαν αμέσως πάνω, καθώς κομμάτια από την οροφή άρχισαν να πέφτουν στον κήπο.

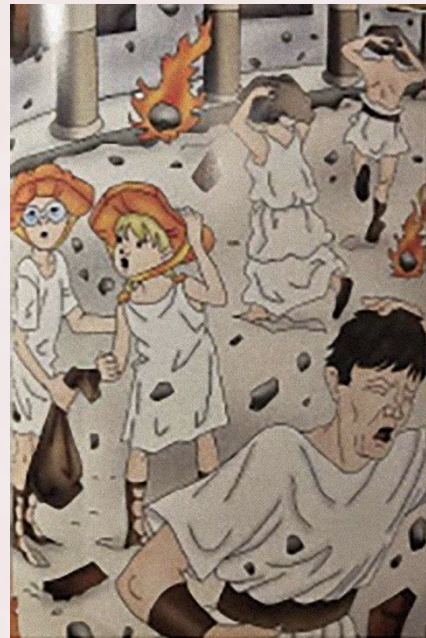
15 «Καλύτερα να μπούμε μέσα!», πρότεινε ο Τζακ.

Άρπαξε τον σάκο του. Ύστερα, περπάτησαν προσεκτικά ως τη βιβλιοθήκη με τους παπύρους. Τεράστια ρήγματα χώρισαν στα δύο το δάπεδο την ώρα που ο Τζακ και η Άννι έτρεξαν προς το παράθυρο, για να δουν τι συμβαίνει. **Φωτεινοί βράχοι εκτινάσσονταν στον ουρανό**, πάνω από τον Βεζούβιο. Ολόκληρο το πάνω μέρος του βουνού είχε εκραγεί.

«Τι συμβαίνει;», ρώτησε η Άννι.

«Θα το κοιτάξω», της απάντησε ο Τζακ κι έβγαλε αμέσως έξω το βιβλίο του. Αφού βρήκε την ενότητα για το ηφαίστειο, διάβασε μεγαλόφωνα:

25 Όταν ένα ηφαίστειο εκρήγνυται, καυτά λιωμένα πετρώματα, που λέγονται μάγμα, προωθούνται στα ανώτερα στρώματα του φλοιού της γης. Όταν βρίσκουν διέξοδο προς την επιφάνεια, στερεοποιούνται και αποκαλούνται λάβα.

3.3 Μπορούμε να εξηγήσουμε όλα τα φαινόμενα;

- «Λάβα... Αυτό είναι κάτι σαν πυρακτωμένη λάσπη», είπε ο Τζακ.
«Και καλύπτει τα πάντα!», πετάχτηκε η Άννι.
- 30 Ο Τζακ συνέχισε να διαβάζει:
Ποτέ δεν έβγαине λάβα από τον Βεζούβιο. Το μάγμα από το ηφαίστειο κρύωνε τόσο σύντομα, που δημιουργούσε μικρά γκριζόλευκα πετρώματα, που λέγονται ελαφρόπετρες. Αυτά τα πετρώματα ήταν πολύ ελαφριά και είχαν τρύπες σαν σφουγγάρια.
«Αυτό δεν ακούγεται τόσο κακό», σχολίασε η Άννι.
- 35 Ο Τζακ διάβασε παρακάτω:
Ένα παχύ σύννεφο από ελαφρόπετρες, στάχτη και λιωμένα μέταλλα εκτινάσσονταν σε δεκάδες χιλιόμετρα στον ουρανό. Όταν έπεσαν σαν βροχή στην Πομπηία, έθαψαν εντελώς την πόλη.
«Ποπό!», έκανε ο Τζακ. «Μιλάμε για μεγάλη καταστροφή».
- 40 «Και όπου να 'ναι νυχτώνει», είπε έντρομη η Άννι. Ο Τζακ κοίταξε άλλη μια φορά έξω. Ένα λεπτό μαύρο σύννεφο απλωνόταν πάνω από την πόλη, σαν ομπρέλα. Ο ήλιος είχε χαθεί και ο ουρανός είχε αποκτήσει το χρώμα της στάχτης.
«Πρέπει να είναι το σύννεφο από ελαφρόπετρες και στάχτη!», αναφώνησε ο Τζακ.
- 45 «Τρέξει!», ούρλιαξε η Άννι. Μεμιάς βγήκαν από την έπαυλη κι έτρεξαν να σωθούν στους σκοτεινούς δρόμους της πόλης που φλεγόταν...

Mary-Pope Osborne, *Στις στάχτες του Βεζούβιου*, Μοντέρνοι Καιροί.

8. Διαβάζουμε το κείμενο και απαντάμε.

- Ποιο είναι το πρόβλημα που καλούνται οι ήρωες της ιστορίας να αντιμετωπίσουν;
- Εντοπίζουμε στο κείμενο τις υπογραμμισμένες φράσεις/προτάσεις. Χρησιμοποιείται το ίδιο λεξιλόγιο, όπως στο κείμενο «Ηφαιστειακές εκρήξεις»; Γιατί;

9. Θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε με επιστημονικό τρόπο, σε άρθρο που θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου μας, τις ηφαιστειακές εκρήξεις τύπου Χαβάης; Συμβουλευόμαστε το ψηφιακό υλικό της ενότητας.

Στο κείμενό μας να προσέξουμε τα πιο κάτω:

- **Περιεχόμενο:** Έχουμε εξηγήσει το φαινόμενο, χρησιμοποιώντας διαφορετικά γλωσσικά στοιχεία (π.χ. αφηρημένα ουσιαστικά, ενεστώτας, χρονικά επιρρήματα και χρονικές προτάσεις);
- **Οργάνωση:** Έχουμε κάνει μια εισαγωγή για να περιγράψουμε το φαινόμενο, ένα μέρος στο οποίο να απαντάμε στο ΠΩΣ και το ΓΙΑΤΙ του φαινομένου;
- **Ύφος κειμένου:** Έχουμε χρησιμοποιήσει κατάλληλο λεξιλόγιο στην εξήγησή μας, ώστε να έχει επίσημο ύφος;

Εικόνα
Τύποι ηφαιστειακών
εκρήξεων

3.4 Γιατί δεν υπάρχουν απαντήσεις για όλα τα φαινόμενα;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να συγκρίνουμε διαφορετικά κείμενα, αξιολογώντας την αποτελεσματικότητά τους
- πώς να συντάσσουμε εξηγητικά κείμενα για φυσικά φαινόμενα

Κείμενο

1

Παράξενα και σχεδόν ανεξήγητα φυσικά φαινόμενα του κόσμου μας

Η αγωνία του ανθρώπου να καταλάβει και να εξηγήσει τα φαινόμενα που βλέπει γύρω του πυροδοτεί πολλές θεωρίες σχετικά με την προέλευση και την ύπαρξη των παρακάτω παράξενων θεαμάτων.

ΗΠΑ – Πέτρες που «περπατούν»

- 5 Πώς είναι δυνατό τόσοι βράχοι, κάποιοι με βάρος ακόμα και 300 κιλά, να διανύουν δεκάδες μέτρα σε αυτό το απομακρυσμένο μέρος της κοιλάδας στην Καλιφόρνια; Ποιος μπορεί να μετακινεί αυτές τις πέτρες; Οι θεωρίες και τα σενάρια περιλαμβάνουν ένα σωρό εξηγήσεις, από μαγνητικά πεδία, δυνατούς ανέμους μέχρι... φαρσέρ! Τον χειμώνα η κοιλάδα γεμίζει νερό και οι πέτρες στην επιφάνειά της παγιδεύονται εκεί, όταν το νερό παγώνει σε ορισμένα σημεία του. Στο νερό εύκολα οι πέτρες κινούνται μέσα στη λάσπη του πυθμένα και όσες από αυτές έχουν τραχιές πλευρές χαράζουν ίσιες γραμμές στον βυθό. Τους θερμούς μήνες ο πάγος λιώνει και το νερό εξατμίζεται. Αυτό που μένει πίσω, ωστόσο, είναι οι πέτρες και τα μυστηριώδη «ίχνη» τους, που όμως δεν είναι πια τόσο μυστηριώδη!

Αυστραλία – Η ροζ λίμνη

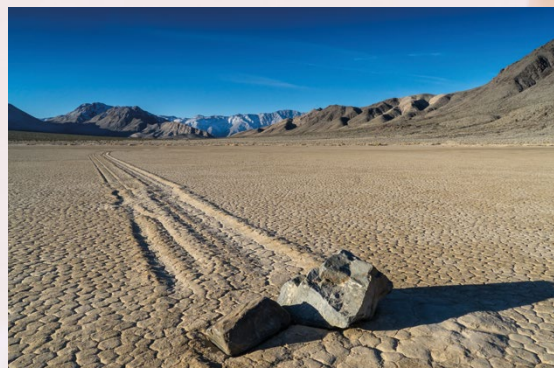
- 20 Πώς εξηγείται ότι μία λίμνη είναι ροζ; Μια από τις πιο γνωστές είναι η λίμνη Hillier, στα ανοιχτά της ακτής της Δυτικής Αυστραλίας. Η χρωματική της αντίθεση με το περιβάλλον της δημιουργεί ένα έργο τέχνης, το οποίο, ωστόσο, κανείς δε φαίνεται να μπορεί να εξηγήσει. Ως πιθανές αιτίες αναφέρονται η παρουσία άλγης*, που συσσωρεύει υψηλά επίπεδα καροτίνης σε χρώμα ροζ, μικροοργανισμών που έχουν κόκκινο χρώμα σε μεγάλες συγκεντρώσεις ή και ροζ χαριδών!

*άλγη: φύκια ή άλλα φυτά που αναπτύσσονται στο νερό

Stories, εφημερίδα Newsbeast, 2016.

Χάρτης
Παράξενα φυσικά
φαινόμενα

3.4 Γιατί δεν υπάρχουν απαντήσεις για όλα τα φαινόμενα;

1. Εμπεδώνουμε τη λειτουργία των προτάσεων ως προς το περιεχόμενο και τους όρους τους.

- Τι εκφράζουν οι εισαγωγικές προτάσεις στα παραπάνω κείμενα; Ποιος ο ρόλος τους;
- Τι εκφράζουν οι προτάσεις στο τέλος των δύο κειμένων; Τι σχέση μπορεί να έχουν με τη στάση του συγγραφέα;
- Εντοπίζουμε δυο επαιξημένες προτάσεις στο παραπάνω κείμενο.

Διαβάζουμε το κείμενο και εμπεδώνουμε τη λειτουργία λέξεων ή φράσεων που δηλώνουν πιθανότητα ή βεβαιότητα.

Κείμενο

2

Η εξαφάνιση των δεινοσαύρων και τα ηφαιστεια

Η κλιματική αλλαγή που προκλήθηκε από τις ηφαιστειακές εκρήξεις μπορεί να έπαιξε ρόλο στην εξαφάνιση των δεινοσαύρων – πολύ πριν η πρόσκρουση κομήτη ή αστεροειδούς σφραγίσει τη μοίρα τους.

Πότε χρησιμοποιούμε επίθετα που διατηρούν τη μορφή που είχαν στην αρχαία ελληνική, όπως το **δριμύς**;

Στο Deccan Trap, της δυτικής Ινδίας, υπάρχει ένα τεράστιο, τραχύ οροπέδιο που σχηματίστηκε, όταν η λιωμένη λάβα ηφαιστειακής έκρηξης στερεοποιήθηκε και μετατράπηκε σε βράχο πριν από περίπου 66 εκατομμύρια χρόνια. Οι ηφαιστειακές εκρήξεις θα μπορούσαν να είχαν προκαλέσει κάποια παγκόσμια κλιματική αλλαγή. Η τέφρα και η σκόνη μπορεί να είχαν μπλοκάρει το ηλιακό φως, προκαλώντας απότομη πτώση της θερμοκρασίας και **δριμύ** κρύο.

Αμερικάνικο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, www.amnh.org (μετάφραση)

2. Υπογραμμίζουμε στο κείμενο με **κόκκινο** χρώμα λέξεις και φράσεις που δηλώνουν πιθανότητα ή βεβαιότητα για τα αίτια εξαφάνισης των δεινοσαύρων.

3. Πώς θα άλλαζαν οι παραπάνω προτάσεις για να δηλώνουν βεβαιότητα; Συμπληρώνουμε όπως στο παράδειγμα:

- Η κλιματική αλλαγή που προκλήθηκε από τις ηφαιστειακές εκρήξεις **μπορεί** να έπαιξε ρόλο στην εξαφάνιση των δεινοσαύρων.
- Η κλιματική αλλαγή που προκλήθηκε από τις ηφαιστειακές εκρήξεις **σίγουρα** έπαιξε ρόλο στην εξαφάνιση των δεινοσαύρων.
- Η τέφρα και η σκόνη μπορεί να είχαν μπλοκάρει το ηλιακό φως.
-
- Η έντονη ηφαιστειακή δραστηριότητα θα μπορούσε να έχει συμβάλει στην εξαφάνιση των δεινοσαύρων.
-

- Με την πάροδο του χρόνου, το κλίμα θα είχε θερμανθεί.

•

Χτίζουμε τη γραμματική μας (είδη προτάσεων και κλίση επιθέτων σε -ύς). Δραστηριότητες 1-2 και 3-5.

Κείμενο

3

Συγκρούσεις τεκτονικών πλακών

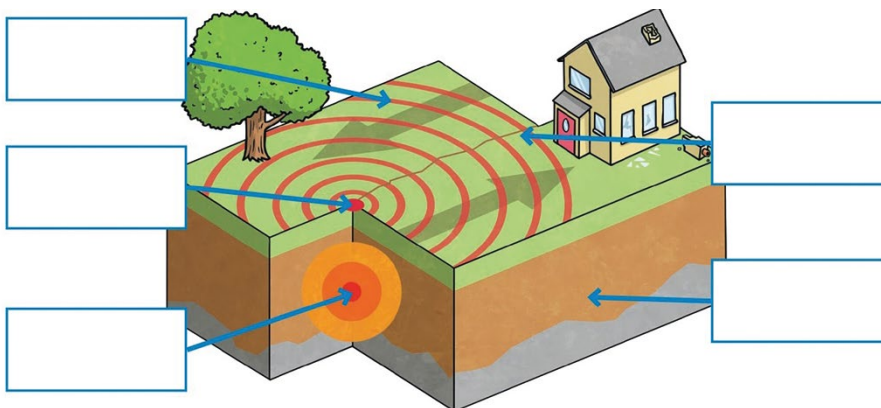
Οι **τεκτονικές πλάκες** βρίσκονται σε πορεία **σύγκρουσης** μεταξύ τους. Όταν συναντώνται, **συνθλίβονται** με τεράστια δύναμη. Το αποτέλεσμα της σύγκρουσης εξαρτάται από τον τύπο και το πάχος των πλακών. Όταν δυο πλάκες που μεταφέρουν ηπειρωτικό φλοιό συγκρούονται μετωπικά, η ξηρά λυγίζει και σχηματίζει μεγάλες οροσειρές. Οι πλάκες που συγκρούονται με μικρή γωνία, τρίβονται μεταξύ τους και σχηματίζουν γραμμή ρηγμάτων. Στις περισσότερες συγκρούσεις, όμως, η πιο παχιά και ισχυρή πλάκα αναγκάζει την πιο λεπτή και αδύναμη να κινηθεί προς τα κάτω. Αυτό ονομάζεται **υποβύθιση**.

Κατά τη διάρκεια της υποβύθισης, η παχύτερη πλάκα θρυμματίζεται και λυγίζει κατά μήκος της **ζώνης σύγκρουσης**. Αυτό, σε συνδυασμό με τη βύθιση της λεπτής πλάκας, μπορεί να **προκαλέσει** σεισμούς. Η **εστία ενός σεισμού** μπορεί να βρίσκεται σε βάθος χιλιομέτρων. Η ένταση των **σεισμικών κυμάτων** μειώνεται, καθώς απομακρύνεται από το **επίκεντρο** του σεισμού.

Κανέλλα Ηλιοπούλου, Σεισμοί και ηφαίστεια, Ίριδα.

4. Συμπληρώνουμε το σχεδιάγραμμα, επιλέγοντας τις λέξεις/φράσεις του κειμένου: **τεκτονικές πλάκες, ζώνη σύγκρουσης, εστία ενός σεισμού, σεισμικά κύματα, επίκεντρο**.

5. Στο κείμενο συναντάμε με σκούρο χρώμα παράγωγες λέξεις με προθήματα. Συζητούμε στην τάξη τη σημασία τους και τον ρόλο που έχουν τα προθήματα.

Χτίζουμε τη γραμματική μας (χρονικές και αιτιακές σχέσεις). Δραστηριότητες 6-10.

3.4 Γιατί δεν υπάρχουν απαντήσεις για όλα τα φαινόμενα;

6. Δημιουργούμε παράγωγες λέξεις συνδυάζοντας τα προθήματα της στήλης Α' και τις λέξεις της στήλης Β'. Με τις λέξεις που θα προκύψουν σχηματίζουμε προτάσεις στο τετράδιό μας.

A'	B'	Παράγωγη λέξη
επί	έκταση	
από	δίωξη	
κατά	πουλώ	
υπό	τάση	
διά	βράδυ	
ξε	τρέχω	

7. Ετοιμάζουμε μια παρουσίαση που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου μας και θα εξηγήει το φαινόμενο της έκρηξης των ηφαιστειών. Πρόθεσή μας είναι να εξηγήσουμε το φαινόμενο αυτό με αποτελεσματικό τρόπο, αφού το κείμενο θα απευθύνεται στους/στις συμμαθητές/τριές μας.

• Πριν ξεκινήσουμε να γράφουμε, λαμβάνουμε υπόψη μας:

✓ Πώς θα αρχίσουμε;

Παρουσιάζουμε το φαινόμενο δίνοντας βασικές πληροφορίες

✓ Τι ακριβώς θα εξηγήσουμε;

Εξηγούμε τις βασικότερες αιτίες, τα στάδια και τις συνέπειες του φαινομένου.

✓ Ποιες εικόνες θα επιλέξουμε;

Επιλέγουμε κατάλληλες εικόνες που οπτικοποιούν το φαινόμενο.

✓ Πώς θα ολοκληρώσουμε το κείμενό μας;

• Καταλήγουμε σε ένα συμπέρασμα για την ερμηνεία του φαινομένου.

8. Αφού ολοκληρώσαμε το κείμενό μας, ας το αξιολογήσουμε.

			
Έχω κάνει μια γενική εισαγωγή για το φαινόμενο;			
Έχω χρησιμοποιήσει ρήματα δράσης στον ενεστώτα;			
Έχω χρησιμοποιήσει λέξεις ή φράσεις για να συνδέσω τα αίτια με το αποτέλεσμα;			

	☹️	😐	😊
Έχω χρησιμοποιήσει λέξεις ή φράσεις για να συνδέσω χρονικά τις προτάσεις μου;			
Το ύφος του κειμένου είναι κατάλληλο για επιστημονικό κείμενο;			
Έχω αξιοποιήσει εικόνες ή διαγράμματα;			

9. Ας μετασχηματίσουμε τα κείμενά μας... Τι θα αλλάζαμε αν τα αναρτήσουμε στην ιστοσελίδα του σχολείου μας και απευθύνονταν τόσο σε συμμαθητές/συμμαθήτριές μας όσο και σε ενήλικες; Δημιουργούμε, ανάλογα με το κοινό μας:

- Ένα πληροφοριογράφημα ή ένα βίντεο όπου θα εξηγούσαμε με απλό τρόπο δύο από τα φυσικά φαινόμενα που μελετήσαμε.

Ασκήσεις πρακτικής
κι εξάσκησης
**Τα είδη των προτάσεων
ως προς τη δομή**

Ουσιαστικά, η επιστήμη είναι μια
αέναη αναζήτηση μιας έλλογης
και ολοκληρωμένης κατανόησης
του κόσμου στον οποίο ζούμε.
Κορνέλιους Βαν Νιλ (1897-1985),
Αμερικανός μικροβιολόγος

Τι μάθαμε για τα εξηγητικά κείμενα;

Σκοπός: να εξηγούμε τον τρόπο λειτουργίας των φυσικών και κοινωνικών φαινομένων (π.χ. «πώς» και «γιατί»).

Ερώτηση/εξήγηση φαινομένου	Οργάνωση πληροφοριών	Γλωσσικά χαρακτηριστικά
<ul style="list-style-type: none"> • Τι προκαλεί την έκρηξη ηφαιστείων; 	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγική παρουσίαση και κατηγοριοποίηση του φαινομένου ή γεγονότος • Παρουσίαση των αιτιών και των συνεπειών σε χρονική σειρά («πώς») και σε αιτιολογική σειρά («γιατί») 	<ul style="list-style-type: none"> • Ρήματα δράσης σε ενεστώτα (συνήθως) • Συνδετικές λέξεις ή φράσεις • Αφηρημένα ουσιαστικά • Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν πιθανότητα ή βεβαιότητα • Επιστημονικό λεξιλόγιο/ επίσημο ύφος • Επεξηγηματικές εικόνες

1) Η ώρα με τα μάγια. Ποιος;

- Πώς αντέδρασε η Σόφη σε αυτό που έβλεπε;
- Γιατί ο γίγαντας φαινόταν φοβισμένος;

2) Η αρπαγή και η σπηλιά

- Πώς ο συγγραφέας περιγράφει τον τεράστιο γίγαντα;
- Ποιες λέξεις/φράσεις περιγράφουν τα συναισθήματα της Σόφης;

3) Ο ΜΦΓ και οι άλλοι γίγαντες

- Τι έκανε ο ΜΦΓ, όταν τον παρακαλούσε η Σόφη;
- Ποιες λέξεις/φράσεις δείχνουν τα συναισθήματα της Σόφης για τους άλλους γίγαντες;

- Φτιάχνουμε μια ζωγραφιά, για το πώς φανταζόμαστε τη γιγαντοχώρα.
- Φτιάχνουμε μία αφίσα, για να προειδοποιήσουμε τους γονείς σχετικά με τους γίγαντες.

4) Όνειρα και το μεγάλο σχέδιο

- Πώς συμπεριφέρονται τα καλά και τα κακά όνειρα μέσα στη γυάλα;
- Ποιο ήταν το σχέδιο της Σόφης;

- Ψάχνουμε σε εγκυκλοπαίδειες και επιστημονικά κείμενα πληροφορίες για τα **στάδια του ύπνου** και **εξηγούμε πώς δημιουργούνται τα όνειρα**.
- Γράφουμε ένα δικό μας αστείο όνειρο στη γυάλα του ΜΦΓ.

5) Η βασίλισσα και το σχέδιο

- Ποια ήταν η αντίδραση της βασίλισσας και ποια της Μαίρης, της καμαριέρας;
- Ποια ήταν η αντίδραση της βασίλισσας στο σχέδιο των αρχηγών του στρατού και της αεροπορίας;

- Εντοπίζουμε όλες τις παράξενες λέξεις του ΜΦΓ και φτιάχνουμε το λεξικό μας.
- Τι θα γινόταν αν ο ΜΦΓ δεν ήταν χορτοφάγος; Φτιάχνουμε μια ανατρεπτική ιστορία.
- Δημιουργούμε καρτέλες όπου θα περιγράφουμε τους γίγαντες και τους άλλους χαρακτήρες της ιστορίας.

Διαβάζουμε κι άλλα σχετικά με την ενότητα βιβλία

Εξερεύνηση
Ψηφιακή βιβλιοθήκη
για παράξενα ζώα,
φυσικά φαινόμενα και
χαμένους πολιτισμούς

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ-ΠΗΓΕΣ

Ενότητα 1

- Δερμιτζάκη, Ε. 2023. *Το δώρο του παππού*. Εικονογράφηση εξωφύλλου: Π. Ζαχαριά. Αθήνα: Διάπλαση.
- Ευρωπαϊκή Δικτυακή Πύλη της Νεολαίας Ε.Ε. 2021. «Ακτιβισμός στην ψηφιακή εποχή». Ακτιβισμός στην ψηφιακή εποχή | European Youth Portal (europa.eu)
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. 2023. «Τι είναι η κυκλική οικονομία;», Κυκλική οικονομία: χρησιμοποιήσε το ξανά! | Θέματα | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (europa.eu)
- Ζέη, Α. 2017. *Ο ψεύτης παππούς*. Εικονογράφηση εξωφύλλου: Μ. Δεληβοριά. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κοντολέων, Μ. 2018. *Φιλαράκια*. Εικονογράφηση εξωφύλλου: Μ. Δεληβοριά. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Κουππάνου, Α. 2018. *Ο παππούς, ο Σούπερμαν και ένα κερασάκι*. Εικονογράφηση εξωφύλλου: Α. Κονταίου. Αθήνα: Κέδρος.
- Μαντουβάλου, Σ. 2020. *Η γιαγιά τερματοφύλακας*. Εικονογράφηση εξωφύλλου: Καραπάνου Δ. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ουάλιαμς, Ν. 2017. *Η μεγάλη απόδραση του παππού*. Μπφρ. Π. Γαβριηλίδου. Εικονογράφηση εξωφύλλου: Τ. Ρος. Αθήνα: Ψυχογιός
- Pearson, C. 2021. «Νέα έρευνα αποκαλύπτει: Πόσο ελεύθερο χρόνο χρειαζόμαστε για να αισθανθούμε ευτυχισμένοι;». HUFFPOST, 17/09/2021. <https://www.huffingtonpost.gr/>
- Σλαυκίδης, Γ. 2014. «Λειψυδρία στη Νεροχώρα». Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού & Βερτίσκου. http://www.kpe-thess.gr/download/ekdoseis/ekpaideytiko_yliko/Leipsydria_paramythi.pdf
- Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού. Άρθρο 31. Living Democracy. <https://www.living-democracy.com>
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018. [ινφογράφημα] <https://www.consilium.europa.eu/el/infographics/circular-economy/>
- Φατσέα, Ε. 2014. «Ο παππούς κι η γιαγιά δε θυμούνται». ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 3/10/2014, (διασκευή). <https://www.kathimerini.gr>
- Φραγκεσκάκη, Χ. 2011. *Η Ορτανσία φυλάει τα μυστικά*. (ζωγραφική: Ντ. Σταματιάδη), Κέδρος.

Ενότητα 2

- Αλεξίου, Φ. 2023. «Οι δύο πλευρές των Social Media». DIGIZENS, Ένα περιοδικό από το Πάνελ των Νέων του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, Ιούλιος 2023. <https://saferinternet4kids.gr/wp-content/uploads/2023/07/DIGIZENS%20TEYXOS2.pdf>
- Ανώνυμος Ελληνική Τηλεφωνική Εταιρεία. Αθήνα, Ομήρου 2 & Σταδίου 11. [Διαφήμιση]. 1935-1936. Hellenic Literary and Historical Archive -Cultural Foundation of the National Bank Of Greece (SearchCulture.gr). <https://www.searchculture.gr>
- Bacon, L. 2021. *Ο τελευταίος άνθρωπος*. Αθήνα: Πατάκης.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 2016. «Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εκτέλεση/εφαρμογή τις οδηγίας 2005/29/ΕΚ για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές». Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών τις Επιτροπής-EUR-Lex, 25 Μαΐου 2016, no. 320, 58. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=celex%3A52016SC0163>

Ηλιόπουλος, Β. 2017. *Θωμάς Q BIT: Ταξιδιώτης στο κάτοπτρο του χρόνου*. Αθήνα: Πατάκης.

Καβάφης, Κ.Π. 2014. *Τα Ποιήματα* (τομ. 1). Αθήνα: Ίκαρος.

Κανάκογλου, Δ. (2023). Συνέντευξη με τον Tom Kolokithas: Metaverse για dummies. GiatiOxi. Podcast audio, 22 Ιανουάριου του 2023. https://giatioxi.gr/metaverse_tom_kolokythas/

Καραγεωργίου, Τ. 1998. *Ποιητική Τεχνολογία*. Αθήνα: Κέδρος.

Μαντούβαλου, Σ. 2016. *Το φάντασμα του μαυροπίνακα*. Αθήνα: Πατάκης.

Παπάνης, Ε. & Γιαννοπούλου, Σ. 2020. «Η συναισθηματική διάσταση του μηνύματος στη διαφήμιση». *Ελληνική Κοινωνική Έρευνα*, 8/9/2007. https://eparanis.blogspot.com/2007/09/blog-post_1907.html

Σαμαράκης, Α. 2013. *Αρνούμαι*. Αθήνα: Ψυχογιός.

Τζορτζογλου, Φ. 2023. «Επαυξημένη πραγματικότητα: τι είναι και πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση». *Εκπαιδευτική Τεχνολογία & Ψηφιακά Εργαλεία Μάθησης*, 5/2/2023. https://edtech.gr/what_is_ar/

Χατζηδημητρίου, Η. 2023. «Από τις ταινίες στο Σίλικον Βάλι: Γιατί να αρνηθούμε την εικονική πραγματικότητα;». DIGIZENS, *Ένα περιοδικό από το Πάνελ των Νέων του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, Ιούλιος 2023*. <https://saferinternet4kids.gr/wp-content/uploads/2023/07/DIGIZENS%20TEYXOS2.pdf>

Ενότητα 3

Αμερικάνικο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας. «Η εξαφάνιση των δεινοσαύρων και τα ηφαίστεια», <https://www.amnh.org/exhibitions/dinosaurs-ancient-fossils/extinction/deccan-traps-volcanoes>

Cartwright, M. 2014. "Inca Civilization". *World History Encyclopedia*, Μπφρ: Αθανάσιος Φουντούκης. 15/09/2014. <https://www.worldhistory.org/article/759/the-classic-maya-collapse/>

Cartwright, M. 2014. "The classic Maya collapse". *World History Encyclopedia*. 18/10/2014. <https://www.worldhistory.org/article/759/the-classic-maya-collapse/>

Έθνος (εφημ.), «Το 24ωρο που σκότωσε τους δεινόσαυρους», greekinfographics.gr. 13/11/2019. <https://greekinfographics.com/?portfolio=to-24oro-pou-skotose-tous-deinosavrous>

Ηλιοπούλου, Κ. 2005. *Σεισμοί και ηφαίστεια*. Αθήνα: Ίριδα.

Joshua, J. M. 2019. "Bronze Age Collapse". *World History Encyclopedia*, Μπφρ: Christina Garila. 20/9/2019. <https://www.worldhistory.org/trans/el/1-10433/u/>

Μάρρα, Ε. 2007. *Μυθικά τέρατα*. Αθήνα: Πατάκης.

Μηχανή του Χρόνου. «Τι κρύβουν τα μυστηριώδη γλυπτά στο Νησί του Πάσχα;». [mixanitouxronou.gr. https://www.mixanitouxronou.gr/apokalifthikan-ta-mistiriodi-glipta-sto-nisi-tou-pascha-den-echoun-mono-terastia-kefalia-alla-ke-soma-mesa-sti-gi/](https://www.mixanitouxronou.gr/apokalifthikan-ta-mistiriodi-glipta-sto-nisi-tou-pascha-den-echoun-mono-terastia-kefalia-alla-ke-soma-mesa-sti-gi/)

Newsbeast. «Επτά παράξενα και σχεδόν ανεξήγητα φυσικά φαινόμενα του κόσμου μας», [newsbeast.gr](https://www.newsbeast.gr/), 14/08/2016. <https://www.newsbeast.gr/>

Osborne, M. 2009. *Στις στάχτες του Βεζούβιου*. Αθήνα: Μοντέρνοι Καιροί.

Πούλος, Κ. 2016. *Η οργή του εγκέλαδου*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ρόαντ, Ντ. 2020. ΜΦΓ, *Ο Μεγάλος Φιλικός Γίγαντας*. Αθήνα: Ψυχογιός.

